

**Kwaliteit natuurcompensatie provincie Limburg
(vervolgonderzoek)**

Deel II Rapport van bevindingen

30 oktober 2013

ISBN 978-90-8768-042-8

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
1 Inleiding	6
1.1 Aanleiding	6
1.2 Doelstelling, onderzoeksvragen, afbakening en aanpak	7
2 Taken, verantwoordelijkheden en informatie-uitwisseling	10
2.1 Provinciale taken en verantwoordelijkheden natuurcompensatie	10
2.2 Definitie begrip kwaliteit en invulling kwaliteitseis	12
2.3 Toetsing compensatie en beheer aan kwaliteitseisen	13
2.4 Maatregelen bij achterblijven uitvoering en beheer	18
2.5 Informatie-uitwisseling tussen GS en PS over natuurcompensatie	19
2.6 Uitvoering opdracht PS aanbevelingen rekenkamer 2009	22
3 Waarborging kwaliteit natuurcompensatie	28
3.1 Stand van zaken 2008-2013 op hoofdlijnen	28
3.2 Uitbreiding sportpark Oirsbeek, Schinnen	30
3.3 Fietspad Horst-Lottum, Horst a/d Maas	34
3.4 Bedrijventerrein Windmolenbos, Haelen (Leudal)	36
3.5 Woningbouw De Kreppel, Heythuysen (Leudal)	39
3.6 Ronde Well, Bergen	44
3.7 KOBs-locatie Nieuw-Bergen, Bergen	47
3.8 Retentiebekken Kaldenkerkerweg, Venlo	50
3.9 Bergsche bos, Bergen	54
3.10 Reewoude Rothenbach, Roerdalen	56
3.11 Glastuinbouw Siberië, Maasbree (Peel en Maas)	62
3.12 Eurohandelonderneming, Heerlen	64
3.13 Golfbaan, Meerssen	68
3.14 Fresh Park Venlo, Venlo	72
3.15 Zorgacademie Henri Dunantstraat, Heerlen	74
3.16 Uitbreiding parkeerplaats De Schans, Venlo	77
3.17 Sportpark Swolgen, Horst a/d Maas	80
3.18 Sleufsilos, Beek	83
3.19 Dagstrand Oost-Maarland, Eijsden-Margraten	86

3.20	Heythuyserweg/Hornerheide (Proteion Hornerheide), Leudal	88
3.21	Samenvattend overzicht	91
Bijlage 1	Geraadpleegde documenten	95
Bijlage 2	Lijst geïnterviewde personen	97
Bijlage 3	Normenkader	98

Leeswijzer

De Zuidelijke Rekenkamer heeft in de periode februari 2013 - juni 2013 onderzoek verricht naar de mate waarin de provincie Limburg erin slaagt behoud van natuurkwaliteit te waarborgen bij ruimtelijke ingrepen in (beschermde) natuur- en bosgebieden in de provincie. Dit in vervolg op haar onderzoek uit 2009 naar dit onderwerp (natuurcompensatie).

De resultaten van het onderzoek worden in twee deelrapporten weergegeven. Deel I is een bestuurlijke samenvatting van het onderzoek. Deze opent met een beschrijving van de aanleiding en opzet van het onderzoek. Daarna worden voor de onderzoeksvragen de bevindingen op hoofdlijnen en de conclusies weergegeven. Ook worden naar aanleiding van de conclusies aanbevelingen geformuleerd. Tot slot worden de bestuurlijke reactie van Gedeputeerde Staten (GS) op het onderzoek en het nawoord van de rekenkamer weergegeven.

In het voorliggende rapport van bevindingen, Deel II, worden de onderzoeksresultaten uitgebreid weergegeven. In hoofdstuk 1 worden de aanleiding van het onderzoek en de onderzoeksopzet beschreven. Hoofdstuk 2 besteedt aandacht aan de provinciale taken en verantwoordelijkheden voor en de informatie-uitwisseling over natuurcompensatie. Daarbij wordt eveneens ingegaan op de vraag hoe GS zijn omgegaan met de aanbevelingen van de rekenkamer uit 2009. Evenals bij het onderzoek uit 2009 zijn ook enkele specifieke natuurcompensatieprojecten onderzocht door middel van dossieronderzoek en veldbezoeken. Hoofdstuk 3 bevat de resultaten daarvan.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De Zuidelijke Rekenkamer heeft in 2009 onderzoek verricht naar de rol van de provincie Limburg bij de toepassing van natuurcompensatie. Natuurcompensatie is een instrument dat voortvloeit uit de wet- en regelgeving voor natuurbehoud en natuurbescherming. Het dient te worden toegepast als ruimtelijke ingrepen schade aanrichten aan wezenlijke kenmerken en waarden in gebieden met de status 'beschermde gebied', als deze schade niet kan worden ondervangen door andere maatregelen. De compensatie houdt in dat de natuurkenmerken en -waarden die verloren gaan in kwantiteit en kwaliteit elders worden hersteld. Provincies dienen toe te zien op een goede uitvoering van het natuurcompensatiebeginsel.

Op 14 december 2009 publiceerde de rekenkamer haar onderzoeksresultaten in het rapport *Kwaliteit Natuurcompensatie provincie Limburg*. De hoofdconclusie van de rekenkamer luidde dat de provincie onvoldoende waarborgde dat het compenseren van aangetaste natuur transparant, juist en tijdig wordt gerealiseerd en dat zij onvoldoende waarborgde dat de compensatielocatie op de lange termijn zodanig wordt beheerd, dat per saldo geen verlies aan natuurkwaliteit optreedt. De rekenkamer formuleerde aanbevelingen aan GS en Provinciale Staten (PS) gericht op het oplossen van problemen die in het onderzoek zijn gesignaleerd. Op hoofdlijnen luiden deze aanbevelingen:

Aan GS

1. Zie toe op een strikte toepassing van natuurcompensatie.
2. Richt de provinciale organisatie zo in dat sprake is van zowel kwantitatieve als kwalitatieve borging van dit toezicht.
3. Maak daarbij in ieder geval gebruik van het instrument Bankgaranties.
4. Organiseer een publiek toegankelijk informatiepunt waar een actueel inzicht verkregen kan worden in de stand van zaken rond de ingreep en compensatieverplichtingen.
5. Waarborg dat ook kleine compensatieverplichtingen worden nagekomen en onderzoek in dit verband de mogelijkheden tot bundeling van de betreffende compensatieplannen.

Aan PS

6. Vraag van GS een periodieke verantwoording over de wijze waarop zij invulling geven aan hun taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie.

Op 26 maart 2010 gaven PS aan GS de opdracht om de aanbevelingen van de rekenkamer op te pakken, met uitzondering van de aanbeveling over het instrument Bankgarantie.

Mede gelet op de uitkomst van het onderzoek uit 2009 en rekening houdend met de omstandigheid dat ook voor het natuurbeleid de financiën onder toenemende druk zijn komen te staan, is de rekenkamer in vervolg op haar eerder onderzoek nagegaan wat de huidige stand van zaken is en in hoeverre GS de opdracht van PS hebben uitgevoerd.

1.2 Doelstelling, onderzoeksvragen, afbakening en aanpak

Met dit vervolgonderzoek stelt de rekenkamer zich ten doel om een actueel inzicht te verschaffen in de mate waarin de provincie Limburg erin slaagt te waarborgen dat op een juiste wijze uitvoering wordt gegeven aan de compensatie-eis. Daarnaast wil ze inzicht geven in hoeverre GS de opdracht van PS naar aanleiding van het rekenkameronderzoek uit 2009 hebben uitgevoerd.

De onderzoeksvragen uit het onderzoek uit 2009 vormen daarbij het uitgangspunt:

1. Wat zijn de taken en verantwoordelijkheden van de provincie met betrekking tot natuurcompensatie?
2. Hoe definieert de provincie het begrip kwaliteit en op welke manier geeft ze invulling aan de kwaliteitseis?
3. In hoeverre en op welke manier toetst ze compensatieplannen aan de kwaliteitseis?
4. In hoeverre en op welke manier toetst ze of de uitgevoerde compensatie en het beheer daarvan in de praktijk voldoen aan de vereiste kwaliteit?
5. In hoeverre en op welke manier neemt ze, indien de uitvoering van de compensatie en het beheer daarvan achterblijft bij de vereiste kwaliteit, maatregelen?
6. Op welke manier is de informatie-uitwisseling tussen GS en PS over compensatie vormgegeven?

Hieraan is toegevoegd de vraag:

7. In hoeverre en op welke wijze hebben GS de opdracht van PS uitgevoerd naar aanleiding van het rekenkamerrapport uit 2009?

In lijn met het onderzoek uit 2009 richt dit vervolgonderzoek zich daarbij op de kwaliteit van compensatiemaatregelen en het beheer daarvan, waarbij zowel de planologische/juridische verankering als de uitvoering in het veld is onderzocht. De rekenkamer heeft niet gekeken naar een juiste toepassing van de stappen die daaraan voorafgaan, waarbij wordt nagegaan of de ruimtelijke ingreep wordt toegestaan en of natuurcompensatie dient te worden toegepast. Ook de tegenprestatie in het kader van de saldobenadering en herbegrenzing Ecologische Hoofdstructuur (EHS) maakte geen onderdeel uit van dit onderzoek. Wat beschermde gebieden betreft, is aangesloten bij de afbakening zoals deze is weergegeven in de beleidsregels betreffende natuurcompensatie van de provincie Limburg.

Dit vervolgonderzoek heeft, aansluitend op de onderzoeksperiode van het onderzoek uit 2009, betrekking op de periode 1 juli 2008 tot 1 juni 2013.

Voor het vervolgonderzoek is de volgende aanpak gevolgd. De onderzoeksvragen zijn, evenals bij het onderzoek uit 2009, beantwoord door middel van documentanalyse, dossieronderzoek, veldbezoeken en verdiepende interviews met betrokkenen binnen de provinciale organisatie. Op basis daarvan zijn de veranderingen ten opzichte van het onderzoek uit 2009 en de mate waarin en wijze waarop GS de opdracht van PS hebben uitgevoerd, in kaart gebracht. Van de interviews zijn verslagen gemaakt die voor akkoord aan de gesprekspartners zijn voorgelegd. Een overzicht van de geraadpleegde documenten en gesprekspartners is opgenomen in bijlage 1, respectievelijk bijlage 2.

Het dossieronderzoek en de veldbezoeken zijn uitgevoerd voor een selectie van de 45 natuurcompensatieprojecten die in 2005 of later zijn gestart en op 9 april 2013 waren uitgevoerd of nog liepen. De rekenkamer heeft voor dit vervolgonderzoek 20 projecten geselecteerd: 9 projecten die in 2009 waren onderzocht¹ en 11 projecten die daarna zijn gestart.

De rekenkamer heeft zich bij haar selectie van de eerder onderzochte projecten laten leiden door de bevindingen uit het eigen onderzoek uit 2009 en door informatie over de projecten in de Monitor Limburgs kwaliteitsinstrumentarium 2003-2011 (april 2012) en de in april 2013 door de ambtelijke organisatie aan de rekenkamer overhandigde actualisatie daarvan. De volgende criteria waren uitgangspunt voor de selectie:

- de rekenkamer constateerde in 2009 dat de kwaliteit van de waargenomen compensatiemaatregelen matig tot ver onder de maat was en de termijn waarop de natuurcompensatie moest zijn uitgevoerd was op 1 maart 2013 verstreken (project bevindt zich in de controlefase) (4);
- de rekenkamer constateerde in 2009 dat de compensatiemaatregelen nog niet waren uitgevoerd en het project bevindt zich op 1 maart 2013 in de controlefase (4);
- de provincie kwam in 2012 tot een andere beoordeling dan de rekenkamer in 2009 (1): na veldcontrole onthield de provincie in 2012 haar akkoord, terwijl de rekenkamer in 2009 had vastgesteld dat de natuurcompensatie conform de natuurcompensatieovereenkomst was gerealiseerd.

Voor twee van deze negen projecten is alleen een dossieronderzoek uitgevoerd; bij één daarvan heeft geen veldbezoek plaatsgevonden omdat de beoordeling in het veld door de rekenkamer en de provincie in 2009 daartoe geen aanleiding gaf, bij het andere project omdat uit het dossieronderzoek bleek dat de compensatie nog niet is gerealiseerd.

¹ In 2009 heeft de rekenkamer alle 15 projecten onderzocht. Eén project heeft geen doorgang gevonden omdat is afgezien van de ruimtelijke ingreep, een ander project wordt niet meer opgenomen in het overzicht van natuurcompensatieprojecten van de provincie (zie paragraaf 2.5).

Na het rekenkameronderzoek in 2009 zijn 32 ‘nieuwe’ projecten gestart. In dit vervolgonderzoek heeft de rekenkamer alleen de projecten geselecteerd waarbij kan worden uitgegaan van een gerealiseerd project (11):

- projecten waarvan op 1 maart 2013 de termijn was verstreken waarop de natuurcompensatie moest zijn uitgevoerd (controlefase) en op die datum de natuurcompensatieovereenkomst niet werd aangepast.

Van deze gerealiseerde projecten heeft de rekenkamer één project niet kunnen beoordelen, omdat het dossier van dit project in de periode dat de rekenkamer onderzoek deed niet beschikbaar was. Het was, zo werd tegenover de rekenkamer aangegeven, bij/na het digitaliseren van de dossiers zoek geraakt. Na afsluiting van het rekenkameronderzoek heeft de provincie laten weten dat zij het dossier inmiddels, halverwege juni 2013, weer had teruggevonden.

In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de 19 natuurcompensatieprojecten die de rekenkamer heeft beoordeeld.

In dit vervolgonderzoek zijn dezelfde normen gehanteerd als in het onderzoek uit 2009. Deze zijn destijds ter instemming voorgelegd aan betrokkenen binnen de provincie. De normen omvatten de bepalingen voor kwaliteit van natuurcompensatie en het beheer daarvan zoals opgenomen in nationale en provinciale wet- en regelgeving en normen voor toezicht, controle en naleving. In 2012 is er voor natuurcompensatie op nationaal niveau wel nieuwe wet- en regelgeving van kracht geworden (zie paragraaf 2.1). Deze is echter niet van toepassing op de onderzochte projecten, waarvoor de in 2009 gehanteerde regels en uitgangspunten nog steeds gelden. Zie voor de normen bijlage 3.

2 Taken, verantwoordelijkheden en informatie-uitwisseling

In dit hoofdstuk geeft de rekenkamer per onderzoeksvraag aan of, en zo ja welke, ontwikkelingen er zijn geweest in de periode na het vorige onderzoek. Daarbij zijn onderzoeksvragen 3 (toetsing van de compensatieplannen aan de kwaliteitseisen) en 4 (toetsing van de uitvoering van de plannen en het beheer daarvan aan de kwaliteitseisen) samengevoegd. Vervolgens wordt per aanbeveling beschreven of deze tot acties heeft geleid en of er andere relevante ontwikkelingen op deze punten zijn geweest.

2.1 Provinciale taken en verantwoordelijkheden natuurcompensatie

Op basis van de bestudeerde documenten en gevoerde gesprekken constateert de rekenkamer dat voor natuurcompensatie de landelijke en provinciale wet- en regelgeving uit 2009 begin 2013 nog steeds van toepassing is, op twee uitzonderingen na.² De wijzigingen betreffen landelijke wet- en regelgeving:

- in maart 2012 is de Nota Ruimte vervangen door de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR; beleidskader) en op 1 oktober 2012 is de daarop gebaseerde uitbreiding van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro; wetgeving) van kracht geworden. In de SVIR staan de doelen van de rijksoverheid voor ruimte en mobiliteit. Ze richt zich daarbij op nationale belangen. Provincies en gemeenten krijgen in dit nieuwe beleid meer bevoegdheden. Nationaal belang 11 betreft natuur (EHS) en luidt: ‘ruimte voor een nationaal netwerk van natuur voor het overleven en ontwikkelen van flora- en faunasoorten’. Het omvat de regels voor natuurcompensatie. In het Barro wordt een aantal van de nationale belangen uit de SVIR, waaronder de EHS, juridisch verankerd. Regels voor de EHS staan in titel 2.10.³ De regels voor natuurcompensatie sluiten aan bij de regels uit de Nota Ruimte en de Spelregels EHS.⁴

² Landelijk: Nota Ruimte (2006); herziene Natuurbeschermingswet 1998 (2005); Boswet; Flora- en Faunawet; Spelregels EHS. Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS saldobenadering en herbegrenzen EHS (2007); Voorlopige landelijke natuurdoelenkaart (NDK, 2003); project Omvorming Programma Beheer/Waarborgen Natuurkwaliteit.

Provincie Limburg: Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden (2005), Handboek Streefbeelden Natuur en Water in Limburg (2002).

³ In de SVIR wordt gesteld dat een aantal uitwerkingen, zoals opgenomen in de Spelregels EHS, van kracht blijft. In de toelichting op het Barro wordt aangegeven dat de Spelregels EHS in overleg tussen Rijk en provincies zullen worden aangepast in overeenstemming met de afspraken uit het bestuursakkoord Natuur, de SVIR en het Barro.

⁴ Het wetsvoorstel voor de beoogde nieuwe Wet natuurbescherming kent voor natuurcompensatie dezelfde eisen als de vigerende wet- en regelgeving. Het kabinet wil de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet samenvoegen tot deze nieuwe Wet natuurbescherming. De

- in 2010 is de voorlopige landelijke natuurdoelenkaart (NDK) vervangen door de Index Natuur en Landschap (zie paragraaf 2.2).

De rekenkamer constateert dat de taken en verantwoordelijkheden van de provincie voor natuurcompensatie hetzelfde zijn gebleven.

Ten eerste zijn provincies verantwoordelijk voor het uitwerken van het (inter)nationale beleid voor natuurbescherming op regionaal niveau (Barro artikel 2.10.3 lid 2, 2.10.4 en 2.10.5). De provincie heeft hieraan voldaan met de Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden (vastgesteld door GS op 6 september 2005), waarin de voorwaarden zijn opgenomen waaronder in de provincie Limburg gecompenseerd moet worden en criteria waaraan compensatie dient te voldoen. De rekenkamer constateert, evenals in 2009, dat de beleidsregel aansluit bij de landelijke wet- en regelgeving en bovendien in aanvulling op de landelijk beschermde EHS ook van toepassing is op bestaande en gerealiseerde bos-, natuur- en landschapswaarden in de Provinciale Ontwikkelingszone Groen (POG)⁵ en op bos, landschap- en natuurelementen die in vigerende bestemmingsplannen reeds bescherming genieten of onder de werkingssfeer van de Boswet vallen.

Ten tweede zijn provincies verantwoordelijk voor het aanwijzen van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS (Barro artikel 2.10.3 lid 1). Zie paragraaf 2.2.

Verder is de provincie verantwoordelijk voor het nakomen van de natuurcompensatieverplichtingen. De provincie dient toe te zien op een correcte toepassing en uitvoering van het natuurcompensatiebeginsel. Als de provincie zelf initiatiefnemer is van een ruimtelijke ingreep waarbij schade wordt veroorzaakt aan beschermde gebieden, is de provincie daarnaast verantwoordelijk voor de toepassing en uitvoering van de natuurcompensatie. Zie paragraaf 2.3, 2.4 en 2.6 en hoofdstuk 3.

Wijzigingen provinciale regels in de nabije toekomst

In september 2011 hebben het Rijk en de provincies het Decentralisatieakkoord Natuur getekend waarmee een nieuwe verantwoordelijkheidsverdeling tussen Rijk en provincies is overeengekomen. Provincies hebben vrijwel volledige verantwoordelijkheid gekregen voor het natuur- en landschapsbeleid. Dit houdt in dat provincies onder andere verantwoordelijk zijn voor de realisatie van de

Tweede en Eerste Kamer behandelen het wetsvoorstel naar verwachting in 2013. De wet zal op termijn opgaan in de Omgevingswet. Het kabinet wil de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (nWro; in werking getreden op 1 juli 2008) samen met een aantal andere wetten vervangen door een Omgevingswet. Met deze wet wil het kabinet de regels voor ruimtelijke projecten vereenvoudigen en bundelen om de besluitvorming over ruimtelijke projecten sneller en eenvoudiger te maken. Verwacht wordt dat het wetsontwerp in 2013 naar de Raad van State en vervolgens naar de Tweede Kamer kan worden gestuurd.

⁵ De POG betreft groene gebieden buiten de EHS.

(herijkte) EHS. Mede naar aanleiding van deze verandering heeft de provincie Limburg haar natuur- en landschapsbeleid aangepast. Andere redenen waren de constatering van de provincie dat de uitvoering dreigde te stagneren door de (rijks)bezuinigingen op het budget voor de EHS en doordat het proces om tot uitvoering te komen te ingewikkeld was gemaakt. In april 2013 hebben GS de nota Actualisatie Natuur- en Landschapsbeleid 2013-2020 afgerond en ter vaststelling aan PS aangeboden.⁶ De nota is op 23 mei 2013 besproken in de Statencommissie Ruimte, Infrastructuur en Financiën. Wat betreft natuurcompensatie wordt in de nota gesteld dat de provincie actief zal aansturen op meer samenhang en integratie met EHS-nieuwe natuur. Dit als gevolg van het besluit van de Tweede Kamer dat natuurcompensatie mede ingezet moet worden om EHS-nieuwe natuur waarvoor onvoldoende overheidsgeld beschikbaar is te realiseren. Om dit te implementeren zal de provincie haar beleidsregel natuurcompensatie aanpassen zodat compensatie in de EHS mogelijk wordt. Tevens is de provincie voornemens om gronden gelegen in nieuwe natuur in de EHS bij voorbaat in te richten zodat een compensatieplichtige initiatiefnemer zijn compensatieverplichting, indien gewenst, kan voldoen door deze ingerichte natuur van de provincie over te nemen (tegen kostprijs; financiële compensatie).⁷ Ook dit zal in de aan te passen beleidsregel worden opgenomen. Deze ‘natuurcompensatie vooraf’, wordt binnen de provincie aangeduid als ‘comvoor’. Deze aanpak zal, zo is vanuit de ambtelijke organisatie aangegeven, veel problemen oplossen waar de provincie nu tegenaan loopt. De gesprekspartners geven aan dat zij geen volledig beeld hebben van de wijze waarop de andere provincies de natuurcompensatie hebben geregeld. Wel wordt deelgenomen aan een IPO-werkgroep natuurcompensatie waarin wordt gesproken over het ontwikkelen van een nieuwe natuurcompensatiemethodiek en over knelpunten in de voortgang en realisatie van natuurcompensatie.

2.2 Definitie begrip kwaliteit en invulling kwaliteitseis

De uitwerking van het begrip ‘kwaliteit’ speelt bij natuurcompensatie een essentiële rol: immers daarmee wordt bepaald wat en hoe gecompenseerd dient te worden. Het Rijk hanteerde in 2009 de in 2003 opgestelde voorlopige landelijke natuurdoelenkaart (NDK) voor de uitwerking van het begrip kwaliteit. De NDK was een aggregatie van provinciale natuurdoeltypenkaarten. De provincie hanteerde in

⁶ Deze nota is inmiddels door PS vastgesteld (21 juni 2013). Natuurbeleid: natuurlijk eenvoudig, Programma Natuur- en landschapsbeleid 2013-2020, provincie Limburg, april 2013. De vaststelling geschiedde met de opdracht van PS aan GS om een aantal zaken in de nota te verduidelijken.

⁷ Verder staat in de nota dat de POG in het huidige provinciale beleid de voorkeursgebieden zijn voor onder andere aanleg van natuurcompensatie. De POG en de gehele daarvoor beschreven aanpak vervalt en wordt vervangen door het aanwijzen van Bronsgroene landschapszones en de daarbij behorende nieuwe aanpak. De door de provincie bij voorbaat aan te leggen compensatienatuur zal gelijkelijk verdeeld worden over Goudgroene en Zilvergroene zones.

2009 het Handboek Streefbeelden voor Natuur en Water in Limburg (2003), waarbij streefbeelden de Limburgse benaming is voor natuurdoeltypen. Omdat de provincies verschillende aanpakken hanteerden bij het toekennen van natuurdoeltypen, hebben Rijk, provincies en terreinbeheerders in 2009 gewerkt aan een nieuwe 'natuurtaal' binnen het project Omvorming Programma/WaARBorgen Natuurkwaliteit.⁸ Het doel hiervan was een uniforme, breed erkende taal voor de beschrijving van de natuur vast te stellen en een beter inzicht in (de ontwikkeling van) de natuur- en landschapskwaliteit te verkrijgen. Dit heeft geresulteerd in de Index Natuur en Landschap waarin natuur- en beheertypen worden onderscheiden. Deze vervangt de eerdere 'natuurtalen of typering' zoals de natuurdoeltypen. De Index die de verschillende typen (agrarische) natuur en landschap in Nederland beschrijft, is de basis voor de natuurbeheerplannen die de provincies jaarlijks moeten vaststellen. Sinds 2010 wordt met deze Index gewerkt waarbij deze inmiddels op onderdelen is gewijzigd.

De provincie Limburg werkt bij natuurcompensatie en het Limburgse natuurbeheerplan met het Handboek Streefbeelden voor Natuur en Water in Limburg. In de beleidsregel zijn de te compenseren natuurwaarden vertaald in natuurdoeltypen uit het Handboek en ingedeeld in vier categorieën waarbij afhankelijk van de ontwikkelingstijd van de natuur een kwantiteitstoelag (in oppervlakte) bovenop de één op één compensatie van toepassing is. In het Provinciaal Natuurbeheerplan Limburg⁹ staan de natuurdoeltypen beschreven. In de, nog door PS vast te stellen geactualiseerde nota natuur- en landschapsbeleid heeft de provincie gekozen voor een sterk vereenvoudigde driedeling van natuur en landschap in Goudgroen, Zilvergroen en Bronsgroen. De rekenkamer constateert dat de provincie dezelfde definitie van het begrip kwaliteit hanteert en dezelfde invulling aan de kwaliteitseis geeft als in 2009.

2.3 Toetsing compensatie en beheer aan kwaliteitseisen

De provincie is verantwoordelijk voor het nakomen van de natuurcompensatieverplichtingen. Voor de realisatie van compensatie is het cruciaal dat alle partijen de contractueel vastgelegde afspraken nakomen. Eind 2008 constateerde de provincie in de Monitorrapportage ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten Provincie Limburg 2008 dat de initiatiefnemers hun natuurcompensatieverplichtingen niet altijd tijdig nakomen. De provincie gaf daarbij aan dat een aantal verbeteringen nodig en mogelijk is op het gebied van monitoring, handhaving en toezicht. Ook gaf ze aan welke acties ze al had ondernomen en welke ze nog zal ondernemen om de gewenste verbeteringen te bewerkstelligen. Deze acties komen op

⁸ De Index gewogen. Over taal en taalbeheersing. Advies van de commissie Audit Index Natuur, Landschap en Recreatie, 15 oktober 2008.

⁹ Eerder Stimuleringsplan voor Natuur, Bos en Landschap genoemd.

hoofdpijnen ook terug in het in 2010 door GS opgestelde *Plan van aanpak monitoring, handhaving en uitvoering kwaliteitsafspraken*. Naar aanleiding van het rekenkamerrapport hebben GS op verzoek van de Statencommissie voor het Fysieke Domein Ruimte en Bestuur (SCFD R&B) dit plan van aanpak opgesteld. Het plan van aanpak richt zich niet alleen op natuurcompensatie, maar op alle kwaliteit verbeterende instrumenten uit het in januari 2010 door GS vastgestelde Limburgs Kwaliteitsmenu (LKM).¹⁰

Uit de bestudeerde documenten, dossiers, veldbezoeken en gesprekken blijkt dat de provincie sinds 2008 verschillende acties heeft ondernomen om verbeteringen door te voeren (in het interne proces) voor natuurcompensatie. Zo waren het rekenkameronderzoek uit 2009 en de reorganisatie binnen de provinciale organisatie aanleiding om de verantwoordelijkheidsverdeling te beschrijven tussen de afdelingen Ruimtelijke Ontwikkeling (RO) en Landelijk Gebied (LG) en in afspraken vast te leggen. In de Monitor- en evaluatierapportage ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten Provincie Limburg 2010 wordt gemeld dat deze zijn vastgelegd in een Service Level Agreement (SLA). In april 2011 is de Dienstverleningsovereenkomst (DVO) tussen deze afdelingen definitief vastgesteld. Hierin is vastgelegd en geformaliseerd wie binnen de provinciale organisatie welke verantwoordelijkheden heeft op het gebied van natuur en ruimtelijke ordening. De rekenkamer constateert dat het processchema waar voorheen bij natuurcompensatie mee werd gewerkt op punten is aangepast en aangescherpt. Verder stelt ze vast dat de DVO op een aantal punten niet meer actueel is, als gevolg van veranderingen die zich hebben voorgedaan na vaststelling van de DVO.¹¹ Voor natuurcompensatie zijn in de DVO de volgende stappen vastgelegd:

1. RO (planoloog) informeert LG (ecoloog) als bij een ruimtelijk project sprake is van een mogelijke noodzaak tot natuurcompensatie;
2. LG toetst de casus aan de beleidsregel. Indien natuurcompensatie dient te worden toegepast, zorgt LG er vervolgens voor dat de initiatiefnemer een aanvaardbare natuurcompensatieovereenkomst opstelt. LG stuurt een afschrift van de overeenkomst aan RO (coördinator natuurcompensatie);
3. RO (coördinator) zorgt voor dossiervorming en archivering, het inplannen van de uit te voeren veldcontroles en het tijdig attenderen van LG op het uitvoeren van die controles;

¹⁰ Het LKM stelt regels voor ruimtelijke ontwikkelingen/ingrepen in het buitengebied in Limburg. Dergelijke ontwikkelingen zijn alleen toegestaan als tegelijk een verbetering van de kwaliteit van het buitengebied plaatsvindt. Waar de natuurcompensatieregeling van kracht is dient hieraan, aanvullend op het LKM, invulling te worden gegeven. Dat betekent dat er aanvullend op de kwaliteitsverbetering op basis van het LKM sprake kan zijn van een compensatieverplichting op basis van de natuurcompensatieregeling. Het LKM 2010 is in 2012 geactualiseerd (LKM 2012).

¹¹ Zo wordt in de DVO bijvoorbeeld nog gesproken over het monitoringssysteem ROLEX (zie onder het kopje *Monitoringssystematiek*) en Groenfonds (zie paragraaf 2.6 onder punt 5).

4. LG voert de controles uit, rapporteert daarover en stuurt deze informatie aan RO (coördinator);
5. RO (coördinator) zorgt voor dossiervorming en archivering;
6. Eventuele vervolgacties worden na overleg met RO door LG uitgevoerd die afschriften van brieven et cetera aan RO (coördinator) stuurt voor dossiervorming en archivering.

Wat betreft natuurcompensatie is LG dus inhoudelijk betrokken en heeft RO een administratieve rol (behoudens de vakinhoudelijke rol van de planologen). Deze rolverdeling is historisch gegroeid, als gevolg van de toezichthoudende rol van het ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) in het verleden en de daaruit voortvloeiende rapportageplicht van RO aan VROM. Hoewel het een verbetering is dat de werkwijze is vastgelegd, is tegenover de rekenkamer vanuit de ambtelijke organisatie wel een kritische kanttekening geplaatst bij deze opzet. Het uitvoeren van administratieve handelingen bij RO gebeurt namelijk niet om inhoudelijke redenen, terwijl het wel leidt tot verschillende overdrachtsmomenten die op zichzelf het risico op fouten vergroten.

De capaciteit van de medewerkers die ingezet worden bij natuurcompensatie is vastgelegd in de jaarplanningen van LG en RO. Het gaat om 11 personen:

- één coördinator (RO);
- vijf planologen (RO);
- vijf ecologen (LG).

Hun beoogde inzet wordt bepaald op basis van een inschatting van het aanbod, ofwel het verwachte aantal natuurcompensatieprojecten en het werk dat voortvloeit uit lopende projecten. Het aanbod is lastig in te schatten, omdat de provincie in het algemeen niet weet hoeveel en wat voor soort natuurcompensatieprojecten er in het volgende jaar bijkomen. Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat er wel altijd voldoende capaciteit beschikbaar is voor de controles. De coördinator besteedt jaarlijks ongeveer 10 à 15 dagen aan natuurcompensatieprojecten. Dit is 5 à 10 dagen meer dan in 2009 en exclusief voorbereidingen voorontwerp-bestemmingsplannen. Het aantal planologen dat een rol speelt bij natuurcompensatie is ten opzichte van 2009 met 6 verminderd. Ook het aantal uren dat door planologen wordt besteed aan natuurcompensatie is afgenomen met 5 à 10 dagen tot 15 à 20 dagen per jaar. Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat dit mogelijk is door een betere coördinatie. Binnen LG worden, evenals in 2009, circa 25-30 dagen per jaar aan natuurcompensatieprojecten besteed. De rekenkamer constateert dat, hoewel het aantal beschikbare uren ongeveer gelijk gebleven is, de ambtelijke organisatie van mening is dat door de verbeterde organisatie nu wel met voldoende diepgang aandacht besteed kan worden aan de natuurcompensatieprojecten. Op basis van haar dossieronderzoek en veldbezoeken stelt de rekenkamer vast dat de provincie in de periode 2009-2013 meer inhoudelijke aandacht heeft besteed aan de natuurcompensatieprojecten dan in de periode daarvoor.

Natuurcompensatieovereenkomst

Bij het komen tot een natuurcompensatieovereenkomst (stap 2) werkt de provincie met een standaard raamwerk. Dit raamwerk vervangt het format waar ten tijde van het vorige rekenkameronderzoek mee werd gewerkt. De initiatiefnemer vult het raamwerk zoveel als mogelijk in. LG toetst het ingevulde raamwerk op locatiegeschiktheid en kwaliteit/kwantiteit en verzoekt zonodig om aanvullingen en/of verbeteringen.

In de overeenkomst moeten afspraken worden opgenomen over de inrichting en het beheer van de compensatielocatie. In 2009 concludeerde de rekenkamer dat de compensatieovereenkomsten qua volledigheid en kwaliteit van de informatie voor verbetering vatbaar waren. Naar aanleiding van het rekenkameronderzoek heeft de provincie in 2010 verschillende dossiers opnieuw bekeken, wat in bepaalde gevallen heeft geleid tot het ondernemen van acties, zoals het aanscherpen van afspraken in compensatieovereenkomsten. Uit het dossieronderzoek blijkt dat de nieuwe overeenkomsten qua volledigheid en kwaliteit zijn verbeterd, maar enkele onderdelen meer aandacht verdienen. De overeenkomsten bevatten nu wel altijd een inrichtingsplan. Maar voor verschillende projecten worden de te compenseren oppervlakte en onderbouwing daarvan niet duidelijk. Ook het kaartmateriaal is niet altijd duidelijk, zodat de exacte locaties lastig zijn te achterhalen. Verder blijkt in de praktijk het maken van afspraken over beheer een lastig onderdeel van de natuurcompensatieovereenkomst. De initiatiefnemer is daarmee meestal nog niet bezig. In de nieuwe compensatieovereenkomsten wordt in de meeste gevallen wel aandacht besteed aan beheer; de overeenkomst omvat nu in het algemeen wel een beheerplan. Maar vaak zijn daarbij over de daadwerkelijke uitvoering en wie dat zal gaan doen geen afspraken gemaakt. Ten opzichte van 2009 is dit element niet veranderd. De provincie heeft op dit punt ook geen andere aanpak ontwikkeld. De rekenkamer constateert dat hierdoor niet duidelijk is of het beheer van de gerealiseerde compensatie op korte en lange termijn door een geschikte uitvoerder zal worden uitgevoerd.

Veldcontroles

In de (toelichting op de) provinciale beleidsregel is opgenomen dat de provincie minimaal twee veldcontroles uitvoert (stap 3). De eerste controle (realisatiecontrole) dient zo spoedig mogelijk na realisatie van de natuurcompensatie plaats te vinden, de eindcontrole (instandhoudingscontrole) zes jaar na aanleg. Vanuit de ambtelijke organisatie is aangegeven dat de termijn van de eindcontrole een zwakke plek in de regeling is. Zes jaar is in de meeste gevallen veel te kort voor een eindoordeel over de kwaliteit van de natuurcompensatie en het beheer daarvan. Het zou, zo wordt aangegeven, beter zijn als in de beleidsregel zou zijn opgenomen dat het beheer kan/moet worden overgedragen aan een terreinbeherende organisatie die afhankelijk van de soort compensatie na bijvoorbeeld 25 jaar een eindcontrole uitvoert.

De rekenkamer constateerde in 2009 dat binnen de provinciale organisatie de (proces)stappen voor natuurcompensatie niet altijd optimaal werden doorlopen.

Zo werden de veldcontroles vaak niet uitgevoerd. De rekenkamer constateert op basis van de bestudeerde documenten, de gesprekken en het dossieronderzoek dat dit in de periode 2010-2013 beter is gebeurd. De realisatiecontroles worden nu vrijwel allemaal uitgevoerd. In de periode 2010-2013 is op twee manieren invulling gegeven aan de wijze waarop de betrokken provinciale ambtenaren werden geattendeerd op de uit te voeren controles. In 2010 werd LG geattendeerd via het monitorings-systeem ROLEX, dat in 2010 voor natuurcompensatie gereed was (zie hierna onder het kopje *Monitoringssystematiek*). Vanaf 2011 krijgt LG één keer per jaar van RO een overzicht met alle veldcontroles die moeten worden uitgevoerd. RO bewaakt de voortgang van de controles. Voor de veldcontroles wordt in tegenstelling tot 2009 ook met een standaardformulier gewerkt waarop de checkpunten vermeld staan die moeten worden nagelopen. Uit het dossieronderzoek blijkt dat dit formulier consequent wordt gebruikt en de checkpunten op een juiste wijze worden nagelopen en beoordeeld.

Monitoringssystematiek

De provincie heeft sinds 2008 ook acties ondernomen op het gebied van monitoring. Daarmee beoogde men de handhaving van, het toezicht op en de managementinformatie over natuurcompensatieprojecten te verbeteren. Eind 2008 uitte de provincie in de Monitorrapportage ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten Provincie Limburg 2008 het voornemen om in dat kader natuurcompensatie in het monitoringssysteem ROLEX op te nemen. In 2010 was dit gerealiseerd. Het systeem gaf een signaal wanneer de compensatie gereed moest zijn (eerste controlemoment) en zes jaar daarna voor de eindcontrole. Ook werden in 2010 de gegevens uit het systeem gebruikt om de jaarlijkse monitorrapportage op te stellen (zie paragraaf 2.5). Het ROLEX-systeem is vanaf 2011 niet meer in gebruik, omdat er in het kader van het LKM een nieuw registratiesysteem is ontwikkeld waardoor het mogelijk werd dat, anders dan voorheen, zowel de provincie als de daarbij betrokken gemeenten zaken kunnen registreren in één en hetzelfde systeem. De gegevens uit ROLEX zijn vervolgens overgezet naar het LKM-registratiesysteem dat in 2011 operationeel is geworden. De informatie rond natuurcompensatieprojecten is echter niet overgezet, omdat het systeem zich niet goed leende voor het registreren van de gegevens en het opnemen van de signaleringsmomenten van de natuurcompensatieprojecten. Binnen de provincie wordt nu nagegaan of er een module aan het LKM-systeem kan worden toegevoegd om de registratie van de natuurcompensatieprojecten alsnog binnen het systeem op te nemen. Het gevolg van deze problematiek is dat de projectregistratie van natuurcompensatie vanaf 2011 weer op papier plaatsvindt en dat er geen gebruik kan worden gemaakt van een geautomatiseerd signalerings-systeem. Binnen de provincie wordt verwacht dat de natuurcompensatiemodule op zijn vroegst eind 2013 operationeel zal zijn.

Desgevraagd is vanuit de ambtelijke organisatie aangegeven dat aan de bouw en onderhoud van het ROLEX-systeem geen kosten waren verbonden anders dan de uren die de interne medewerker, die het heeft gebouwd en onderhouden, daaraan besteedde. Deze uren zijn niet apart geregistreerd, zodat daarin geen inzicht kan

worden gegeven. De kosten voor de ontwikkeling van het LKM-systeem, inclusief bijbehorend bestemmingsplanregistratiesysteem en planviewer, bedroegen, volgens opgave van de provincie, ongeveer € 6.000. De beheerkosten variëren, maar bedragen enkele honderden euro's per jaar, zo wordt aangegeven.

2.4 Maatregelen bij achterblijven uitvoering en beheer

Nadat de provincie eind 2008 constateerde dat de initiatiefnemers hun natuurcompensatieverplichtingen niet altijd tijdig nakomen, heeft ze ook een handhavingsactie uitgevoerd om de betrokken gemeenten aan te zetten tot het nakomen van de afspraken. Eind 2009 heeft de provincie deze handhavingsactie uitgevoerd met als doel dat de desbetreffende gemeenten op 31 maart 2010 de zaken op orde zouden hebben. Bij een aantal gemeenten bleek bestuurlijk overleg nodig om hen te overtuigen van het belang van een goede controle- en handhavings-systematiek. Voor ongeveer de helft van de gemeenten waren op 31 maart 2010 de zaken op orde. De andere gemeenten gaven aan dat dit in het voorjaar 2011 het geval zou zijn. Begin 2012 meldt de provincie in de Monitor Limburgs kwaliteitsinstrumentarium 2003-2011 dat de compensatieverplichtingen worden nagekomen, maar dat de provincie de vinger aan de pols houdt en permanente aandacht nodig blijft. In de monitor 2003-2012 wordt gemeld dat de natuurcompensatieverplichtingen over het algemeen beter worden nagekomen dan in voorgaande jaren, maar dat constante monitoring en aandacht nodig blijft.

Op 5 maart 2010 wordt in de SCFD R&B in een presentatie bij het *Plan van aanpak monitoring, handhaving en uitvoering kwaliteitsafspraken* aangegeven dat op basis van de huidige overeenkomsten weinig concrete sanctiemaatregelen mogelijk zijn. In het plan van aanpak wordt aangegeven dat er onderzoek zal plaatsvinden naar mogelijk in te zetten afdoende maatregelen om het nakomen van de afspraken beter te borgen. Daarbij wordt ook bankgarantie (tussen overheden) als optie genoemd. Eind 2010 hebben GS alsnog afgezien van het inzetten van bankgarantie tussen overheden. Zie paragraaf 2.6 onder punt 3.

In 2011 werd in de DVO vastgelegd dat als uit de veldcontroles blijkt dat de natuurcompensatiemaatregelen niet of niet conform de natuurcompensatieovereenkomst zijn uitgevoerd, het de verantwoordelijkheid van LG is om, na overleg met RO, er zorg voor te dragen dat de maatregelen alsnog worden uitgevoerd en nagekomen (stap 6). Acties die worden ondernomen zijn:

- briefwisseling met betrokken partijen;
- indien van toepassing, innen van de bankgarantie door gemeente of provincie waarbij deze de maatregelen zelf moet uitvoeren of het geld stort in het Groenfonds (zie paragraaf 2.6 onder punt 5). Als de provincie moet zorgen voor de realisatie schakelt LG de stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) in of maakt LG gebruik van de meerjaren contracten die de provincie heeft met de terreinbeherende organisaties;

- de betrokken gemeente opdragen de boete zoals opgenomen in de overeenkomst op te eisen.

Desgevraagd geven de gesprekspartners aan dat als gemeenten zich niet aan de afspraken houden, de provincie dit in de praktijk alsnog probeert te bewerkstelligen via overleg (ambtelijk en bestuurlijk aanspreken). De rekenkamer constateert op basis van haar dossieronderzoek dat gemeenten c.q. initiatiefnemers ten opzichte van 2009 vaker worden aangesproken als afspraken niet of niet geheel worden nagekomen, maar de provincie daarbij soms wel erg toegeeflijk is in haar handhaving. GS hebben in dit kader aangegeven dat het uitvoeren van natuurcompensatie een kostbare aangelegenheid is waarbij zich regelmatig onvoorziene omstandigheden voordoen. Dit vraagt van de provincie, zo geven GS aan, om zorgvuldig om te gaan met en in te spelen op veranderende en actuele omstandigheden zoals bij het project rotonde Well en project KOBs-locatie (zie voor deze projecten respectievelijk paragraaf 3.6 en 3.7).

2.5 Informatie-uitwisseling tussen GS en PS over natuurcompensatie

Sinds 2008 rapporteren GS jaarlijks aan PS in een monitorrapportage over natuurcompensatie. Daarnaast bevatten de provinciale begrotingen en jaarverslagen beperkte informatie over natuurcompensatie.

Jaarlijkse monitorrapportage

In 2008 hebben PS en GS afgesproken dat jaarlijks een monitorrapportage en tweejaarlijks een evaluatie plaatsvindt over het ruimtelijk kwaliteitsinstrumentarium dat de provincie heeft ontwikkeld om de ruimtelijke kwaliteit van het buitengebied te bevorderen. Conform deze afspraak wordt sinds eind 2008 jaarlijks gerapporteerd over de resultaten van de kwaliteitsinstrumenten. In deze rapportages wordt ook ingegaan op natuurcompensatie. Eind 2008, 2009 en 2010 verschenen de rapportages over deze jaren. In het voorjaar 2012 en 2013 verscheen respectievelijk de Monitor Limburgs kwaliteitsinstrumentarium 2003-2011 en 2003-2012.

De rapportages bevatten gegevens over de stand van zaken in de realisatie van de natuurcompensatieprojecten. Daarnaast wordt in deze rapportages ingegaan op de verbeteringen die naar de mening van de provincie nodig zijn, de maatregelen die de provincie daarvoor heeft uitgevoerd of wil uitvoeren en wat er is bereikt.

Vanaf 2010 wordt in de rapportages naast de stand van zaken in de realisatie, voor alle natuurcompensatieprojecten een korte beschrijving gegeven. De rekenkamer constateert dat in de rapportage 2003-2011 vier projecten die in eerdere rapportages worden genoemd, niet meer voorkomen. De reden waarom deze niet meer op de lijst staan wordt niet gegeven. Uit navraag blijkt dat:

- het project Oprit A76 Voerendaal geen doorgang heeft gevonden;
- het project Retentiebekken Cauberg (Valkenburg a/d Geul) niet meer is opgenomen, omdat daarvoor destijds geen natuurcompensatieovereenkomst is

opgesteld; het betreft een bestuurlijke afspraak tussen provinciale en gemeentelijke bestuurders;

- het project Leukermeer (Bergen) per abuis niet is opgenomen;
- het project Mauritiussingel Schin op Geul (Valkenburg a/d Geul) als compensatieplan is vervallen omdat het plan is gewijzigd, er daardoor geen sprake meer is van aantasting EHS of POG en daarom natuurcompensatie niet meer aan de orde is.

De rekenkamer constateert dat in de rapportage 2003-2012 voor de twee projecten die in de periode na het opstellen van de vorige rapportage (2003-2011) zijn vervallen, wel de reden wordt vermeld. Bij het plan Fietspad / reconstructie N291 Ven-Zelderheide (Gennep) wordt aangegeven dat het plan is vervallen als natuurcompensatieplan. Uit navraag blijkt dat het plan is aangepast en er na aanpassing geen EHS meer wordt aangetast.

P&C-documenten (begroting en jaarverslag)

In de begrotingen en jaarverslagen valt de uitvoering en monitoring van natuurcompensatie onder twee verschillende doelstellingen.

In de periode 2008 tot en met 2010 heeft *de uitvoering* van natuurcompensatie impliciet en in 2011 ook expliciet onderdeel uitgemaakt van de volgende doelstelling uit de begrotingen en jaarverslagen:

- 2008-2011: Natuur en Landschap 2007-2011;
- 2012: Platteland - Herijking pMJP;
- 2013: Natuur en Landschap - Ecologische Hoofdstructuur en Natura 2000.

In het jaarverslag 2011 wordt bij deze doelstelling expliciet op de uitvoering ingegaan omdat de inkomsten vanaf die tijd rechtstreeks ten gunste van de exploitatie worden gebracht (zie paragraaf 2.6 onder punt 5). Bij de toelichting op het budgetverschil en bij het Voorstel bestemming batig saldo 2011 wordt aangegeven dat de provincie in 2011 € 33.725 aan compensatiemiddelen van derden heeft ontvangen voor te compenseren natuur en dat het bedrag in 2012 wordt ingezet voor de realisatie van nieuwe natuur. In het jaarverslag 2012 wordt in de paragraaf Doorwerking naar begroting 2013 opgemerkt dat dit bedrag in 2012 niet is ingezet en derhalve naar 2013 wordt overgeboekt.

De *monitoring* op de uitvoering van natuurcompensatie valt onder Ruimtelijke ontwikkeling. Sinds 2008 heeft monitoring onderdeel uitgemaakt van de volgende doelstelling in de begrotingen en jaarverslagen:

- 2008-2011: Ruimtelijke Ontwikkeling;
- 2012: Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit;
- 2013: Ruimtelijke dynamiek en kwaliteit - Uitvoering ruimtelijk beleid.

In de begrotingen en jaarverslagen 2008, 2009 en 2011 wordt ingegaan op de monitorrapportage en in de eerste twee jaren ook op het ROLEX-systeem. In de P&C-documenten 2010 wordt niet op deze onderwerpen ingegaan. Dit ondanks het feit dat de monitorrapportage 2010 wel is verschenen en in 2010 ook de natuurcompensatiegegevens in ROLEX zijn opgenomen. In het jaarverslag 2011

wordt gemeld dat de monitoringsrapportage aan de Statencommissie Ruimte en Infrastructuur (SC R&I) wordt aangeboden. Deze rapportage is begin 2012 verschenen. In de P&C-documenten 2012 wordt niet op monitoring natuurcompensatie ingegaan.

In de begroting 2012 wordt ook expliciet op natuurcompensatie ingegaan bij het project Buitenring Parkstad Limburg. Dit is een project waar de provincie zelf een natuurcompensatieplan moet opstellen. In de begroting wordt daarbij voor 'Natuurcompensatie, mitigatie en landschap' € 6 miljoen geraamd aan (voorziene) kosten. In de begroting 2013 wordt bij dit project kort ingegaan op de stand van zaken.

PS en monitorrapportages, P&C-documenten en rekenkamerrapport

De monitorrapportage 2008 is door GS ter kennisname aangeboden aan de SCFD R&B en als zodanig geagendeerd voor de commissievergadering van 28 november 2008. De Statencommissie heeft de rapportage niet inhoudelijk besproken.

De monitorrapportage 2009 is samen met een conceptversie van het LKM 2010 geagendeerd bij het te bespreken statenvoorstel POL-aanvulling Verstedelijking, gebiedsontwikkeling en kwaliteitsverbetering voor de SCFD R&B van 27 november 2009. In deze vergadering wordt niet expliciet gesproken over natuurcompensatie en de stand van zaken daarvan. Er wordt in bredere zin gesproken over ruimtelijke ontwikkeling, natuur, compensatie (LKM) en (realisatie en herbegrenzing van) de EHS. Deze stukken zijn vervolgens ook in de PS-vergadering van 17 december 2009 besproken. In deze vergadering wordt wel expliciet stilgestaan bij natuurcompensatie. Daarbij worden ook bevindingen betrokken uit het rekenkamerrapport dat PS enkele dagen daarvoor hebben ontvangen. Er wordt vanuit PS meer aandacht gevraagd voor toezicht en handhaving als de initiatiefnemers, waaronder gemeenten hun afspraken met de provincie niet nakomen. De verantwoordelijk gedeputeerde zegt daarbij een aantal zaken toe (zie laatste alinea van deze paragraaf en paragraaf 2.6 onder punt 1 en 4).

Het rekenkamerrapport is besproken in de SCFD R&B van 15 januari 2010 en vervolgens samen met het *Plan van aanpak monitoring, handhaving en uitvoering kwaliteitsafspraken* van GS in de vergadering van deze commissie van 5 maart 2010 en in de PS-vergadering van 26 maart 2010.

De monitorrapportage 2010 is door GS als informierend stuk aangeboden aan de SCFD R&B en als zodanig geagendeerd voor de commissievergadering van 3 december 2010. De Statencommissie heeft kennisgenomen van de inhoud van de rapportage en deze niet nader besproken.

Ook de rapportage 2003-2011 is ter kennisname aangeboden aan de desbetreffende statencommissie, zijnde in 2012 de SC R&I. De commissie heeft het ingekomen stuk

voor kennisgeving aangenomen. De rapportage 2003-2012 is in april 2013 ter kennisname aan PS aangeboden.

De begrotingen en jaarverslagen van de provincie zijn door GS aan PS aangeboden en besproken in PS-vergaderingen. Natuurcompensatie is daarbij niet expliciet aan de orde geweest.

Alle monitorrapportages, begrotingen en jaarverslagen zijn gepubliceerd op de website van de provincie.

De rekenkamer constateert dat het onderwerp natuurcompensatie eind 2009 en begin 2010, met de bespreking van de POL-aanvulling/concept LKM en het rekenkameronderzoek, gedurende enige tijd tot verhoogde aandacht van PS heeft geleid. Over het algemeen blijkt het onderwerp weinig aanleiding te geven voor het maken van opmerkingen of het stellen van vragen voor PS.

De rekenkamer constateert verder dat GS met de monitorrapportages de opdracht van PS hebben uitgevoerd, om jaarlijks aan haar te rapporteren over de wijze waarop zij invulling geven aan hun taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie. Er wordt ook voldaan aan de toezegging van de verantwoordelijk gedeputeerde in de PS-vergadering van 17 december 2009 om de SCFD jaarlijks te informeren over de compensatiedossiers middels plaatsing op de site.

2.6 Uitvoering opdracht PS aanbevelingen rekenkamer 2009

De rekenkamer geeft hierna per aanbeveling kort aan wat in 2009 de aanleiding was voor het formuleren van de aanbeveling en of deze aanbeveling tot acties heeft geleid. Daarmee wordt ook antwoord gegeven op de vraag in hoeverre GS de opdracht van PS hebben uitgevoerd om vijf van deze zes aanbevelingen op te pakken. De eerste twee aanbevelingen zijn daarbij samengevoegd.

- 1. Zie toe op een strikte toepassing van natuurcompensatie**
- 2. Richt de provinciale organisatie zo in dat sprake is van zowel kwantitatieve als kwalitatieve borging van dit toezicht**

Deze aanbevelingen vloeiden voort uit de conclusie van de rekenkamer dat de provincie de provinciale regels en procedures voor natuurcompensatie in de praktijk onvoldoende naleeft. Zo verdiende het consequent doorlopen van de stappen van het processchema en het gebruik van standaard formulieren door de provinciale organisatie meer aandacht en afstemming. Ook kon binnen de provinciale organisatie slechts op ad hoc basis en met onvoldoende diepgang aandacht worden gegeven aan natuurcompensatie.

Direct na het verschijnen van het rekenkamerrapport zegt de verantwoordelijk gedeputeerde, tijdens de PS-vergadering van 17 december 2009, toe om de uitvoering van de natuurcompensatie zodanig aan te passen dat er sprake is van een strikte toepassing van de regeling in kwantiteit en kwaliteit en gedegen toezicht op de daadwerkelijke realisatie van de compensatiemaatregelen.

Zoals beschreven in paragraaf 2.3 en 2.4 heeft de provincie verschillende acties ondernomen om verbeteringen door te voeren. De verantwoordelijkheden voor natuurcompensatie binnen de provinciale organisatie zijn vastgelegd in een DVO. De stappen die daarin worden onderscheiden worden (beter) gevolgd. Wel zou de opzet nog verbeterd kunnen worden door de administratieve handelingen anders te beleggen. De volledigheid en kwaliteit van de natuurcompensatieovereenkomsten zijn verbeterd. Alleen met name de onderdelen te compenseren oppervlakte, kaartmateriaal en invulling daadwerkelijke uitvoering van het beheer verdienen meer aandacht/duidelijkheid. De monitoring van de voortgang van de projecten wordt beter uitgevoerd en de uit te voeren veldcontroles worden nu in het algemeen wel uitgevoerd. Ook worden gemeenten c.q. initiatiefnemers vaker aangesproken als afspraken niet of niet geheel worden nagekomen. Alleen is de provincie daarbij soms wel erg toegeeflijk in haar handhaving. De volledigheid van het dossier verdient ook meer aandacht. Zo ontbreekt daarin vaak informatie of en met ingang van welke datum de compensatielocatie daadwerkelijk planologisch beschermd is in een bestemmingsplan. Het tijdstip waarop de instandhoudingscontrole moet worden uitgevoerd, verdient nadere bezinning (andere regel in richtlijn). De rekenkamer constateert dat de provincie verbeteringen heeft doorgevoerd wat betreft het naleven van de provinciale regels. Op enkele punten zijn er nog stappen te zetten.

3. Maak daarbij in ieder geval gebruik van het instrument Bankgaranties

Deze aanbeveling vloeide voort uit de constatering van de rekenkamer dat de provincie andere overheden uitsluit van het overleggen van een bankgarantie als waarborg voor de realisatie en het beheer van natuurcompensatie. De rekenkamer beschouwde dit als een gemiste kans, temeer daar de regelgeving op nationaal niveau geen enkel beletsel hiervoor vormt.

De provincie hanteert als uitgangspunt dat overheden, in dit geval gemeenten, zich in hun voorbeeldfunctie houden aan gemaakte afspraken en dat hiervoor geen nader pressiemiddel noodzakelijk is. De provincie werkt met Bestuurlijk Afsprakenkaders, die in het kader van de in 2008 in werking getreden nieuwe Wet ruimtelijke ordening, tussen provincie en alle gemeenten zijn ondertekend. Uit de bestudeerde documenten blijkt dat de provincie op basis van haar eigen ervaringen en later ook de bevindingen van het rekenkameronderzoek uit 2009 tussen 2008 en 2011 het gebruik van het instrument bankgarantie ook bij natuurcompensatieovereenkomsten

met gemeenten heeft overwogen.¹² Naar aanleiding van de aanbeveling van de rekenkamer is het onderwerp in 2010 in meerdere vergaderingen van de SCFD R&B en PS aan de orde geweest. In de PS-vergadering van 26 maart 2010 werd een amendement ingediend om GS de opdracht te geven om ook deze aanbeveling van de rekenkamer op te pakken. Het amendement werd verworpen, waarbij de portefeuillehouder toezegde om de aanbeveling in overweging te nemen, de gevoelens van PS inzake het borgen van afspraken middels bankgaranties kenbaar te maken bij de betrokken gemeenten en het onderwerp aan de orde te stellen op de conferentie met gemeenten in oktober 2010. In hun vergadering van 3 december 2010 wordt de SCFD R&B geïnformeerd over het door GS op 23 november 2010 genomen besluit. GS delen mee dat een structurele verbetering van de monitoring en controle in combinatie met het aanspreken op verantwoordelijkheden hebben geleid tot een positieve ontwikkeling voor wat betreft het alsnog nakomen van gemaakte afspraken. Op basis van deze positieve ervaringen hebben GS besloten vooralsnog geen gebruik te maken van bankgaranties als sanctiemiddel in natuurcompensatieovereenkomsten tussen provincie en gemeentelijke overheden. Daarbij wordt gesteld dat indien gemeenten bij herhaling weigeren gemaakte compensatieafspraken na te komen, middels een maatwerkoplossing voor die specifieke gemeenten alsnog een bankgarantie als sanctiemiddel in de overeenkomst kan worden opgenomen. De provincie blijft, in overeenstemming met de door de Limburgse overheden gehanteerde gedragslijn, erop vertrouwen dat de gemeenten zullen handelen zoals afgesproken; de provincie respecteert op dit punt de eigen verantwoordelijkheid van gemeenten. GS delen daarnaast mee dat mede als gevolg van de positieve ervaringen de afspraken met betrekking tot natuurcompensatie niet als zodanig in de Bestuurlijke Afsprakenkaders Ruimtelijke Plannen zijn opgenomen. Ze geven aan dat de afspraken in een overeenkomst zijn vastgelegd die feitelijk een gelijkwaardige status heeft.

Zoals eerder vermeld, wordt begin 2012 en 2013 in de monitorrapportage gemeld dat de natuurcompensatieverplichtingen over het algemeen beter worden nagekomen dan in voorgaande jaren, maar dat constante monitoring en aandacht nodig blijft. In dat verband merken gesprekspartners vanuit de ambtelijke organisatie op, en zo blijkt ook uit het dossieronderzoek, dat de uitvoering van de compensatie door sommige gemeenten weinig voortvarend wordt opgepakt. Er is, zo geven ze aan, een aantal gemeenten dat op verschillende dossiers onvoldoende coöperatief is. De gesprekspartners melden in dat verband dat ze het

¹² Monitor- en evaluatierapportage ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten Provincie Limburg 2008, 2009 en 2010; documenten en verslagen van de vergadering van de SCFD R&B van 15 januari en 5 maart 2010, waaronder het Plan van aanpak monitoring, handhaving en uitvoering kwaliteitsafspraken (GS 2 februari 2010); verslag PS-vergadering 26 maart 2010; LKM 2012. Zo wordt bijvoorbeeld in toelichting op het Plan van aanpak in de vergadering van 5 maart vanuit de ambtelijke organisatie aangegeven dat bankgaranties beste vangnet/meeste garantie bieden als maatregel om het nakomen van afspraken te borgen.

als een manco (in de beleidsregel) ervaren en een gemiste kans vinden dat bankgarantie niet bij gemeentelijke plannen kan worden ingezet. Als met een bankgarantie zou kunnen worden gewerkt, zou de provincie, zo geven ze aan, een drukmiddel hebben naar de gemeenten, zouden meer projecten kunnen worden gerealiseerd en zou de provincie minder werk hebben om een en ander te monitoren. De beleidsregel heeft, zo geven ze aan, geen (juridische) status.

4. Organiseer een publiek toegankelijk informatiepunt waar een actueel inzicht verkregen kan worden in de stand van zaken rond de ingreep en compensatieverplichtingen

Deze aanbeveling vloeide voort uit de conclusie van de rekenkamer dat de provincie slechts in beperkte mate inzicht had in en greep had op de realisatie en het beheer van natuurcompensatieprojecten. De rekenkamer achtte een publiek toegankelijk informatiepunt van toegevoegde waarde bij het realiseren en beheren van natuurcompensatieprojecten. De redenering daarbij is dat als iedereen inzicht kan verkrijgen in de te realiseren compensatie en de actuele stand van zaken daarvan, dit:

- voor de provincie als een stimulans zal werken om toezicht te houden en indien nodig handhavend op te treden als compensatie achterblijft;
- betrokken overheden, maatschappelijke organisaties en burgers de mogelijkheid geeft zich op de hoogte te stellen omtrent het nakomen van de afspraken en bij het achterblijven daarvan dit onder de aandacht van de verantwoordelijke partijen kan brengen.

In de monitorrapportage 2009 van november 2009 neemt de provincie het idee op om met gegevens uit ROLEX (gekoppeld aan locatiegegevens) een publiek toegankelijk informatiepunt in te richten, waarmee een actueel inzicht verkregen kan worden in de stand van zaken en voortgang van de uitvoering van de ingreep en de daarmee gepaard gaande compensatieverplichtingen. Dit wordt bevestigd met de toezegging van de verantwoordelijk gedeputeerde op 17 december 2009. In de monitorrapportage 2003-2011 van april 2012 wordt aangegeven dat het informatiepunt digitaal zal worden vormgegeven en medio 2012 gereed zal zijn.

In de praktijk blijkt echter dat op de website van de provincie is volstaan met een verwijzing naar de jaarlijkse monitorrapportages die sinds 2010 via de website worden ontsloten. Er is uiteindelijk niet gekozen voor het geven van gedetailleerde informatie per project, vanwege de lage dynamiek van de plannen. De informatie in de monitorrapportages, waarin de stand van zaken van alle projecten wordt gegeven, wordt voldoende geacht. In de monitorrapportage 2003-2012 stelt de provincie dat met het beschikbaar stellen van de rapportages aan de aanbeveling van de rekenkamer tegemoet gekomen wordt. De rekenkamer merkt hierbij op dat deze rapportages, vooral voor de compensatielocaties, slechts zeer globale informatie bevatten en daardoor in deze vorm niet geschikt zijn voor controle van de (ingreep- en) compensatielocatie.

5. Waarborg dat ook kleine compensatieverplichtingen worden nagekomen en onderzoek in dit verband de mogelijkheden tot bundeling van de desbetreffende compensatieplannen

Deze aanbeveling vloeide voort uit de constatering van de rekenkamer dat het relatief lastig en duur is om kleine arealen compensatie in te richten en te beheren. Door bundeling zouden de inrichtings- en beheerkosten per hectare beperkt kunnen worden.

Als natuur moet worden gecompenseerd, kan dit gebeuren via het realiseren van nieuwe natuur of via het betalen van een geldelijke bijdrage aan de provincie. GS stemmen alleen onder bepaalde voorwaarden in met een geldelijke bijdrage. Zo kan bij kleine compensatieverplichtingen voor financiële compensatie worden gekozen als de te compenseren oppervlakte kleiner is dan circa 1 hectare. De financiële bijdragen worden door de provincie 'gespaard'. Als het bedrag voldoende groot is, zoekt de provincie een compensatielocatie en wordt het geld ingezet om nieuwe natuur te realiseren. In artikel 11 van de provinciale beleidsregel staat dat deze geldelijke bijdrage wordt gestort in het door het Rijk en provincie beheerde Nationaal Groenfonds waar het gelabeld blijft aan de betrokken ingreep. In de monitorrapportages 2003-2011 en 2003-2012 wordt voor drie, respectievelijk vier natuurcompensatieprojecten aangegeven dat compensatie heeft plaatsgevonden via een financiële bijdrage aan het door de provincie beheerde groenfonds.

Desgevraagd is vanuit de ambtelijke organisatie aangegeven dat dit niet juist is. De provincie heeft tot en met 2010 wel een groenfondsrekening gehad voor financiële natuurcompensatie EHS, maar deze is eind 2010 opgezegd omdat het saldo al jaren op € 0 stond en het instandhouden van de rekening wel geld kostte. De voordelen, zo is aangegeven, wogen niet meer op tegen de nadelen. Sinds 2011 worden de financiële natuurcompensaties rechtstreeks ten gunste van de exploitatie gebracht. De financiële bijdragen worden daarmee op de algemene rekening van de provincie geboekt, onder de begrotingspost Compensatie natuurwaarden Limburg. Aan het eind van het jaar wordt het saldo op deze post overgeboekt naar het volgende jaar. De inkomsten blijven daarbij beschikbaar voor natuurcompensatie, want de inkomsten van natuurcompensatie EHS dienen ook daadwerkelijk aan de realisatie van de EHS besteed te worden.

Op deze wijze worden kleine compensatieverplichtingen gebundeld. De rekenkamer constateert dat GS hiermee maatregelen hebben genomen om te waarborgen dat ook kleine verplichtingen worden nagekomen, zoals door PS gevraagd naar aanleiding van het rekenkamerrapport uit 2009. Verder constateert de rekenkamer dat artikel 11 van de provinciale beleidsregel niet meer actueel is.

Vanaf 2005 is bij vier kleine compensatieverplichtingen, conform de beleidsregel in verband met de beperkte omvang van de aantasting, gekozen voor financiële compensatie. In totaal gaat het om ongeveer € 59.000 (stand van zaken 9 april 2013). De provincie heeft het bedrag nog niet ingezet voor de realisatie van

nieuwe natuur. Dit in tegenstelling tot het voornemen zoals geuit in het jaarverslag 2011 dat het bedrag, destijds € 33.725, in 2012 zou worden ingezet voor de realisatie van nieuwe natuur. De rekenkamer constateert dat GS hiermee in de praktijk thans nog geen uitvoering hebben gegeven aan het nakomen van deze kleine verplichtingen. GS hebben aangegeven dat ze hieraan nog geen uitvoering hebben gegeven omdat er een aanzienlijk bedrag nodig is om aan de goudgroene natuur één hectare te kunnen toevoegen.

Uit de, nog door PS vast te stellen, geactualiseerde nota natuur- en landschapsbeleid blijkt dat de provincie voornemens is om te gaan werken met 'natuurcompensatie vooraf' (zie paragraaf 2.1). Deze aanpak geeft ook de mogelijkheid tot bundeling van (kleine) compensatieverplichtingen.

6. Rapporteer jaarlijks aan PS over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie

Deze aanbeveling vloeide voort uit de conclusie van de rekenkamer dat PS in de onderzoeksperiode niet structureel door GS zijn geïnformeerd over de uitvoering van het natuurcompensatiebeleid.

Sinds 2008 rapporteren GS jaarlijks aan PS over de uitvoering van het natuurcompensatiebeleid in een monitorrapportage. Zie paragraaf 2.5. De rekenkamer constateert dat GS hiermee aan de opdracht van PS voldoen om jaarlijks aan hen te rapporteren over de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot natuurcompensatie.

3 Waarborging kwaliteit natuurcompensatie

In dit hoofdstuk wordt eerst op hoofdlijnen de stand van zaken van de natuurcompensatieprojecten in de periode 2008-2013 gegeven conform opgave van de provincie. Vervolgens worden per onderzocht project de resultaten beschreven van het door de rekenkamer uitgevoerde dossieronderzoek en de veldbezoeken. Daarbij wordt voor de negen projecten die ook in 2009 zijn onderzocht (paragraaf 3.2 tot en met 3.10) achtereenvolgens gegeven:

- een beschrijving van het project;
- de beoordeling van het project op basis van het dossieronderzoek in 2009;
- de beoordeling van het project op basis van het veldbezoek in 2009;
- een beschrijving van de uitgevoerde acties tussen 2009 en 2013;
- de beoordeling van het project op basis van het dossieronderzoek in 2013;
- de beoordeling van het project op basis van het veldbezoek in 2013.

Voor de tien nieuwe projecten die zijn onderzocht (paragraaf 3.11 tot en met 3.20) wordt een beschrijving van het project en de beoordeling op basis van het dossieronderzoek en veldbezoek in 2013 gegeven. Bij de projectbeschrijvingen zijn veelal de oorspronkelijke namen van de gemeenten aangehouden. Deze kunnen als gevolg van herindeling afwijken van de huidige namen. Ten slotte wordt in de laatste paragraaf een samenvattend overzicht gegeven van de beoordeling van de projecten.

3.1 Stand van zaken 2008-2013 op hoofdlijnen

In de tabel op de volgende pagina wordt voor de periode 1-10-2008 tot en met 9-4-2013 een overzicht op hoofdlijnen gegeven van de stand van zaken van de natuurcompensatieprojecten die in 2005 of later zijn gestart.

Sinds de monitorrapportage 2003-2011 (stand van zaken per 1-1-2012) wordt een andere wijze van rapporteren gehanteerd.

Op zowel 1-1-2012 als 9-4-2013 bevonden zich 25 projecten in de controlefase wat betekent dat de termijn waarbinnen de natuurcompensatie moet zijn uitgevoerd is verstreken. Op 1-1-2012 en 9-4-2013 zijn 13 daarvan gerealiseerd en akkoord bevonden (inclusief de projecten die met name vanwege de beperkte omvang zijn geregeld via financiële compensatie), 7 niet akkoord bevonden en 5 moeten nog worden gecontroleerd. Op 1-1-2012 bevonden zich 13 en op 9-4-2013 19 projecten nog niet in de controlefase. Deze gegevens hebben alleen betrekking op de realisatie in het veld in vergelijking met de afspraken uit de natuurcompensatieovereenkomst en niet op de kwaliteit van deze overeenkomst (qua inrichting en beheerafspraken) en de planologische verankering.

	1-10-2008	1-9-2009	1-10-2010	1-1-2012	9-4-2013
Totaal aantal projecten vanaf 2005	15	23	27	38	45
waarvan via financiële compensatie	-	-	-	3	4
Planologisch geregeld	14	20	24	*	*
- Uitgevoerd volgens afspraak	2	3	2	13	13
- Einddatum uitvoering nc verstreken, veldcontrole heeft plaatsgevonden**	6	5	6	7	7
- Einddatum uitvoering nc verstreken, maar nog niet gecontroleerd				5	5
- Einddatum uitvoering nog niet bereikt	6	12	16	13	19
- Verwachte aantal hectare compensatie	42,1	243	234***	± 300	± 280
waarvan voor project Buitenring	n.v.t.	138,7	138,7	138,7	± 125
- Financiële bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	€ 33.725	± € 59.000

Bronnen: Monitor kwaliteitsinstrumentarium 2008, 2009, 2010, 2003-2011 en 2003-2012, Jaarverslag 2011 en ambtelijke opgaaf.

* Hierover wordt niet meer gerapporteerd.

** 'nc' staat voor natuurcompensatie. Voor deze projecten is de datum verstreken waarop de natuurcompensatiemaatregelen uitgevoerd hadden moeten zijn. Na de eerste veldcontrole is gebleken dat deze of wel gedeeltelijk gerealiseerd zijn of niet volledig volgens afspraak zijn uitgevoerd.

*** Afname aantal ha door vervallen van een project (36 ha).

Voor natuurcompensatieprojecten die in 2005 of later zijn gestart, is de termijn voor de eindcontrole nog niet verstreken; nog geen van de projecten heeft dan ook het gehele formele proces doorlopen. Ruimtelijke projecten kennen vaak lange doorlooptijden, bijvoorbeeld door RO-procedures die niet vorderen of het samenvoegen van ruimtelijke projecten. Vooral door dit laatste wordt het vaak, zo is ambtelijk aangegeven, een ondoorzichtig geheel. In verschillende gevallen is er wel een compensatieovereenkomst, maar is de ruimtelijke ingreep, waarvoor de compensatie nodig is nog niet van de grond gekomen. Daarnaast zijn er gevallen waarin de ingreep wel heeft plaatsgevonden, maar er nog geen sprake is van een optimale uitvoering van de natuurcompensatie conform de goedgekeurde compensatieovereenkomsten. In dergelijke gevallen wordt bij de eerste veldcontrole een efficiency-afweging gemaakt: hoe verhoudt het nog niet gerealiseerde deel van het plan zich tot de inspanningen en aandacht die het kost om wel tot die realisatie te komen? Het gaat dan wel, zo wordt gesteld, om kleine afwijkingen van het compensatieplan. Uiteraard is het, zo wordt aangegeven, bij deze afwegingen wel lastig om de grens te bepalen, wanneer sprake is van een relatief klein deel dat niet conform het plan gerealiseerd is. Ook telt bij de afwegingen mee of er niet voorziene ecologische ontwikkelingen op de locatie zijn, die zullen bijdragen aan het beoogde doel van het plan. Het blijft maatwerk bij dit soort projecten.

3.2 Uitbreiding sportpark Oirsbeek, Schinnen

Beschrijving project

Het project betreft de uitbreiding van een bestaand sportpark in Oirsbeek met een kantine, kleedruimte, twee voetbalvelden, een oefenhoek, parkeerterrein en groenvoorzieningen. Door realisatie van het project gaan natuurwaarden verloren. Uit een onderzoek van Grontmij (2003) blijkt dat het om 2 hectare (ha) agrarisch gebied gaat dat fungeert als foerageergebied voor de patrijs. Omdat de patrijs voorkomt op de Rode Lijst¹³ betekent de ingreep dat er leefgebied verloren gaat van een bedreigde soort. Er wordt geen EHS of POG aangetast. Conform de destijds geldende beleidsregel Natuurcompensatie (2002) dient ook bij het verloren gaan van leefgebied van een bedreigde soort compensatie plaats te vinden. Voor het bepalen van de omvang van de compensatie bij broedvogels wordt uitgegaan van de territoriumomvang. Voor de patrijs wordt gerekend met een cirkelvormig leefgebied met een straal van 125 meter. Hierdoor komt de compensatieomvang neer op een totale oppervlakte van 4,9 ha. Wordt het compensatiegebied echter optimaal ingericht dan kan worden volstaan met een oppervlak van 1/5 van de totale territoriumomvang, in dit geval 0,98 ha. Voor de patrijs betekent een optimale inrichting dat in het gebied heggen, struwelen, ruderaal terreinen en ruigtestroken moeten worden aangelegd. Door Arcadis (2003) is dit principe als volgt ingevuld: circa 0,25 ha struweel/houtsignet, 0,2 ha ruigtestrook, 0,2 ha graanstrook en 0,35 ha bosplantsoen/struikgewas (totaal 1,0 ha).

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek 2009

Procedureel

Op 05-04-2005 hebben GS een verklaring van geen bezwaar ex artikel 19 lid 1 Wro aan de gemeente Schinnen afgegeven. Daarmee werd de aanleg van het sportpark geaccordeerd. Daarvóór, op 29-03-2005, hebben de provincie en de gemeente Schinnen een compensatieovereenkomst getekend. Deze volgt qua opzet het standaard format dat destijds voor een dergelijke overeenkomst door de provincie werd gehanteerd. Arcadis (2003) heeft een compensatieplan opgesteld in de vorm van een inrichtingstekening (schaal 1:2.000). Hierop worden de inrichtingsmaatregelen in de vorm van aan te planten elementen aangegeven. Een toelichting met een beschrijving van het te voeren beheer ontbreekt echter. Van de inrichtingstekening kan worden afgeleid dat de compensatie plaatsvindt binnen het plangebied. Niet duidelijk wordt echter hoe de bos- en natuurwaarden planologisch beschermd worden. Er is geen specifieke bestemming natuur in het bestemmingsplan opgenomen.

De compensatie was in januari 2007 gereed, vóór de 'vervaldatum' 05-04-2007.

¹³ Rode Lijsten zijn een internationaal toegepast middel om de aandacht te vestigen op soorten planten en dieren die bedreigd worden of al verdwenen zijn.

In januari 2007 heeft de provincie een controle in het veld uitgevoerd.¹⁴ Van deze controle is geen verslag opgesteld.¹⁵

Inhoudelijk

De rekenkamer constateerde in 2009 dat de compensatie er op papier kwalitatief gezien goed uit ziet. De compensatie vindt plaats nabij de ingreep, zodat de betrokken soort waarvoor de compensatie bedoeld is er in principe van kan profiteren. Ook de inrichtingsmaatregelen, zoals op papier vastgelegd, voldoen aan de biotoopeisen van de patrijs. De omvang van de compensatie is berekend volgens de door de provincie gehanteerde vuistregel. Omdat er door de provincie geen verslag is opgesteld van de veldcontrole, kon op basis van dossieronderzoek niet worden beoordeeld of de uitgevoerde compensatiemaatregelen kwalitatief gezien overeenkomen met de verloren gegane waarden, c.q. overeenkomen met de voorgestelde inrichting.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2009

Uit het veldbezoek in 2009 bleek dat aan de zuidkant van het sportpark, waar in het inrichtingsplan een bosplantsoen gepland is, een aantal bomen (els en zoete kers) op een rij achter elkaar zijn aangeplant. De zoete kers betreft een cultivar, terwijl bij natuurcompensatie inheemse soorten verwacht mogen worden. Struiken, zoals aangekondigd in het inrichtingsplan, zijn op de betreffende strook niet aangetroffen. Kortom het in het inrichtingsplan beschreven bosplantsoen was in 2009 niet gerealiseerd. De aangeplante bomen dienen puur als landschappelijke inpassing van het sportpark. De grootste compensatieoppervlakte zou gerealiseerd worden aan de noordwestzijde van het park, maar hier was alleen een waterbuffer aanwezig, met daarnaast een pioniervegetatie op (vermoedelijk) afgegraven terrein. De rekenkamer constateerde in 2009 dat al met al de gerealiseerde compensatie kwalitatief gezien ver onder de maat was.

Beschrijving uitgevoerde acties tussen 2009 en 2013

De provincie heeft naar aanleiding van het rekenkameronderzoek uit 2009 in 2010 ook zelf een controlebezoek in het veld afgelegd en op basis daarvan op 02-04-2010 een brief verzonden aan het college van B&W van de gemeente Schinnen waarin zij aangeeft de conclusies van de rekenkamer te delen. De gemeente wordt dringend verzocht alsnog aan haar verplichtingen te voldoen. Bij de brief is het verslag van het veldbezoek gevoegd dat op 03-03-2010 heeft plaatsgevonden. In het verslag wordt aan de hand van fotomateriaal aangetoond dat het inrichtingsplan niet volgens afspraak was uitgevoerd. Het bosplantsoen met een oppervlakte van 0,35 ha dat aan de zuidwestzijde had moeten worden aangebracht, was niet gerealiseerd. Er waren wel 'plukjes' bosplantsoen van 350 m² aangeplant, maar niet op locaties die

¹⁴ Dit blijkt uit een aantekening in een overzicht van de natuurcompensatieprojecten bij RO.

¹⁵ Navraag in 2009 bij betrokken medewerkers van de provincie wees uit, dat er destijds niet consequent verslagen van veldbezoeken werden gemaakt.

overeenkomen met het inrichtingsplan. Ook van het biotoop voor de patrijs, bestaande uit graanstrook, ruigtestrook en struweel met een gezamenlijke oppervlakte van 0,65 ha, was niets gerealiseerd. Bij het veldbezoek is wel vastgesteld dat de patrijs nog steeds in het gebied aanwezig is.

De gemeente Schinnen heeft de brief van de provincie op 15-06-2010 beantwoord. In deze reactie biedt de gemeente haar excuses aan voor het niet nakomen van de natuurcompensatieverplichting waarvoor twee redenen worden aangegeven, te weten:

1. De overgang van de voetbalvereniging van Amstenrade naar de sportboulevard is lange tijd punt van discussie geweest. Het terrein van deze vereniging zou dan gesitueerd worden op de strook bestemd voor natuurcompensatie. In 2010 werd voorzien dat deze verhuizing voorlopig niet door zou gaan en in het plantseizoen deze strook zou worden ingericht voor natuurcompensatie.
2. De strook grond waar een groensingel van bosplantsoen dient te komen, was geen eigendom van de gemeente en de grondverwerving daarvoor verliep zeer moeizaam.

De gemeente geeft aan in het najaar in elk geval te starten met het realiseren van de natuurcompensatie op het perceel dat wel in haar eigendom is en over de voortgang van de verwerving van het perceel met het beoogde bosplantsoen zal de provincie periodiek worden geïnformeerd. Aangezien de gemeente er niet in slaagde dit perceel te verwerven, is de provincie bij brief van 25-01-2011 verzocht in te stemmen met een gewijzigde locatie van de bosstrook, namelijk evenwijdig aan de Oirsbekerweg. Deze brief is op verzoek van de provincie, bij brief van 04-02-2011, op 18-02-2011 aangevuld met een overzicht van de op dat moment wel gerealiseerde natuurcompensatie en een kaart van de gewijzigde locatie voor het bosplantsoen met aanduiding van de oppervlakte, de te realiseren natuurdoelen, het tijdsbeslag van de uitvoering en de wijze van planologische bescherming. Ook voor het specifieke biotoop van de patrijs is door de gemeente een wijzigingsverzoek ingediend, waarbij een compactere vorm wordt voorgesteld (perceel A). Bij brief van 04-03-2011 stemt de provincie in met de voorgestelde wijzigingen. Wel wordt de gemeente verzocht op perceel A de inrichting zodanig vorm te geven dat mogelijke verstoring door mensen en honden zoveel mogelijk wordt voorkomen. De gemeente heeft bij brief van 07-06-2011 aan de provincie een gereedmelding van de natuurcompensatie gedaan. Er is op perceel A een extra haag geplant om de toegang voor mensen en honden te verhinderen. Op 23-09-2011 heeft de provincie een veldcontrole uitgevoerd. De natuurcompensatie is volgens de provincie nog slechts ten dele uitgevoerd, de graanstrook in het biotoop voor de patrijs is niet aanwezig, in het struweel is veel uitval en de afgesproken bestemming als Natuur is nog niet gerealiseerd. De strook met bosplantsoen langs de weg is wel in orde bevonden. Als actiepunt wordt vermeld dat er met de gemeente een afspraak moet worden gemaakt om in het voorjaar van 2012 de tekortkomingen ter plekke te bespreken. Deze afspraak is echter niet gemaakt en wordt blijkens een interne e-mail (d.d. 21-02-2013) uitgesteld tot zomer 2013.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De provincie heeft naar aanleiding van het rekenkamerrapport uit 2009 de tekortkomingen aan de gemeente gemeld en gevraagd om alsnog aan de verplichtingen betreffende de natuurcompensatie te voldoen. De gemeente heeft daarop een gewijzigd natuurcompensatieplan voorgesteld, aangezien het aanvankelijke plan niet kon worden uitgevoerd vanwege problemen met grondverwerving. De rekenkamer constateert dat de gereedmelding van de natuurcompensatie enigszins voorbarig is, gelet op het ontbreken van de graanstrook voor de patrijs. Gelet op de lange voorgeschiedenis, acht de rekenkamer het uitstel van de bespreking van de tekortkomingen met de gemeente tot 2013 op z'n minst opmerkelijk.

Inhoudelijk

De rekenkamer stelt vast dat het gewijzigde compensatievoorstel inhoudelijk gezien voldoet aan de biotoopeisen van de patrijs. Indien correct uitgevoerd, ontstaat een voor de patrijs gelijkwaardig biotoop als in het oorspronkelijke voorstel.

Beoordeling op basis van veldbezoek 2013

Bij het veldbezoek van de rekenkamer op 16 mei 2013 is het plantenbestand van het struweel ter plaatse van perceel A opgenomen.

Aangeplante soorten zijn: Drents krentenboompje, Gelderse roos, haagbeuk, hazelaar, hondsroos, kamperfoelie (cultivar), kardinaalsmuts, meidoorn, sleedoorn en veldesdoorn. Er staan relatief veel exemplaren van Drents krentenboompje in, terwijl dit eigenlijk geen inheemse soort is. Langs de weg (perceel B, circa 1,5 m breed) staan boomvormers als es, esdoorn en zwarte els, naast struiken: dwergmispel, Gelderse roos, haagbeuk, hazelaar, meidoorn, rode kornoelje en wilde liguster. Dwergmispel zou eigenlijk verwijderd moeten worden, omdat het meer een tuinplant is, die niet van nature in deze regio voorkomt. Op perceel A is naast de struiken ruig grasland aanwezig (zie foto 1), maar een graanstrook ontbreekt. De bomen en struiken op beide percelen zijn merendeels aangeslagen en de uitval is heel beperkt. De rekenkamer constateert dat er ten opzichte van de situatie anno 2011 sprake is van vooruitgang. De biotopen op perceel A zijn echter nog steeds niet volledig ingevuld, een graanstrook ontbreekt namelijk.

Foto 1: Struiken en ruig grasland op perceel A

3.3 Fietspad Horst-Lottum, Horst a/d Maas

Beschrijving project

De route Meldersloseweg-Lottumseweg-Horsterdijk tussen Horst en Lottum vormt een belangrijke verkeersroute. Hiervan maken onder meer veel kinderen uit Lottum gebruik, die op de fiets educatieve voorzieningen in Horst en omgeving bezoeken. Het project betreft de aanleg van een 2-strooks vrijliggend fietspad tussen rotonde Meldersloseweg-Witveldweg en de Zandterweg. Hierdoor gaat een strook bos van 5 meter breed, met een totale oppervlakte van 3.100 m², verloren. Dit bos maakt deel uit van de EHS en valt tevens onder de Boswet.

Conform de destijds geldende beleidsregel Natuurcompensatie (2002) dient voor het bos dat verloren gaat een kwaliteitstoeslag van 2/3 te worden toegepast, zodat de benodigde compensatieoppervlakte 5.160 m² bedraagt.

De bedoeling is de natuurcompensatie te realiseren op percelen Grubbenvorst H236 en H237. De totale oppervlakte van deze percelen bedraagt 1,35 ha. In de natuurcompensatieovereenkomst is vastgelegd dat de compensatie zal plaatsvinden door het aanleggen van bos en/of houtwallen. Voor de aanplant zal inheems plantmateriaal worden gebruikt. Uit een e-mail van de gemeente (d.d. 01-12-2006) blijkt dat de Bosgroep Limburg een inrichtingsplan zal opstellen en de gemeente voornemens is in maart 2007 aan te planten.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek 2009

Procedureel

Op 07-07-2005 hebben gemeente en provincie een natuurcompensatieovereenkomst getekend, conform het destijds geldende standaard format, nadat GS op 05-07-2005 al goedkeuring hadden verleend aan het bestemmingsplan Fietspad Horst-Lottum. Omdat ten tijde van de overeenkomst de locatie van de compensatie nog niet bekend was, zijn alleen enkele randvoorwaarden gesteld, waaraan de locatie dient te voldoen; zo dicht mogelijk bij de plaats van de ingreep, bij voorkeur grenzend aan bestaande of geprojecteerde bos- of natuurgebieden en niet op gronden die al in het kader van een ander project als compensatielocatie zijn aangewezen. De beoogde compensatiepercelen bleken vervolgens bij nader inzien niet ingezet te kunnen worden. Uit de gevoerde correspondentie, zoals opgenomen in het dossier, kan de reden hiervoor niet worden afgeleid. Wel is duidelijk dat de uitvoering van de compensatie hierdoor destijds vertraging heeft opgelopen. Voor de aanplant, die conform de overeenkomst uiterlijk juli 2007 gerealiseerd zou moeten zijn, was door de provincie uitstel verleend tot voorjaar 2008. Een kaart van de locatie van de uiteindelijk gekozen percelen, was niet in het dossier aanwezig. Ook het aangekondigde inrichtingsplan van de Bosgroep ontbrak. Bestemming naar bosgebied zou worden opgenomen in de integrale herziening van het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. In 2009 was dit bestemmingsplan in voorbereiding.

Inhoudelijk

Aangezien er in 2009 (nog) geen inrichting- en beheerplan was opgesteld, althans deze waren niet in het dossier aanwezig, was over de kwaliteit van de natuurcompensatie op papier geen oordeel te geven. Wel gaf het opstellen van een dergelijk plan door de Bosgroep vertrouwen dat de kwaliteit van zowel de inrichting als het beheer gewaarborgd is. De oppervlakte voldoet aan de randvoorwaarden, die daartoe in de Spelregels EHS worden gesteld. Ook sluiten de compensatiepercelen aan op de bestaande EHS. De locatie voor de compensatie was echter niet conform de Spelregels EHS gelijktijdig met het besluit over de ingreep planologisch verankerd in een bestemmingsplan, in dit geval het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied. In 2009 was nog onduidelijk of de compensatiepercelen al toegevoegd waren aan de EHS.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2009

Tijdens het veldbezoek in 2009 is op de compensatielocatie (een tweetal voormalige akkerbouwpercelen) jonge aanplant van bomen en struiken aangetroffen. Het betreft inheems plantmateriaal: berk, boswilg, hazelaar, linde, sleedoorn, vuilboom en zomereik. In de kruidlaag groeide onder andere kleine pimpernel, een soort die de verschraling indiceert. De rekenkamer constateerde dat de natuurcompensatie correct is uitgevoerd. De enige kritische noot die destijds geplaatst zou kunnen worden is dat beide percelen omringd worden door bos. Het behouden van een open plek in het bos zou uit ecologisch en landschappelijk oogpunt te verkiezen zijn geweest boven bosaanplant. Er waren bijvoorbeeld duidelijke potenties voor de ontwikkeling tot heischraal grasland. Of deze

overwegingen bij de keuze voor deze plek voor de natuurcompensatie ook een rol hebben gespeeld is niet bekend.

Beschrijving uitgevoerde acties tussen 2009 en 2013

De provincie voerde zomer 2009 een veldcontrole uit, maar kon geen aanplant vinden. Uit een e-mail van de gemeente Horst aan de provincie (d.d. 15-06-2009) blijkt dat de provincie niet op de hoogte is van de juiste compensatielocatie, namelijk de percelen Grubbenvorst H236 en H237. De aanplant zou zijn uitgevoerd in maart 2008. Nadat de provincie de juiste locatie had vernomen, is er een veldcontrole uitgevoerd. Blijkens interne e-mails (d.d. 19-11-2009 en 20-11-2009) is de provincie van mening dat de aanplant goed is uitgevoerd en dat er zelfs qua oppervlakte is overgecompenseerd. Ten aanzien van de ecologische potenties van het perceel is de provincie ook positief.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De rekenkamer constateert dat de provincie zomer 2009 conform de provinciale regels een veldcontrole heeft uitgevoerd. Uit de beschikbare stukken in het dossier is niet op te maken of de gemeente al aan haar verplichting heeft voldaan de compensatiegronden een natuurbestemming te geven. Ook is er geen beheerplan opgesteld, voor zover bekend.

Inhoudelijk

Er zijn geen wijzigingen in de inhoudelijke beoordeling van de rekenkamer ten opzichte van wat ze hierover in 2009 heeft opgemerkt.

3.4 Bedrijventerrein Windmolenbos, Haelen (Leudal)

Beschrijving project

Het project betreft de uitbreiding van het bedrijventerrein Windmolenbos in de gemeente Haelen. De gemeente heeft daarvoor een partiële herziening van het bestemmingsplan uitgevoerd. De uitbreiding van het bedrijventerrein is voorzien op een groenstrook, die zal worden verplaatst. De nieuwe groenstrook wordt aan de zuidzijde van de aan te leggen ontsluitingsweg aangelegd. Deze gronden, in het vigerende bestemmingsplan bestemd als 'Agrarisch gebied met landschappelijke en/of natuurlijke waarde', zijn in deze partiële herziening bestemd als 'Groenvoorzieningen'.

In oktober 2004 is door het bureau BRO een verkennend natuuronderzoek uitgevoerd. Door middel van archief- en veldonderzoek is een beeld verkregen van de actuele gebiedskenmerken, de kwaliteit van houtopstanden en diersporen. Uit dit onderzoek blijkt dat de natuurwaarden gering zijn en dat uitbreiding van het bedrijventerrein de gunstige staat van instandhouding van de aanwezige soorten, namelijk grondgebonden zoogdieren, vleermuizen en broedvogels, niet in gevaar brengt. Door de ingrepen zullen een vijftal bouselementen verloren gaan, die deel

uitmaken van de EHS en ook onder de werkingssfeer van de Boswet vallen. De berekende compensatie voor het verlies van deze boselementen is als volgt:

- verlies boselementen 1+2+3 (>25 jaar oud): 2.927 m², toeslag 2/3: 1.951 m²;
- verlies boselementen 4+5 (<25 jaar): 6.550 m², toeslag 1/3: 2.183 m².

De totale compensatiebehoefte komt zo op 13.611 m² (afgerond 1,4 ha).

De compensatie wordt op twee manieren ingevuld. De groenzone langs de zuidelijke verbindingsweg wordt ingericht als bos en struweel; hier kan 0,59 ha worden gerealiseerd, liggend binnen het plangebied. In verband met beperkingen vanwege de aanwezigheid van een hoogspanningsleiding, worden alleen laag blijvende houtige gewassen aangeplant, die in landschappelijk opzicht goed passen: meidoorn, wegedoorn, sleedoorn, boswilg, gelderse roos en hondsroos. Aan de zuidkant moet gezorgd worden voor een geleidelijke overgang met lage struiken en een kruidachtige vegetatie naar het agrarisch gebied. Hierdoor krijgt de nieuwe groenstrook ook een toegevoegde waarde voor vlinders en andere insecten. Voor de compensatie van de overige 0,81 ha wordt een voormalige zandput langs de omgeleide provinciale weg ingericht met bos en struweel. Het betreft een oppervlakte van 8.662 m² (0,87 ha). De gronden sluiten aan op het bos ten oosten van de Broekweg waarin het infiltratiebassin wordt aangelegd.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek 2009

Procedureel

GS hebben op 11-05-2005 de Partiële Herziening bestemmingsplan Omleiding Maascentrale - Uitbreiding bedrijventerrein Windmolenbos goedgekeurd.

Aansluitend hierop (d.d. 27-07-2005) hebben de gemeente Haalen en de provincie een natuurcompensatieovereenkomst getekend.¹⁶ De overeenkomst is opgesteld conform het destijds gehanteerde standaard format.

Aan het eerste deel van de compensatie, zijnde 0,59 ha bos en struweel, is in het bestemmingsplan de bestemming 'groenvoorziening' gegeven. Waarom voor deze bestemming is gekozen en niet de bestemming 'natuur', wordt niet duidelijk.

Ten aanzien van het tweede deel van de compensatie (0,87 ha), de voormalige 'zandwinput', geldt dat dit gebied in het compensatieplan voor de RW73-Zuid wordt meegenomen. Aangenomen mag worden dat deze gronden te zijner tijd de bestemming bos of natuur zullen krijgen. Hierover wordt in het dossier echter niets opgemerkt.

Een inrichtings- en beheerplan voor de compensatiepercelen was niet in het dossier aanwezig. Volgens artikel 6 van de overeenkomst is hiervoor opdracht verleend aan de Grontmij in samenspraak met de toekomstige beheerder/eigenaar, stichting Het Limburgs Landschap. Verder ontbreekt een kaart met de locatie van het tweede deel van de compensatie.

¹⁶ De overeenkomst ontbrak in 2009 in het dossier, maar was wel in een aparte map bij de afdeling RO aanwezig.

Inhoudelijk

De inrichting met struweel (eerste deel van de compensatie), aansluitend aan agrarisch gebied, betekent in principe een biotoopverbetering voor soorten die aan kleinschalig agrarisch gebied gebonden zijn, zoals de das (die in deze omgeving een burcht bewoont) en akkervogels als patrijs en biedt tevens foerageergebied voor vleermuizen. De rekenkamer constateerde in 2009 dat daarmee in voldoende mate wordt gecompenseerd voor verlies van natuurwaarden in de oorspronkelijke situatie, die vrij gering zijn. De compensatie sluit min of meer aan op de EHS c.q. POG. Met betrekking tot de resterende 0,87 ha (tweede deel) geldt dat deze aansluit op bestaand bos (EHS) en daarmee de kwaliteit daarvan vergroot. De rekenkamer merkte verder op dat het opstellen van een inrichtingsplan in samenspraak met Limburgs Landschap en overdracht van het beheer van de gronden aan deze instantie vertrouwen geeft voor zekerstelling van de kwaliteit op lange termijn.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2009

De rekenkamer constateerde in 2009 op basis van het veldbezoek dat de compensatie op beide percelen is gerealiseerd conform het compensatieplan.

Beschrijving uitgevoerde acties tussen 2009 en 2013

De provincie heeft op 12-12-2011 een veldcontrole uitgevoerd, waarbij gelet is op de ligging en oppervlakte van de compensatie, alsmede de kwantiteit en gezondheidstoestand van het plantmateriaal. Hoewel de compensatie er in 2009 goed uitzag, constateerde de provincie dat de aantallen ruim twee jaar later niet meer conform de overeenkomst zijn. De compensatielocatie aan de weg was eind 2011 slechts gedeeltelijk aangeplant, terwijl ook delen in gebruik leken te zijn genomen “door de landbouwer die er zijn landbouwplastic heeft opgeslagen en asperges teelt.” Qua soorten heeft de provincie niet specifiek geïnspecteerd, maar men vond wel dat er opvallend veel vlinderstruiken langs de weg stonden. Als actiepoint werd genoteerd dat de gemeente geïnformeerd moest worden over de constatering met betrekking tot de afwijkende aantallen en dat er zomer 2013 een nieuwe controle moest plaatsvinden.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De rekenkamer constateert dat de provincie, conform de provinciale regels, eind 2011 een veldcontrole heeft uitgevoerd en daarbij opmerkingen heeft gemaakt over de afgesproken plantaantallen en het gebruik van de compensatiegronden. Vanwege de geconstateerde gebreken werd als actiepoint geformuleerd dat met de gemeente contact moest worden opgenomen. Uit de beschikbare stukken in het dossier kan niet worden opgemaakt of er daadwerkelijk overleg met de gemeente is geweest.

Inhoudelijk

De rekenkamer constateert dat de provincie haar taak met betrekking tot de bewaking van de kwaliteit van de gerealiseerde natuurcompensatie serieus heeft

genomen blijkens de veldcontrole 2011. Wat de compensatie zelf betreft, is met name bedenkelijk dat een deel van de compensatiegronden weer in agrarisch gebruik is genomen. Het is niet duidelijk waarom de gemeente niet per omgaande van de gebreken op de hoogte wordt gesteld.

Beoordeling op basis van veldbezoek 2013

Bij het veldbezoek van de rekenkamer in mei 2013 stelt ze vast dat de beplantingsstrook langs de Peter Schreursweg deels in tact is. Er staan grote vlinderstruiken in, zoals ook door de provincie is geconstateerd. Echter, in het midden ligt een landbouwperceel uit naar de weg, waardoor de strook onderbroken is, zie foto 2. Er staan in de beplantingsstrook berken die spontaan zijn opgekomen. De rekenkamer merkt op dat deze verwijderd zullen moeten worden in verband met de hoogspanningsleiding. De geplande geleidelijke overgang naar het agrarisch gebied met een kruidachtige vegetatie is slechts smal en plaatselijk geheel afwezig.

Foto 2: Beplanting langs Peter Schreursweg, onderbroken door landbouwperceel

3.5 Woningbouw De Kreppel, Heythuysen (Leudal)

Beschrijving project

Het plangebied van bestemmingsplan De Kreppel is gelegen aan de noordzijde van Heythuysen, langs de Noorderbaan en vormt volgens de gemeente de enige nog overgebleven mogelijkheid voor woningbouw in deze woonkern. Door realisatie van De Kreppel in agrarisch gebied gaat een deel, namelijk 3 ha, van het leefgebied van

de steenuil verloren. Dit blijkt uit onderzoek van BRO (2005). Conform de destijds geldende beleidsregel Natuurcompensatie (2002) dient voor deze beschermde en bedreigde soort (Rode Lijst) te worden gecompenseerd. De steenuil leeft in Nederland met name in kleinschalige cultuurlandschappen, waar weilanden, akkers en houtwallen elkaar afwisselen.

De compensatie zal bestaan uit:

- de aanleg van een ecologische groenstrook van 8,5 x 185 m direct langs de westgrens van het bestemmingsplangebied, met knotwilgen en een kruidenrijke grasstrook (waarvan een deel waterinfiltratiezone), die twee maal per jaar wordt gemaaid (compensatieperceel 1);
- de aanleg van een perceel van 30 x 55 m (825 m²), in te planten met knotwilgen of hoogstamfruitbomen en daaronder een kruidenrijke graslandruigte (compensatieperceel 2). Een strook van circa 5 meter dient eenmaal per jaar (eind juni) en de rest van het perceel tweemaal per jaar gemaaid te worden;
- aanvullende inrichtingseisen bij het natuurcompensatieplan De Bevelanden, behorend bij het gelijknamige bestemmingsplan (compensatieperceel 3). Dit houdt in dat in het beekdal knotwilgen worden aangeplant.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek 2009

Procedureel

GS hebben op 20-12-2005 goedkeuring verleend aan het bestemmingsplan De Kreppel. Daarvóór, op 14-07-2005 en 26-08-2005, hebben respectievelijk de gemeente en de provincie de natuurcompensatieovereenkomst getekend. Deze overeenkomst is opgesteld conform het destijds gehanteerde standaard format. Bij de overeenkomst is een compensatieplan gevoegd, waarin de inrichting van de compensatiepercelen, alsmede het beheer gedetailleerd beschreven worden. De rekenkamer stelde in 2009 vast dat op basis van het dossier niet kon worden vastgesteld of de compensatie al was uitgevoerd; het dossier bevatte daarover geen rapportage van de gemeente aan de provincie. Over een eventuele vertraging was evenmin iets in het dossier te vinden. Conform artikel 4 van de overeenkomst had de compensatie eind 2007 gerealiseerd moeten zijn.

In het bestemmingsplan is de strook langs de westgrens bestemd als 'groen- en speelvoorzieningen'. In de bestemmingsvoorschriften is niets opgenomen over deze strook. De bestemming van compensatieperceel 2 moest nog gewijzigd worden naar 'natuur'. Dit zou worden meegenomen in het bestemmingsplan Buitengebied, welke in 2009 in voorbereiding was. Daarin zou naar verwachting ook de bestemming van compensatieperceel 3 gewijzigd worden. De rekenkamer merkte in 2009 op dat de kwaliteit van dit perceel voor de lange termijn op papier gewaarborgd lijkt, doordat het binnen het natuurcompensatieplan voor De Bevelanden valt.

Inhoudelijk

De rekenkamer constateerde in 2009 verder dat een verantwoording van de kwantiteit ontbreekt, zowel wat betreft het verlies aan leefgebied als wat betreft de compensatieverplichting. Conform de provinciale richtlijn zou in dit geval 20% van het verlies van het leefgebied gecompenseerd moeten worden, derhalve een

maximale omvang van 6.000 m².¹⁷ Hiervan wordt binnen het plangebied circa 2.400 m² gerealiseerd. Verder worden langs de Bevelandse beek knotwilgen geplant, maar niet duidelijk is om welke oppervlakte het hier gaat.

De rekenkamer stelde in 2009 vast dat kwalitatief gezien, namelijk qua biotopen, de compensatie op papier goed is; de voorgestelde inrichting van de compensatiepercelen in het genoemde rapport van BRO is zodanig dat aan de biotoopvereisten van de steenuil wordt voldaan.¹⁸ De compensatie vindt voor een deel ook binnen het bestaande territorium van de steenuil plaats, zodat de betreffende populatie er ook van kan profiteren.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2009

De rekenkamer constateerde in 2009 op basis van haar veldbezoek dat de inrichting van de compensatiepercelen 1 en 2 was voltooid. Bij perceel 1 bestond de inrichting uit een rij wilgen langs de weg en een kruidenrijke grasstrook die tevens het talud vormt van een hemelwaterberging. Verder constateerde ze dat de gerealiseerde compensatie kwalitatief gezien overeenkwam met de voorgestelde inrichting van het perceel. Op compensatieperceel 2 was een negental fruitbomen aangeplant, welke beschermd waren tegen vraat van grazers. Het was niet bekend of de gemeente het grasland ook daadwerkelijk wilde laten begrazen. Het aanwezige hek suggereerde dat wel. Voor compensatielocatie 2 merkte de rekenkamer op dat het een zeer klein perceel betrof, dat zo op het eerste gezicht niet overeenkwam met de vereiste omvang (825 m²). Het perceel is gelegen aan de rand van de bebouwde kom. De staat waarin het perceel zich in 2009 bevond, bood niet of nauwelijks toegevoegde waarde voor de steenuil. Er waren bijvoorbeeld geen steenuilkasten geplaatst en/of knotwilgen langs de weg. Het perceel had destijds een zeer kale aanblik en was nog niet geschikt als leefgebied voor de steenuil.

Voor perceel 3 constateerde de rekenkamer dat hoewel de ingreep reeds had plaatsgevonden, er op dit perceel nog geen enkele vorm van compensatie was gerealiseerd. Het betreffende perceel was nog als boomkwekerij in gebruik. Uit navraag bleek dat het perceel, ondanks dat het was aangewezen als compensatielocatie, door de gemeente verpacht werd aan een agrariër. De rekenkamer stelde vast dat destijds al met al sprake was van een compensatie waarbij afbreuk werd gedaan aan de kwaliteit van natuur.

Beschrijving uitgevoerde acties tussen 2009 en 2013

De provincie heeft op 20-10-2010 een controlebezoek gebracht aan de compensatielocaties en hierover op 21-10-2010 per e-mail aan de gemeente gerapporteerd. De provincie stelt vast dat percelen 1 en 2 gerealiseerd zijn, maar

¹⁷ Er van uitgaande dat het plangebied in z'n totaliteit tot het leefgebied van de steenuil behoort.

¹⁸ Het ideale leefgebied van de steenuil bestaat uit de volgende elementen: een open tot halfopen landschap met afwisselend korte en verruigde vegetatie; voldoende nestplaatsen in bomen, gebouwen of nestkasten; een gevarieerd aanbod van prooien; voldoende zit- en uitkijkplaatsen om te foerageren of te rusten; geen gebruik van insecticiden of andere pesticiden in het territorium of de directe omgeving.

perceel 3 nog niet. Laatstgenoemd perceel zou zelfs nog in agrarisch gebruik zijn, blijkens recente ploegwerkzaamheden. De gemeente heeft per e-mail op 25-10-2010 geantwoord en aangegeven dat perceel 3 achter het geploegde land ligt en een strook natuurlijke ruigte betreft waar knotwilgen geplant hadden moeten worden. De gemeente geeft aan ook verbaasd te zijn dat de wilgen niet geplant blijken te zijn en geeft aan dat hercontrole in 2010 gepland stond. Op 11-11-2010 bericht de gemeente per e-mail dat de knotwilgen in het najaar geplant zullen worden. De provincie heeft op 12-12-2011 een nieuwe veldcontrole uitgevoerd, waarvan een rapport is opgesteld. Ten aanzien van de verschillende compensatielocaties oordeelt de provincie als volgt:

- Perceel 1: niet geheel uitgevoerd conform plan (aanplant aan de andere kant van de sloot dan gepland, terwijl het gras niet ecologisch is ingericht), maar vanwege de 'discutabele natuurwaarde voor dit deel van de compensatie' wordt desalniettemin voorgesteld akkoord te gaan met de uitvoering.
- Perceel 2: uitgevoerd conform plan en derhalve akkoord.
- Perceel 3: volgens de provincie is dit het voor de natuurwaarden meest waardevolle deel van de compensatie. Echter, de compensatie is slechts ten dele uitgevoerd, er zijn slechts op 1/3 van de locatie knotbomen aangeplant. De bomen zijn nog niet geknot. Voorgesteld wordt om dit deel van de compensatie alsnog te laten aanvullen.

Als actiepunt wordt genoteerd dat de gemeente in 2013 bericht wordt over de uitkomst van de voor 2013 door de provincie geplande hercontrole.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De rekenkamer constateert dat de provincie, afwijkend van de provinciale regels, pas eind 2010 een veldcontrole heeft uitgevoerd. Daarna is snel actie ondernomen richting de gemeente om de onvolkomenheden in het nakomen van de afgesproken compensatieverplichting te doen herstellen. De provincie heeft een jaar later opnieuw een veldcontrole uitgevoerd, waarbij gebleken is dat de compensatie slechts ten dele is uitgevoerd. Het is niet duidelijk waarom de provincie twee jaar wacht (tot 2013) om de volgende hercontrole af te leggen.

Verder is niet duidelijk wat de precieze compensatieverplichting op perceel 3 inhoudt, waardoor ook niet kan worden beoordeeld wat de gevraagde aanvulling concreet inhoudt. Dit kan in elk geval niet uit het dossier worden opgemaakt.

Inhoudelijk

De rekenkamer constateert dat het dossier van dit natuurcompensatieproject ten opzichte van 2009 is aangevuld met relevante stukken, waaruit blijkt dat de provincie de natuurcompensatie nauwlettend volgt. De rekenkamer is van mening dat het voor de duidelijkheid in de communicatie met de gemeente beter zou zijn geweest indien de natuurcompensatie helder wordt omschreven: wat is precies de verplichting qua aard en omvang en wanneer moet er aan zijn voldaan.

Beoordeling op basis van veldbezoek 2013

De rekenkamer constateert op basis van haar veldbezoek in mei 2013 dat er op de percelen 1 en 2 geen wezenlijke veranderingen zijn. De bevindingen van de provincie bij haar veldcontrole worden bevestigd. De rekenkamer merkt daarbij op dat het landschappelijke beeld aantrekkelijker wordt, omdat de bomen verder gegroeid zijn. De ecologische waarde van perceel 1 is nagenoeg nihil, het perceel wordt als regulier gazon beheerd, zodat de kruidenrijkdom gering is. Op perceel 2 is wel een graslandruigte aanwezig. Op perceel 3 zijn circa 25 wilgen geplant langs de Bevelanderbeek, met 8 m tussenruimte. Deze wilgen dienen op korte termijn gekort te worden, om knotwilgen te kunnen verkrijgen. Ook is er een strook van ongeveer 15 m breedte langs de beek aanwezig met graslandruigte, welke niet meer in agrarisch gebruik is. Zie foto 3. De totale oppervlakte van het compensatieperceel bedraagt circa 2.000 m². Het is niet duidelijk hoe groot de vereiste oppervlakte is, maar blijkt een eigen berekening van de rekenkamer (zie onder het kopje dossieronderzoek 2009 inhoudelijk) zou er nog 3.600 m² openstaan.

Foto 3: Aangeplante knotwilgen langs de Bevelanderbeek in graslandruigte

3.6 Rotonde Well, Bergen

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een rotonde op de kruising N270 en N271 in de gemeente Bergen. Hierdoor wordt een stukje bos ter grootte van 2.659 m² aangesneden, behorende tot de EHS en vallend onder de werkingssfeer van de Boswet. Het bos betreft soortenarm, oud naaldhout en jonge loofhoutaanplant (eik). Het plangebied voor de aanleg van de rotonde ligt grotendeels in een aangewezen gebied in het kader van de Habitat- en Vogelrichtlijn. De natuurwaarden zijn onderzocht door bureau Natuurbalans (De Goeij & Krekels, 2005). In de periode mei en juni 2004 is door het bureau een veldonderzoek uitgevoerd. Er zijn geen beschermde planten aangetroffen. Er komen geen habitattypen voor waarvoor het Habitatrichtlijngebied (Natura 2000-gebied) Maasduinen is aangewezen. Van de vleermuizen is alleen de dwergvleermuis jagend aangetroffen, maar geen verblijfplaatsen van deze soort. Van de overige zoogdieren is alleen konijn aangetroffen. De broedvogelbevolking bestaat uit algemene zangvogels. Er zijn geen amfibieën of reptielen waargenomen en ook geen beschermde insecten. Daarom is de conclusie getrokken dat er geen ontheffing nodig is op grond van de Flora- en Faunawet. Ter vervanging van de vernietigde oppervlakte bos zal 4.414 m² worden gecompenseerd; hierin is een kwantiteitstoeslag van 66% verdisconteerd. De compensatie zal worden ingevuld door stichting 'Het Limburgs Landschap' (hierna genoemd de Stichting).

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek 2009

Procedureel

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft per brief van 19-12-2005 aan de Stichting goedkeuring verleend voor de ruil van gronden tussen de Stichting en de provincie. De Stichting staat een oppervlakte van 1.849 m² af en verwerft een oppervlakte van 5.120 m². Deze 1.849 m² maakt onderdeel uit van het Nationaal Park Maasduinen c.q. het Natura 2000-gebied. In het aanwijzingsbesluit tot definitieve vaststelling van het Natura 2000-gebied zal de vervreemde oppervlakte worden geëxclaveerd uit het Natura 2000-gebied.

De gemeente Bergen heeft voor de aanleg van de rotonde Well een verzoek om verklaring van geen bezwaar ex artikel 19 lid 2 Wro ingediend bij GS op 15-03-2006. GS hebben hieraan goedkeuring verleend op 09-05-2006. Daarna hebben de provincie en de Stichting op 23-05-2006 een natuurcompensatieovereenkomst getekend.¹⁹

De rekenkamer constateert dat deze het format van de provincie volgt.

De compensatie zou conform artikel 4 van de overeenkomst in mei 2008 gerealiseerd moeten zijn. De rekenkamer stelt echter vast dat uit het dossier blijkt dat er in april 2009 nog geen locatie voor de compensatie bekend is. In de overeenkomst is vastgelegd dat de mitigatie en/of compensatie zal bestaan uit de realisatie van een

¹⁹ De overeenkomst ontbrak in het dossier, maar was wel in een aparte map bij RO aanwezig.

één-op-één compensatie plus een kwantiteitstoeslag van 66%. De rekenkamer constateert dat dit conform de beleidsregel van de provincie is. Omdat (ook) ten tijde van de ondertekening van de overeenkomst de locatie van de compensatie nog niet bekend was, zijn in artikel 5 alleen enkele randvoorwaarden gesteld waaraan de locatie dient te voldoen: zo dicht mogelijk bij de plaats van de ingreep, bij voorkeur grenzend aan bestaande of geprojecteerde bos- of natuurgebieden en niet op gronden die al in het kader van een ander project als compensatielocatie zijn aangewezen. Verder wordt in artikel 5 aangegeven, dat de Stichting de mitigatie en/of compensatie in eerste instantie aansluitend aan de EHS/POG juist buiten het Maasdal ter hoogte van Wellerlooi (gemeente Bergen) tracht te realiseren. Een en ander dient te worden uitgewerkt in het inrichtingsplan als bedoeld in artikel 6. Blijkens dit artikel rust de plicht tot het opstellen van een dergelijk plan bij de Stichting. In artikel 7 van de overeenkomst is bepaald dat, zodra de initiatiefnemer alle vergunningen verkregen heeft ter realisatie van de aanleglocatie, deze een afkoopsom zal betalen aan de Stichting ter grootte van € 27.430.

Inhoudelijk

De rekenkamer kon in 2009 de kwaliteit van de natuurcompensatie op papier niet beoordelen, aangezien er nog geen locatie voor de compensatie was gevonden en er dus ook geen inrichtings- en beheerplan was opgesteld. De rekenkamer constateerde dat de bepaling in de overeenkomst, dat de compensatieverplichting uiterlijk binnen een periode van 2 jaar na inwerkingtreding van het GS-besluit tot goedkeuring van artikel 19.2 Wro, niet in overeenstemming is met de betreffende bepaling in de Nota Ruimte. Bij aantasting van een Natura 2000-gebied dienen de compenserende maatregelen namelijk vooraf te worden genomen. De rotonde is inmiddels gerealiseerd. Verder merkte ze op dat, om aan de gestelde normen uit de Nota Ruimte te voldoen, in artikel 5 van de overeenkomst expliciet bepaald had moeten zijn, dat de locatie voor de compensatie aansluitend aan het Natura 2000-gebied zal worden gezocht. Omdat het zoeken en inrichten van een geschikte locatie wordt overgelaten aan de Stichting is de verwachting dat de kwaliteit van de compensatie uiteindelijk goed zal zijn.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2009

De rekenkamer heeft in 2009 geen veldbezoek uitgevoerd, omdat dit destijds niet mogelijk was; er was immers nog geen compensatielocatie gevonden.

Beschrijving uitgevoerde acties tussen 2009 en 2013

De Stichting heeft op 01-09-2009 een inrichtingsplan opgesteld voor bosaanleg en boscompensatie Hoogzand in de gemeente Venray ter compensatie van onder andere de rotonde bij Well. Doel is om door middel van inrichting een gevarieerd boscomplex aan te leggen van autochtone origine. De randen (met name Zuid- en Oostgericht) worden met struikvormers ingeplant om uiteindelijk een gevarieerde mantel- en zoombeplanting te krijgen. Het voornemen is de aanleg te doen plaatsvinden in het najaar/winter 2009. Op 30-10-2009 heeft de provincie de afkoopsom aan de Stichting overgemaakt.

Op 02-02-2011 heeft de Stichting de provincie per e-mail op de hoogte gesteld van de realisatie van de aanplant. Op 17-02-2011 heeft de provincie een veldcontrole uitgevoerd, waarvan geen verslag is gemaakt met als overweging dat de compensatie in orde was.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De rekenkamer constateert dat de uiteindelijk gekozen locatie niet aan de Nota Ruimte voldoet. De gekozen locatie ligt namelijk niet aansluitend aan, maar ver van het Natura 2000-gebied, aan de westzijde van de Maas. GS hebben aangegeven dat zij vanwege praktische redenen hebben ingestemd met uitstel van de realisatietermijn en met een locatie voor de natuurcompensatie die niet aansluit op de plek van de ingreep: op korte termijn was geen grond beschikbaar in de omgeving, de plek van de ingreep was van een beperkte oppervlakte met een geringe ecologische kwaliteit en er was geen sprake van een verslechtering of verstoring van de instandhoudingsdoelstelling van het Natura 2000-gebied. GS melden daarbij dat er uiteindelijk een goede compensatielocatie is gevonden aansluitend aan goudgroene natuur tussen Oostrum en Wansum. De rekenkamer constateert verder dat de provincie conform de provinciale regels wel een veldcontrole heeft uitgevoerd, maar in strijd daarmee hiervan geen verslag heeft gemaakt.

Inhoudelijk

De compensatie vindt plaats op voormalige akkers aansluitend aan bestaand bos, waardoor het bestaande bosgebied wordt uitgebreid. Het nieuwe bos verbindt bovendien twee bestaande kleinere bosgebieden, waardoor een groter aaneengesloten boscomplex ontstaat, waarvan in ecologisch opzicht geldt dat het totaaleffect groter is dan de som der delen. Omdat er een mantel- en zoombeplanting wordt aangelegd, komt dit bovendien de kwaliteit van het bos ten goede.

Beoordeling op basis van veldbezoek 2013

Op basis van haar veldbezoek op 31 mei 2013 constateert de rekenkamer dat de aangeplante bomen en struiken goed zijn aangeslagen. Er zijn inheemse bomen en struiken geplant: zomereik, lijsterbes, vogelkers en vuilboom. Verder is bij de aanplant geen regelmatig raster gebruikt, waardoor het bos ook qua structuur een natuurlijk karakter heeft. Opvallend is dat er nu al sprake is van natuurlijke verjonging door massale opslag van berken. Zie foto 4. De rekenkamer constateert dat deze natuurcompensatie al met al als geslaagd kan worden gekwalificeerd.

Foto 4: Bosaanplant Hoogzand

3.7 KOBS-locatie Nieuw-Bergen, Bergen

Beschrijving project

Op de KOBS²⁰-locatie in Nieuw-Bergen mogen vijf extra woningen worden gebouwd. De beoogde woningbouwlocatie betreft geen POG of concreet begrensde EHS. Wel is sprake van een bestemming bosgebied. Daarom dient zowel op grond van de Boswet als de provinciale beleidsregel compensatie plaats te vinden.

Uit veldonderzoek (SAB 2005) blijkt dat de natuurwaarden die verloren gaan gering zijn. In het gebied zijn alleen foeragerende vleermuizen aangetroffen. Deze vleermuizen verblijven in een woning. Bij deze woning vinden geen werkzaamheden plaats. Niettemin heeft SAB, namens de gemeente Bergen, een ontheffing ex artikel 75 Flora- en Faunawet aangevraagd. Daarop heeft het ministerie van LNV per brief van 07-07-2005 te kennen gegeven dat de noodzaak voor het aanvragen van een ontheffing ontbreekt.

Voor de compensatie van de bomen die gekapt worden om de woningbouw mogelijk te maken, is in eerste instantie uitgegaan van een compensatie met een factor 3 op grond van een indicatieve vaststelling van de natuurwaarde, conform het gestelde in de notitie 'Waar is ruimte voor ruimte' van de gemeente Bergen. Tijdens een latere fase in de ontwikkeling van het bestemmingsplan is, op grond van de uitkomst van

²⁰ De naam KOBS is afgeleid van de wegen die het gebied omsluiten: de Burgemeester van Kempenstraat, de Oude Baan en de Siebengewaldseweg.

het onderzoek van SAB (natuurwaarde gering), de compensatiefactor vastgesteld op 1,66. Het te compenseren oppervlak bedraagt 14.316 m², met compensatietoeslag komt dit uit op 23.764 m², of 2,38 ha, volgens het SAB-rapport.

Voor compensatie is een gedeelte van het perceel sectie N nr. 364, groot 4,3610 ha aangewezen. Dit perceel ligt aan de Heerenveenweg in het zuiden van het gebied De Hamert te Wellerlooi. Het perceel was in agrarisch gebruik, maar maakte anno 2008 onderdeel uit van een geplande ontgronding genaamd 'Walbeck-oost'. Het heeft in het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Arcen en Velden de bestemming 'Agrarisch gebied met landschappelijke en/of natuurlijke waarden'. Het perceel zal in de toekomst onderdeel moeten worden van de geplande verbindingzone tussen het bosgebied van de Hamert en het natuurgebied gelegen in het noorden van genoemde gemeente. De compensatie zal worden verwerkt in het bestemmingsplan Natuurontwikkeling Walbeckerheide. De compensatie zal plaatsvinden middels het bebossen van het betreffende perceel. De soort beplanting zal bestaan uit overwegend inheemse soorten en is conform de richtlijnen uit de provinciale beleidsregel.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek 2009

Procedureel

GS hebben op 20-06-2006 goedkeuring verleend aan het bestemmingsplan KOBs-locatie van de gemeente Bergen. Door de afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State zijn op 12-06-2007 de tegen het besluit van GS ingestelde beroepen door omwonenden ongegrond verklaard. Op 04-10-2005 hadden de gemeente en de provincie al een natuurcompensatieovereenkomst getekend. De rekenkamer constateerde in 2009 dat deze overeenkomst is opgemaakt conform het daartoe opgestelde format van de provincie. Ten aanzien van de planologische veiligstelling is in artikel 5 van de overeenkomst bepaald dat de compensatie wordt verwerkt in het bestemmingsplan 'Natuurontwikkeling Walbeckerheide' en daarin de bestemming natuur zal krijgen. Na ondertekening van de overeenkomst bleek het perceel onderdeel uit te maken van een geplande ontgronding. Hiervoor is een verzoek om vergunning ingediend bij de provincie Limburg op basis van de Ontgrondingenwet. Het gebied Walbeck-oost wordt na uitvoering van de ontgrondingswerkzaamheden en de benodigde aanvullingen, ingericht als bos- en natuurgebied. De start van de ontgrondingswerkzaamheden op perceel N364 was voorzien voor medio/eind 2008. Daarna zou twee jaar nodig zijn voor het afgraven en het opnieuw afwerken van perceel N364 voordat begonnen kon worden met de bosaanplant. De gemeente heeft dan ook begin 2007 een verzoek om opschorting van de termijn voor realisatie van de natuurcompensatie ingediend bij de provincie. Gezien het belang van de ontgronding Walbeck-oost voor onder andere de realisatie van nieuwe natuur tussen de Dorperheide en Landgoed de Hamert, is de provincie akkoord gegaan met uitstel van de realisatietermijn tot uiterlijk 31-12-2010. De rekenkamer merkte hierbij op dat zowel de gemeente als de provincie kennelijk niet hadden gezien dat het betreffende perceel deel uitmaakte van een geplande ontgrondingslocatie, waardoor duidelijk was dat compensatie binnen de in de overeenkomst genoemde termijn van 2 jaar al op voorhand niet te halen zou zijn.

Het plan Walbeckerheide werd reeds in een e-mail van 18-05-2005 van de gemeente Bergen aan de provincie genoemd.

Inhoudelijk

De rekenkamer constateerde in 2009 verder dat de compensatie in principe planologisch gezien veiliggesteld was, omdat het in het beoogde bestemmingsplan de bestemming natuur zal krijgen. Ook constateerde ze dat er (nog) geen inrichtingsplan was opgesteld zodat de kwaliteit van de compensatie op papier niet kon worden beoordeeld. Omdat de compensatielocatie deel uitmaakt van een groter natuurontwikkelingsgebied, werd vooralsnog aangenomen dat de kwaliteit zeker was gesteld. Ze stelde vast dat het perceel tegen de EHS aan en in de POG ligt, zodat duidelijk sprake is van een versterking van de EHS. Qua termijn van realisatie voldoet de compensatie niet aan de normstelling uit de provinciale beleidsregel, maar GS zijn bevoegd daarvan af te wijken. De rekenkamer merkte op dat een één-op-één compensatie ook voldoende was geweest, aangezien het aangetaste bosgebied niet in EHS of POG lag.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2009

De rekenkamer stelde in 2009 op basis van haar veldbezoek vast dat de ingreep op dat moment (juni 2009) gaande was en de compensatielocatie werd ontgrond. Deze locatie ligt in een gebied waar op dat moment veel hectares aan de landbouw werden onttrokken voor natuurontwikkeling, wat uiteindelijk moest resulteren in een robuuste ecologische structuur. Omdat de compensatie nog niet was gerealiseerd, kon de rekenkamer geen uitspraak doen over de kwaliteit van de compensatie.

Beschrijving uitgevoerde acties tussen 2009 en 2013

De provincie heeft op 21-10-2011, bijna 10 maanden na het verstrijken van de realisatietermijn, aan de gemeente Bergen gevraagd hoe het staat met de nog openstaande natuurcompensatieverplichting. Er wordt in het dossier geen gewag gemaakt van een antwoord van de gemeente op deze e-mail. Op 18-11-2011 merkt de provincie in een aan de gemeente gerichte brief op dat er nog niet aan de compensatieverplichting is voldaan. De gemeente wordt verzocht om vóór 05-12-2011 te laten weten binnen welke termijn wel aan de verplichting zal worden voldaan. Er vindt op 21-12-2011 een gesprek plaats tussen de provincie en de gemeente, waaraan door de rayonecoloog van de provincie in een interne e-mail van 04-01-2012 wordt gerefereerd. Daaruit wordt duidelijk dat de ontgrondingslocatie te nat bleek te zijn om daar bos op aan te planten. Er zouden maatregelen getroffen zijn om het gebied te ontwateren. Verder heeft de gemeente gevraagd of er in plaats van aanplant ook spontane bosontwikkeling is toegestaan, waarmee de provincie heeft ingestemd. De gemeente heeft op 17-01-2012 een en ander officieel aan de provincie per brief gevraagd. Op 10-02-2012 heeft de provincie per brief officieel ingestemd met de spontane bosontwikkeling, onder voorwaarde dat deze uiterlijk eind 2015 moet hebben plaatsgevonden. Anders moet er uiterlijk in 2016 alsnog aanplant plaatsvinden op de 2,4 ha die voor de natuurcompensatie is

bedoeld. GS hebben in dit kader aangegeven dat de betreffende natuurcompensatielocatie te nat was om de compensatie binnen de gestelde termijn te kunnen realiseren. Verder geven ze aan dat de provincie spontane bosontwikkeling boven bosaanplant heeft verkozen omdat dit op de betreffende locatie een toegevoegde natuurwaarde heeft. Ook stellen ze dat gezien de (ecologische) geschiktheid van de compensatielocatie de verwachting is dat spontane bosontwikkeling binnen een aantal jaren een feit zal zijn.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De rekenkamer constateert dat de provincie akkoord is gegaan met uitstel van de realisatietermijn tot uiterlijk 31-12-2010, maar pas ongeveer een jaar na deze datum duidelijk wordt dat de compensatie toch niet uitgevoerd is zoals aanvankelijk afgesproken, namelijk in de vorm van bosaanplant. Vervolgens wordt in feite nog eens vijf jaar uitstel verleend voor de bosaanleg. De rekenkamer is van mening dat de provincie in onderhavig geval erg toegeeflijk omgaat met de handhaving.

Inhoudelijk

Ecologisch gezien is er geen reden om spontane bosontwikkeling af te keuren, aangezien hierdoor een natuurlijker structuur ontstaat. De provincie zou echter al na een paar jaar aan de hand van zaailingen kunnen constateren of er zich spontaan bos ontwikkelt op de locatie, zodat niet tot 2015 hoeft te worden gewacht.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2013

Ook in 2013 kan de rekenkamer geen uitspraak doen over de kwaliteit van de compensatie, omdat deze nog niet is gerealiseerd.

3.8 Retentiebekken Kaldenkerkerweg, Venlo

Beschrijving project

Het project betreft de aanleg van een retentiebekken langs de Kaldenkerkerweg in Tegelen, met als doel de wateroverlast op de openbare weg en het naastgelegen industrieterrein op te lossen. Het bekken is voorzien op een locatie die deel uitmaakt van de EHS. Door deze ingreep zal 0,3 ha bos verloren gaan, dat onder de werkingssfeer van de Boswet valt. Faunaconsult (2006) heeft de natuurwaarden op de betreffende locatie onderzocht.²¹ Faunaconsult heeft beschermde soorten aangetroffen, maar geen vaste rust- of verblijfplaatsen van streng beschermde soorten. Hierdoor kan het project zonder ontheffing ex artikel 75 Flora- en Faunawet doorgang vinden. Verder is uit het onderzoek gebleken dat het bos tamelijk soortenarm is en wordt gedomineerd door ruwe berk, met in de struiklaag

²¹ Van genoemd rapport was alleen een conceptversie voorhanden. Daarin ontbraken figuren waardoor onder andere de exacte ligging van het retentiebassin onbekend blijft.

bramen en gewone vlier. Een kruidlaag ontbreekt. Daarmee zijn de natuurwaarden van het bos gering. Voor de compensatie wordt met een kwantiteitstoeslag van 66% gerekend, zodat de vereiste compensatieomvang in totaal 0,5 ha bedraagt. De natuurcompensatie zal in de vorm van loofbos worden gerealiseerd op grondgebied van de gemeente Sevenum, in de groenbuffer Tradeport-West en maakt onderdeel uit van de bestuurlijke overeenkomst tussen de gemeenten Venlo en Sevenum. In het bestemmingsplan buitengebied van de gemeente Sevenum heeft de compensatielocatie een agrarische bestemming met een wijzigingsbevoegdheid naar natuur. De gemeente Sevenum had de gemeente Venlo ten tijde van het rekenkameronderzoek uit 2009 reeds een aanlegvergunning verleend voor het realiseren van de natuurcompensatie.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek 2009

Procedureel

GS hebben op 10-04-2007 aan de gemeente Venlo een verklaring van geen bezwaar ex artikel 16 Wro afgegeven, waarmee de aanleg van het retentiebekken akkoord is bevonden. De rekenkamer stelde in 2009 vast dat de door de gemeente en provincie opgestelde natuurcompensatieovereenkomst alleen door de gemeente was ondertekend. Verder constateerde de rekenkamer dat de informatie in het dossier uiterst summier was. Diverse documenten waren echter wel bij LG of RO aanwezig, zoals het flora- en faunaonderzoek waarnaar in de compensatieovereenkomst wordt verwezen, de overeenkomst zelf, een kaart met de locatie van de compensatie en het inrichtingsplan voor de compensatie. De uiterste datum voor de compensatie verliep op 10-04-2009, maar volgens opgave van de provincie was deze al uitgevoerd. De provincie had nog geen veldcontrole uitgevoerd.

Inhoudelijk

Volgens de Spelregels EHS dient de compensatie plaats te vinden ‘aansluitend of nabij het aangetaste gebied’. De rekenkamer constateerde dat hieraan niet werd voldaan. De compensatielocatie ligt wel binnen de POG. In de provinciale beleidsregel (2005) is bepaald dat de provincie gerealiseerde natuurgebieden als gevolg van compensatie door ingrepen in de EHS zal toevoegen aan de EHS. Omdat, zoals eerder opgemerkt, de compensatielocatie niet logisch grenst aan de EHS, valt dit hier niet te verwachten. In dit geval blijft de ingreeplocatie (het retentiebekken) binnen de EHS liggen, zodat de EHS qua omvang niet afneemt. De bestaande natuurwaarden op deze locatie waren gering. De rekenkamer merkte daarbij op dat het retentiebekken in principe gelijkwaardige of hoogwaardiger natuurwaarden kan bevatten. Veel retentiebekkens vormen bijvoorbeeld voortplantingsbiotoop van amfibieën. De rekenkamer constateerde dat de compensatietoeslag in overeenstemming is met de richtlijnen uit de beleidsregel.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2009

De rekenkamer stelde in 2009 op basis van haar veldbezoek vast dat het retentiebekken nabij de Kaldenkerkerweg in Tegelen gerealiseerd was. De rekenkamer merkte op dat, omdat de betreffende locatie deel blijft uitmaken van

de EHS, het hekwerk dat om het terrein was geplaatst afbreuk deed aan de toegankelijkheid voor (grotere) fauna. Daarnaast kenmerkte de ingreeplocatie zich door steile oevers, waardoor het minder geschikt was voor amfibieën. De rekenkamer constateerde dat het retentiebekken in deze situatie op de ingreeplocatie nauwelijks natuurwaarden had. Het compensatieperceel (een voormalige akker) was ingeplant met inheemse boomsoorten. Het betrof een zeer schraal terrein (voormalig stuifduin), met een grote insectenrijkdom. De rekenkamer zette daardoor ecologisch gezien vraagtekens bij de keuze voor deze locatie om bos aan te planten.

Beschrijving uitgevoerde acties tussen 2009 en 2013

De provincie heeft op 21-10-2011 aan de gemeente Venlo schriftelijk meegedeeld dat het retentiebekken niet volgens afspraak was ingericht, zoals al eerder - naar aanleiding van het rekenkameronderzoek uit 2009 - mondeling was gemeld. De gemeente zou het hekwerk laten verwijderen. De provincie vraagt of al uitvoering aan de afspraak is gegeven. De gemeente reageert hierop per e-mail van 07-11-2011 dat gepland was om het hekwerk in combinatie met andere werkzaamheden te verwijderen, maar dat dit nog niet gedaan is aangezien de andere werkzaamheden nog op zich laten wachten. De gemeente geeft aan het verwijderen van het hekwerk apart op te starten en de provincie over de voortgang van de werkzaamheden te berichten. Per e-mail van 22-12-2011 bericht de gemeente dat het hekwerk is verwijderd. De provincie heeft tegenover de rekenkamer aangegeven dat de compensatielocatie in Sevenum vervallen is. Uit het dossier was niet op te maken of er een nieuwe compensatielocatie is. Na afsluiting van het onderzoek heeft de provincie laten weten dat er binnen het plangebied van het Landschapsplan Klavertje 4 een nieuwe compensatielocatie is gevonden (Kraijelheide). De provincie heeft aangegeven dat de hierop betrekking hebbende GS-brief van 21 februari 2013 inmiddels aan het dossier is toegevoegd. Ook is de provincie van mening dat door deze nieuwe locatie de natuurcompensatie een duidelijke ecologische meerwaarde zal krijgen; de nieuwe locatie ligt aansluitend aan goudgroene natuur.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De rekenkamer constateert voor dit project dat er een lange tijd is verstreken tussen de constatering in het rekenkamerrapport en het daadwerkelijk verwijderen van het hekwerk.

Inhoudelijk

De rekenkamer constateert dat het verwijderen van het hekwerk voor de kwaliteit van de EHS ter plaatse van het retentiebekken een verbetering is, met name met het oog op de fauna. De rekenkamer kan geen uitspraak doen over de kwaliteit van de nieuwe compensatielocatie Kraijelheide omdat ten tijde van het rekenkameronderzoek informatie over deze nieuwe locatie ontbrak in het dossier.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2013

De rekenkamer constateert op basis van haar veldbezoek op 31 mei 2013 dat het hekwerk rond het retentiebekken is verwijderd en dat het terrein dus ook vrij toegankelijk is voor wild. De taluds zijn begroeid geraakt (vergelijk foto 5a en 5b), waardoor het geheel een natuurlijker uitstraling heeft en aansluit op het naastgelegen bos langs de nieuwe rijksweg. De rekenkamer beoordeelt dit deel van de compensatieopgave als positief.

Foto 5a: Ingreeplocatie Retentiebekken Kaldenkerkerweg, Tegelen, 2009

Foto 5b: Ingreeplocatie Retentiebekken Kaldenkerkerweg, Tegelen, 2013

3.9 Bergsche bos, Bergen

Beschrijving project

Het gebied Bergsche Bos, gelegen aan de zuidkant van de kern Nieuw Bergen, is door de gemeente Bergen en de provincie als kansrijk beoordeeld in het kader van de 2^e tranche van de Ruimte voor Ruimte-regeling. Het plangebied heeft in totaal een oppervlakte van 3,54 ha. In het plan is ruimte voor 35 vrijstaande woningen. In het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Bergen had het plangebied de bestemmingen 'Bosgebied' en 'Agrarisch gebied met landschappelijke en/of natuurlijke waarden' (BRO 2006). Het plangebied grenst aan de noordoostzijde aan een onverharde weg en de Vogellaan. Ten noorden van deze weg wordt het woongebied Vogellaan ontwikkeld. Aan de noordwestkant van de locatie ligt de bestaande woonwijk Nieuw Bergen III. De zuidzijde wordt begrensd door de onverharde weg Bergsche Heide en het buitengebied. Ten westen van de ontwikkelingslocatie ligt een kleinschalig gebied van agrarische bedrijven en burgerwoningen.

Door bureau Natuurbalans - Limes Divergens is een natuurwaardenonderzoek uitgevoerd. De bevindingen worden in het bestemmingsplanrapport van BRO kort samengevat. Hieruit blijkt dat binnen de begrenzing van het plangebied vrijwel uitsluitend algemene en onbedreigde planten en diersoorten zijn aangetroffen, met uitzondering van de jeneverbes. Geconcludeerd wordt dat een ontheffing ingevolge de Flora- en Faunawet noodzakelijk is voor de jeneverbes, wanneer deze niet in het

plan te integreren is. Omdat dit laatste wel het geval is, vervalt de noodzaak voor genoemde ontheffing.

Voor de bouw van woningen zal circa 2,51 ha bos moeten worden gekapt. Dit bos maakt geen deel uit van de EHS, maar valt wel onder de Boswet. Conform de provinciale beleidsregel (2005) is in dat geval alleen de boswettelijke compensatie nodig, dus zonder toeslag. De compensatie zal worden uitgevoerd door de Stichting. Het bovenstaande is door Ruimte voor Ruimte Limburg, de provincie en de Stichting vastgelegd in een natuurcompensatieovereenkomst.

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek 2009

Procedureel

GS hebben op 14-06-2006 aan de gemeente Bergen goedkeuring verleend aan het ontwerp-bestemmingsplan Bergsche Bos. Op 24-04-2007 hebben B&W van de gemeente Bergen aan Ruimte voor Ruimte Limburg vrijstelling verleend van het geldende bestemmingsplan buitengebied voor de bouw van de 35 woningen. Op 21-12-2007 heeft de Raad van State de door omwonenden ingebrachte beroepen niet ontvankelijk verklaard. Hiermee is de vrijstelling onherroepelijk.

De rekenkamer stelde in 2009 vast dat de initiatiefnemers (Ruimte voor Ruimte Limburg en Rabo Vastgoed B.V.), de provincie en de Stichting op 01-08-2007 de compensatieovereenkomst hebben getekend, die conform het format van de provincie was opgesteld.²² Omdat ten tijde van het opstellen en ondertekenen van de overeenkomst de compensatielocatie nog niet bekend was, zijn in artikel 4 alleen enkele randvoorwaarden gesteld, waaraan de locatie dient te voldoen: zo dicht mogelijk bij de plaats van de ingreep, bij voorkeur grenzend aan bestaande of geprojecteerde bos- of natuurgebieden en niet op gronden die al in het kader van een ander project als compensatielocatie zijn aangewezen.

De rekenkamer merkte in 2009 op dat in het dossier de volgende onderdelen ontbraken: het rapport van het natuurwaardenonderzoek en bijlage 1 bij de overeenkomst, te weten de 'kaart met daarop de plaats van de ingreep en de oppervlaktebepaling van hoeveelheid en aard van de compensatie'. Omdat er nog geen compensatielocatie was vastgelegd, was er ook nog geen inrichtingsplan opgesteld waarin een gedetailleerde beschrijving van de inrichting en de te nemen maatregelen, alsmede een beschrijving van het aanloop- en het eindbeheer moeten worden opgenomen.

Inhoudelijk

De rekenkamer constateerde in 2009 dat kwantitatief gezien de compensatie op papier overeenkomt met de bepalingen die daarover zijn opgenomen in de provinciale beleidsregel. Aangezien de gronden niet in de EHS of POG gelegen zijn, volstaat een één-op-één compensatie. De rekenkamer kon de kwaliteit van de natuurcompensatie op papier niet beoordelen, omdat er nog geen inrichtingsplan was. Ze merkte daarbij op dat het feit dat de betreffende gronden in eigendom en

²² De overeenkomst ontbrak in het dossier, maar was wel bij RO aanwezig.

beheer komen bij een natuurbeherende instantie, wel vertrouwen geeft in een kwalitatief hoogwaardige compensatie.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2009

De rekenkamer constateerde op basis van haar veldbezoek in 2009 dat er volop bouwactiviteiten gaande zijn op het terrein van de geplande woningbouw. Voor zover op dat moment bekend had de Stichting nog geen locatie voor de compensatie gevonden, zodat de compensatie ook nog niet gerealiseerd was. De rekenkamer merkte daarbij echter op dat de vervaldatum, zijnde 21-12-2009, ook nog niet was verstreken.

Beschrijving uitgevoerde acties tussen 2009 en 2013

De Stichting heeft op 01-09-2009 een inrichtingsplan opgesteld voor bosaanleg en boscompensatie Hoogzand in de gemeente Venray ter compensatie van onder andere het Bergsche Bos en de rotonde Well (zie paragraaf 3.6).

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

GS hebben op 10-06-2010 het verzoek van de gemeente Bergen gehonoreerd om uitstel te verlenen voor de realisatie van de boscompensatie tot uiterlijk 31 december 2010. De rekenkamer constateert dat er in 2009 een inrichtingsplan is opgesteld en de aanplant binnen de afgesproken termijn is gerealiseerd (zie paragraaf 3.6). Procedureel gezien is dan ook correct gehandeld.

Inhoudelijk

Zie paragraaf 3.6.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

Zie paragraaf 3.6.

3.10 Reewoude Rothenbach, Roerdalen

Beschrijving project

In de bungalowparken Reewoude en Rothenbach wordt het merendeel van de recreatiewoningen permanent bewoond. Handhaving wordt door de gemeente als welhaast onhaalbaar geacht. De gemeente wenst een oplossing voor dit probleem en ziet die in een legalisatie van de onrechtmatige bewoning door het wijzigen van de recreatieve bestemming in een woondoeleindenbestemming voor alle woningen. Het bungalowpark Rothenbach heeft een oppervlakte van 3,2 ha en maakt deel uit van de bebouwde kom van de gemeente Roerdalen. Het bungalowpark ligt net ten zuiden van het Natura 2000-gebied De Meinweg, maar wordt daarvan gescheiden door de doorgaande provinciale weg N570. Aan de andere zijden wordt het gebied omringd door P1-gebied (EHS) enerzijds en P2-gebied (POG) anderzijds.

Het bungalowpark Reewoude is gelegen langs de Meinweg, een rustige, toeristische weg en betreft een oppervlakte van circa 10 ha. Ook dit bungalowpark is omgeven door EHS en POG.

Het ministerie van VROM heeft een kaderstellende brief naar de gemeente gezonden over hoe in het algemeen om te gaan met dit probleem. In deze brief is aangegeven, dat voor de woningen die niet zijn gelegen in kwetsbare gebieden een omzetting naar een woonbestemming onder voorwaarden mogelijk is.

In haar zienswijze op het ontwerp-bestemmingsplan (d.d. 04-01-2005) merkt de VROM-inspectie Regio Zuid op - mede namens het ministerie van LNV - dat een recreatiepark, dat is omgeven door waardevol en/of kwetsbaar gebied, niet in aanmerking komt voor het omzetten naar een woonbestemming. Door de ligging te midden van kwetsbare natuur is de geboden ruimte uit de beleidsbrief van de minister niet van toepassing. Ook vanwege de precedentwerking kan de inspectie niet instemmen met het legaliseren van de permanente bewoning op het park Rothenbach. De reactie van de gemeente daarop luidt: op 22 juni 2004 heeft VROM, in een overleg met de gemeente Roerdalen, geconcludeerd dat het park Rothenbach voldoet aan het door de minister in haar beleidsbrief van november 2003 vermelde criterium, dat het park gelegen is buiten waardevolle en/of kwetsbare gebieden.

Uit overleg tussen gemeente en provincie is gebleken dat beiden van mening zijn, dat in het kader van de legalisatie een tegenprestatie geleverd dient te worden in de vorm van het inbrengen van gronden waarop natuur kan worden gerealiseerd.²³ De gemeente heeft zich bereid verklaard om driemaal de oppervlakte van het park Rothenbach te compenseren.²⁴ Dit betekent dat circa 9,6 ha aan gronden ten behoeve van het realiseren van natuur wordt ingebracht. Deze gronden dienen mede voor het park Reewoude, waarvoor separaat nog een plan wordt vastgesteld door de gemeente. Voor deze tegenprestatie hebben gemeente en provincie een overeenkomst gesloten (gemeente heeft reeds getekend en provincie zal dit doen bij de besluitvorming over de goedkeuring).

Natuurcompensatie zal plaatsvinden op percelen Roerdalen Vlodrop H68 (3,1 ha) en op Odiliënberg G51 (2,1 ha), in totaal 5,2 ha. Binnen beide, aan elkaar grenzende percelen, wordt op een oppervlakte van 5,04 ha de compensatie in de vorm van natuurontwikkeling uitgevoerd.

²³ PCGP-advies d.d. 17-10-2005.

²⁴ In een vergelijkbare casus in de gemeente Zundert in Noord-Brabant heeft de minister van VROM ingestemd met een oplossing waarbij substantiële compensatie van natuur als voorwaarde is gesteld. Alvorens de gemeente tot een wijziging van het bestemmingsplan kan overgaan, dient compensatie plaats te vinden in de vorm van de aanleg van een nieuw bos. Dit onder andere in verband met het eventueel verder verdichten van het gebied (uitbreiding van de woningen, bijgebouwen, asfalteren van paden).

Beoordeling project op basis van dossieronderzoek 2009

Procedureel

GS hebben op 06-12-2005 goedkeuring verleend aan de gemeente Roerdalen met betrekking tot de bestemmingsplanwijziging Bungalowpark Rothenbach.

Op 23-08-2006 heeft de Raad van State de door omwonenden ingebrachte beroepen tegen het besluit van GS ongegrond verklaard. Daarmee is dit besluit van kracht geworden. Enkele maanden voor het GS-besluit, op 26-08-2005, hebben de gemeente Roerdalen en de provincie een 'Raamovereenkomst natuurcompensatie bungalowparken' gesloten en ondertekend, inzake de bestemmingsplanwijziging voor het gebruik van recreatiebungalows tot permanente bewoning.

Overeengekomen is dat de gemeente 9,6 ha grond in verpachte staat voor de ontwikkeling van natuur in de POG zal leveren. De rekenkamer constateerde in 2009 dat de overeenkomst het standaard format van de provincie volgt. Omdat ten tijde van de overeenkomst de locatie van de compensatie nog niet bekend was, zijn in artikel 4 alleen enkele randvoorwaarden gesteld, waaraan de locatie dient te voldoen: zo dicht mogelijk bij de plaats van de ingreep, bij voorkeur grenzend aan bestaande of geprojecteerde bos- of natuurgebieden en niet op gronden die al in het kader van een ander project als compensatielocatie zijn aangewezen.

In het kader van de nadere uitwerking van de overeenkomst is op 03-07-2008 nogmaals een overeenkomst opgesteld tussen beide partijen, samen met een derde partij, namelijk de 'uitvoerder'.²⁵ De uitvoerder zal zorgdragen voor de gewenste kwaliteitsverbetering en neemt de, in de raamovereenkomst door de gemeente op zich genomen, verantwoordelijkheid over. De rekenkamer stelde in 2009 vast dat deze overeenkomst niet getekend is door de provincie, omdat de provincie hier niet mee kon instemmen, en ook niet rechtsgeldig was. In artikel 5 van de (laatste) overeenkomst is namelijk opgenomen dat de provincie ermee instemt dat de verplichte levering van compensatiegronden door de gemeente verminderd wordt met 3,9 ha tot 5,7 ha. Tevens is hierin opgenomen dat de provincie instemt met realisatie van 2,4 ha door de uitvoerder op de in de bijlage bij de overeenkomst genoemde percelen. De kwaliteitsverbetering moest op 01-01-2009 gerealiseerd zijn. Verder nam de gemeente als verplichting op zich, de planologische maatregelen, die nodig zijn voor de realisering van de bedoelde kwaliteitsverbetering, zo spoedig mogelijk in procedure te brengen. Tevens nam ze de verplichting op zich om op verzoek aan de provincie verslag uit te brengen over de voortgang van de realisatie van de kwaliteitsverbetering.

Conform artikel 3 van de overeenkomst diende de compensatieverplichting binnen een periode van 1 jaar na inwerkingtreding van het besluit van GS tot goedkeuring van het bestemmingsplan Bungalowpark Rothenbach te zijn geconcretiseerd. Dat betekent in dit geval een uiterste datum op 23-08-2007. Deze datum was ten tijde van het rekenkameronderzoek uit 2009 al ruim overschreden. Bij navraag gaf de provincie destijds aan dat van de 9,6 ha compensatie 2,37 is gerealiseerd op de percelen Vlodrop H68 en Odiliënberg G51. Deze percelen zijn ook als

²⁵ Deze overeenkomst ontbrak in het dossier, maar was wel in een aparte map bij RO aanwezig.

compensatielocaties aangewezen in de overeenkomst van 03-07-2008. Eerstgenoemd perceel bleek echter niet bekend bij het kadaster, laatstgenoemd perceel (2,1 ha) wel. Dit perceel is gelegen *binnen* de EHS (en niet er tegen aan) en behoort tot de categorie beheersgebied. Van de 9,6 ha vereiste compensatie zou derhalve in 2009 2,1 ha gerealiseerd zijn. Hierdoor resteerde een compensatieverplichting van 7,5 ha.

Inhoudelijk

Het betreft hier een fysieke compensatie voor een ingreep in de EHS die niet leidt tot een kwantitatief verlies aan natuurwaarden, maar mogelijk een kwalitatief verlies. Hiervoor zijn geen regels opgenomen in het voor de EHS geldende normenkader. Het ministerie van VROM heeft voor een soortgelijk project in Noord-Brabant ingestemd met een 'substantiële compensatie'.

Voor Reeuwde/Rothenbach zijn de provincie en de gemeente in eerste instantie een 3-voudige compensatieomvang overeengekomen. Naderhand blijkt de gemeente deze omvang toch als te omvangrijk te beschouwen. Op basis van het dossier kon niet worden opgemaakt of de resterende 7,5 ha compensatieverplichting alsnog zal worden ingevuld. De rekenkamer constateerde in 2009 dat het voorstel, om agrarische gronden aan te wenden voor natuurontwikkeling, in ecologisch opzicht wel een duidelijke kwaliteitsverbetering betekent, zeker gezien de geringe negatieve effecten van de ingreep. Er wordt echter niet voldaan aan de voorwaarde (artikel 7 van de provinciale beleidsregel) dat compensatie in de EHS niet is toegestaan, althans voor de 2,1 ha die inmiddels gerealiseerd is. Voor zover bekend in 2009 was er nog geen inrichtings- en beheerplan voor dit perceel opgesteld. Het was dan ook voor de rekenkamer niet mogelijk om in 2009 een volledige beoordeling van de kwaliteit van de natuurcompensatie te geven.

Beoordeling project op basis van veldbezoek 2009

In de raamovereenkomst van 26-08-2005 wordt gesteld dat de gronden voor compensatie potenties dienen te hebben voor het ontwikkelen van soortenrijk, bij voorkeur vochtig/nat schraalgrasland en struwelen. Bij het veldbezoek van de rekenkamer in 2009 bleek dat het betreffende perceel, grotendeels gelegen in het dal van de Roer, in gebruik is als grasland voor paarden. Er waren nog geen aanwijzingen dat er natuurontwikkeling wordt nagestreefd, bijvoorbeeld het afplaggen van de voedselrijke bovenlaag om schraalgrasland te realiseren, aanplant van struweel langs de perceelranden of aanleg van een poel. In het Stimuleringsplan Midden-Limburg-Oost van de provincie wordt bij de gewenste ontwikkelingsrichting voor het Roerdal de inzet van grote grazers nagestreefd. Hierdoor kan een grotere soortenrijkdom worden bewerkstelligd. Bij het, in 2009, vrij intensieve gebruik als paardenwei (het grasland was geheel afgegraasd en er lagen veel uitwerpselen) was de ontwikkeling tot een soortenrijk grasland voorlopig geen optie.

Beschrijving uitgevoerde acties tussen 2009 en 2013

Het college van B&W van de gemeente Roerdalen heeft in haar vergadering van 18-01-2010 besloten 5,89 ha verpachte grond te leveren aan de provincie in de omgeving van de Vlootbeek te Posterholt welke geschikt te maken is als schraalgrasland ten behoeve van het pimpernelblauwtje. Dit in aanvulling op reeds 2,36 ha elders gerealiseerde natuurcompensatie binnen de gemeente Roerdalen. In het dossier is een notitie opgenomen d.d. 06-03-2012 waarin wordt opgemerkt dat de natuurcompensatie anno april 2011 nog niet is afgerond. Door de gemeente is nog 2,6 ha te realiseren, terwijl 4,7 ha is overgenomen door DLG/provincie. Laatstgenoemde hectares worden gezocht door middel van grondruil.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

Van de resterende compensatieopgave van 7,5 ha zou volgens de beschikbare stukken in het dossier ongeveer 5,9 ha gerealiseerd worden nabij de Vlootbeek. Er is echter niet uit de stukken op te maken waar dit perceel zich precies bevindt. Er zijn, zo constateert de rekenkamer, verder nog geen acties ondernomen. De rekenkamer constateert dat procedureel gezien sprake is van een falend natuurcompensatieproject, aangezien slechts zeer ten dele wordt voldaan aan de verplichtingen.

Inhoudelijk

De rekenkamer constateert dat *uit het dossier* niet is op te maken of er al compensatiegronden zijn ingericht, anders dan het perceel Odiliënberg G51.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

Bij het veldbezoek op 3 juni 2013 zijn op het compensatieperceel Odiliënberg G51 door de rekenkamer geen wezenlijke veranderingen vastgesteld ten opzichte van het bezoek in 2009. Het grasland is nog steeds als paardenwei in gebruik (vier IJslandse pony's). Wel heeft het grasland een vrij extensief karakter en is de kruidenrijkdom groter geworden, vergelijk foto 6a en 6b.

Foto 6a: Compensatieperceel Odiliënberg G51, 2009

Foto 6b: Compensatieperceel Odiliënberg G51, 2013

3.11 Glastuinbouw Siberië, Maasbree (Peel en Maas)

Beschrijving project

In de gemeente Maasbree zal op basis van het bestemmingsplan Projectvestiging glastuinbouw Siberië in een groot deel van het plangebied glastuinbouw worden gerealiseerd. Door de voorgenomen realisatie van glastuinbouwbedrijven in Siberië fase 3 en 4 verdwijnen bestaande bossen en natuurgebieden die gecompenseerd dienen te worden. Uit natuuronderzoek is gebleken dat er tevens meerdere zwaar beschermde soorten voorkomen en gebruik maken van het plangebied. Zowel ingevolge de Flora- en Faunawet als de provinciale beleidsregel (2005) dient een compensatie- en mitigatieprogramma opgesteld te worden. Door de ontwikkelingen gaat 6,74 ha natuur verloren, bestaande uit 2,71 ha EHS en 4,03 ha bosgebied buiten EHS en POG, die onder de Boswet valt. De compensatieverplichting is als volgt:

- $2,71 \times 3 = 8,13$ ha ingevolge de beleidsregel; de kwantiteitstoeslag is 100% in verband met de vervangbaarheid van het betreffende natuurdoeltype, terwijl er ook nog een toeslag berekend is voor de herbegrenzing EHS om andere dan ecologische redenen;
- $4,03 \times 1 = 4,03$ ha ingevolge de Boswet.

In totaal moet dus afgerond 12,15 ha natuurcompensatie plaatsvinden. Het natuurcompensatieplan voorziet in ongeveer 14,35 ha opnieuw in te richten gebied ten behoeve van natuur, zodat in feite sprake is van overcompensatie.

De 6,7 ha die verloren gaat betreft voornamelijk gemengd bos en naaldbosplantages en een gemengd bos met een poel. In de nieuwe situatie worden de verschillende elementen specifiek gecompenseerd over de gehele zuidzijde van het projectvestigingsgebied glastuinbouw Siberië. De poel met het bijbehorend bos dat verloren gaat betreft het Vlasven en is 1,9 ha groot en vormt het leefgebied van de rugstreeppad. Dit wordt gecompenseerd in de vorm van een nieuw gebied van 3,8 ha met twee poelen. Deze poelen liggen in de nieuwe situatie in een ruige kruidenrijke grasvegetatie die langzaam overgaat in struikvorming en bosschages van het type Berken-Zomereikenbos op de schrale gronden. De overige bossen die verloren gaan betreffen een oppervlakte van 4,3 ha en worden door het gehele gebied gecompenseerd in verschillende vormen. Verder worden specifieke maatregelen getroffen voor de das en vleermuizen, waarvan door het voornemen leefgebied verloren gaat.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

Op 11-02-2009 is een compensatieovereenkomst gesloten tussen de initiatiefnemer Wayland Nova BV en de provincie Limburg, nadat GS op 27-01-2009 een goedkeuringsbesluit hadden genomen. Conform de nWRO is geen goedkeuringsbesluit van GS op het bestemmingsplan zelf aan de orde. De initiatiefnemer verplicht zich (artikel 4) om gelijktijdig met de uitvoering van de werkzaamheden, doch uiterlijk binnen een periode van 3 jaar na inwerkingtreding van het besluit van de gemeente Maasbree tot goedkeuring van het bestemmingsplan, de uitvoering van de mitigatie en/of compensatieverplichting te

hebben gerealiseerd. Als bijlage bij de overeenkomst is een inrichtingsplan en een natuurcompensatieplan opgenomen, opgesteld door Arcadis, waarin echter geen toelichting met een beschrijving van het te voeren beheer is opgenomen.

In artikel 6 wordt daarover gesteld dat partijen het nog eens dienen te worden inzake het beheer van de mitigatie en compensatie.

Er wordt voor de overeenkomst geen bankgarantie gevraagd door de provincie, aangezien de gemeente al een bankgarantie krijgt van Wayland Nova BV.

De gemeente Maasbree heeft de natuurwaarden in het compensatiegebied planologisch beschermd in het eerder genoemde bestemmingsplan.

De rekenkamer constateert dat de provincie een tweetal controlebezoeken heeft afgelegd, namelijk op 21-12-2011 en op 21-12-2012. De provincie stelde vast dat er qua oppervlakte voldoende is aangeplant, maar dat niet duidelijk is welk deel EHS compensatie is en welk deel overige compensatie. In 2011 waren veel bomen omgewaaid. Ook in 2012 stelde de provincie vast dat er plaatselijk nog veel uitval was en onduidelijk was of er inboet (het vervangen van dode bomen) heeft plaats gevonden. Ten aanzien van de aangeplante soorten zet de provincie vraagtekens bij de toegepaste Amerikaanse eiken en duindoorns. Er werd ook vastgesteld dat de poel op perceel S54 droog stond. Tevens was het voor de provincie niet duidelijk of er een leemlaag was aangebracht.

Inhoudelijk

Conform de Spelregels EHS dient de compensatie aansluitend aan de bestaande EHS plaats te vinden. De rekenkamer constateert dat dit bij het onderhavige inrichtingsplan het geval is. Ook moet de compensatie planologisch verankerd worden in een bestemmingsplan, gelijktijdig met het besluit over de ingreep. Ook hiervan is sprake in het onderhavige geval. De rekenkamer stelt verder vast dat procedureel gezien zowel in kwantitatieve als kwalitatieve zin wordt tegemoet gekomen aan de verplichtingen zoals neergelegd in de provinciale beleidsregel. Alleen een beheerplan ontbreekt. Dit wordt in de overeenkomst onderkend, maar hier wordt geen actie aan verbonden, zodat de uitvoering van het voornemen niet controleerbaar is.

De compensatie die wordt gerealiseerd maakt onderdeel uit van de ecologische verbindingszone die langs de gehele zuidzijde van het projectvestigingsgebied glastuinbouw Siberië loopt. De rekenkamer constateert dat daarmee een versterking van de EHS plaatsvindt en inhoudelijk gezien is dus sprake van een goede compensatielocatie.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

Bij het veldbezoek van de rekenkamer op 31 mei 2013 zijn de compensatiepercelen aan de zuidzijde van het kassengebied geïnspecteerd. De rekenkamer constateert dat sprake is van een fraai aangelegde compensatie die aansluit op het bestaande landschap dat gekenmerkt wordt door afwisseling van bos en landbouwgebied. Daarbij zijn soorten aangeplant die thuishoren in het natuurlijke biotoop, bijvoorbeeld de jeneverbess (zie foto 7). Er is ook duindoorn aangeplant. Deze soort hoort hier echter niet thuis. In de compensatiegronden zijn poelen of laagtes

gegraven, die overigens overwegend droog staan. Al met al kan niettemin van een geslaagde natuurcompensatie gesproken worden. De rekenkamer merkt wel op dat het van belang is dat er alsnog een beheerplan wordt opgesteld. Gelet op de omvang van het gebied zou het beheer bij voorkeur door een terreinbeherende organisatie moeten plaatsvinden. Verder merkt de rekenkamer op dat het kaartmateriaal bij het compensatieplan aan duidelijkheid te wensen overlaat. De door de provincie bij de controlebezoeken genoemde perceelnummers zijn niet op een kaart terug te vinden.

Foto 7: Aangeplante jeneverbes in compensatiegebied voor glastuinbouw Siberië

3.12 Eurohandelsonderneming, Heerlen

Beschrijving project

In de landschapsvisie en het landschapsontwikkelingsplan van de gemeente Heerlen (Een Groen Spoor, 1999) wordt op de locatie van het bedrijf Eurohandels-onderneming BV aan de Rennemigerveldweg 70a te Heerlen voorzien in natuur-, landschaps- en recreatieve ontwikkeling. Als gevolg van de ruimtelijke ontwikkeling die het bedrijf heeft meegemaakt in samenhang met haar hoge ligging ten opzichte van de omgeving, past het bedrijf landschappelijk gezien niet in haar omgeving. De landschapsvisie beschrijft het bedrijf zelfs als een visuele en landschappelijke verstoring.

De gemeente Heerlen wilde graag vorm geven aan de landschapsvisie en zag de bestaande inrichting van de Eurohandelsonderneming als een doorn in het oog.

Een ander probleem was dat de onderneming niet aan alle vergunningen en het bestemmingsplan voldeed. In overleg met de gemeente Heerlen, Eurohandelonderneming en de provincie Limburg is een plan opgesteld om recht te doen aan de landschapsvisie en tevens het bestaande bedrijf te handhaven. Daartoe heeft de Bosgroep Zuid in augustus 2008 een inrichtingsplan 'Landschappelijke inpassing Eurohandelonderneming BV' opgesteld. Dit plan beschrijft ruimtelijke aanpassingen in de directe omgeving van het bedrijf, welke tot gevolg hebben dat de visuele uitstraling van de onderneming aansluit bij haar omgeving en het bedrijf hierdoor landschappelijk inpasbaar wordt.

Een gedeelte van het terrein waarop het bedrijf gevestigd is, behoort tot de POG. De initiatiefnemer heeft in het als POG aangewezen gebied rode ontwikkelingen gerealiseerd. Deze moeten worden beschouwd als een inbreuk op de POG en zijn op grond van de provinciale beleidsregel compensatieplichtig. Teneinde de genoemde rode ontwikkelingen te legaliseren is een natuurcompensatieovereenkomst opgesteld, vergezeld van het genoemde inrichtingsplan van Bosgroep Zuid. In het inrichtingsplan worden binnen de vijf kadastrale percelen²⁶ van het bedrijf die binnen de POG gelegen zijn, met een gezamenlijke oppervlakte van 4,83 ha, een achttal eenheden onderscheiden:

1. Inrichtingseenheid 1. Alle verhardingen, inclusief funderingsmateriaal, ten noorden van de Rennemigerveldweg worden verwijderd en vervangen door de oorspronkelijke toplaag. Door het perceel loopt een oud mijnspoor, dat weer zichtbaar in het landschap wordt gelegd door een verhoging aan te brengen.
2. Beukenhaag. Tussen de Rennemigerveldweg en het hekwerk van de Eurohandelonderneming wordt een beukenhaag geplant, met een totale lengte van 175 m.
3. Limburgs haagmengsel. Aan de westzijde, op eigen terrein van het bedrijf, wordt een 'Limburgse heg' aangeplant, bestaande uit twee rijen inheemse beplanting (meidoorn, Spaanse aak, Gelderse roos en haagbeuk met daartussen doornstruiken en ligustrum). De heg wordt aangeplant in een strook van 3,5 m breed en 125 m lang. Aan de oostzijde van de heg, op de perceelgrens met het bedrijventerrein, wordt een groen hekwerk geplaatst, waartegen klimopplanten worden aangeplant. Hierdoor raakt het gehele hekwerk overgroeid en krijgt het een blijvend groen en natuurlijk karakter.
4. Afwateringssloot. Direct grenzend aan het struweel van inrichtingseenheid 6 loopt een bestaande afwateringssloot. In deze sloot worden om de 10 m schotten geplaatst waardoor het water langer wordt vastgehouden in de bovenstroom en er zich een meer diverse water- en oevervegetatie kan ontwikkelen.
5. Wandel-/fietspad. Ten westen van de afwateringsgeul wordt langs de gehele lengte een strook van 3 m breed vrijgehouden voor de aanleg van een wandel-/fietspad. Dit pad sluit aan op bestaande recreatieve routes.
6. Grasland. Het voormalige akkerperceel met een oppervlakte van 2,11 ha ten westen van het bedrijf wordt ingericht als grasland met een boomgaard (zie 8)

²⁶ Percelen HLN01 sectie C nummers 5854 en 5855 en HLN01 sectie Q nummers 192, 788 en 870.

en een poel (zie 7). Op het perceel wordt gemaaid gras van een 'natuurlijke berm' verwerkt. Daarnaast wordt aan de oostzijde van het grasland een bomenrij aangeplant ter afscherming van het wandel-/fietspad (inrichtingseenheid 5).

7. Poel. In de zuidoosthoek van het grasland (inrichtingseenheid 6) wordt een poel ingericht met een oppervlakte van circa 0,13 ha.
8. Hoogstamboomgaard. In het grasland (inrichtingseenheid 6) wordt verder nog een hoogstamboomgaard aangeplant met een oppervlakte van circa 0,5 ha. Er worden streekeigen rassen (appel, peer en kers) aangeplant.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De compensatieovereenkomst is ondertekend door de initiatiefnemer op 30-1-2009, door de gemeente Heerlen op 18-11-2009 en door de provincie Limburg op 27-10-2010, nadat GS op 27-04-2010 een verklaring van geen bezwaar ex artikel 19 lid 2 WRO hadden verleend voor het plan Ankiewicz (Eurohandelsonderneming). De gemeente verplicht zich (artikel 4) om uiterlijk binnen drie jaar na verlening van de vrijstelling van het bestemmingsplan (op 27-04-2013), het perceel grond aan de westzijde (HLN01 C 5855) met een oppervlakte van 2,27 ha, waarop het grootste deel van de natuurcompensatie wordt gerealiseerd, tot natuur te bestemmen in het actualiseringsplan Heerlerheide Zuid. Door uitvoering van het inrichtingsplan wordt geen oppervlakte toegevoegd aan de POG, terwijl er door uitbreiding van het bedrijfsterrein wel oppervlakte aan de POG onttrokken is. In de POG zijn ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk mits dit betekent dat er ook een bijdrage geleverd wordt aan de ontwikkeling van de POG ter plekke. De rekenkamer stelt vast dat er in het onderhavige geval wel een kwaliteitsimpuls wordt gegeven aan de POG waarvoor anders geen middelen zouden zijn, zodat het netto resultaat in ecologisch opzicht desalniettemin positief is. Zodoende wordt recht gedaan aan het "ja, mits principe" dat voor de POG geldt.

De rekenkamer constateert verder dat in het dossier de getekende overeenkomst aanwezig is, maar een aantal bijbehorende bijlagen ontbreekt.

Op 13 oktober 2010 is door de gemeente Heerlen een schouw georganiseerd, waarbij alle bovengenoemde elementen zijn gecontroleerd. Conform eerder gemaakte afspraak zal nummer 1 in 2014 worden opgeleverd. Er werd geconstateerd dat de beukenhaag (2) was onderbroken in tegenstelling tot hetgeen in het inrichtingsplan is opgenomen, namelijk dat er een aaneengesloten haag zou komen. Ook waren veel struiken afgestorven. Er werd afgesproken dat er in plaats van een beukenhaag ook Hedera mag worden aangeplant. De Limburgse heg (3) was aangeplant, waarbij werd opgemerkt dat de afgesproken maat weliswaar niet gehaald was, maar dat het materiaal goed was aangeslagen. In plaats van het plaatsen van schotten was de afwateringssloot (4) vergraven, zodat de slootbodem min of meer waterpas ligt en schotten niet nodig zijn. Langs de sloot ligt een pad (5), maar dit was nog niet toegankelijk gemaakt, er stond een hek met een poort die was voorzien van een slot. Openbare openstelling zal plaatsvinden wanneer een aansluitend openbaar pad wordt aangelegd. De akker was omgevormd tot grasland (6) en werd door een boer

gemaaid en gehooïd. Conform de beheermaatregel mag er uitsluitend 1x per jaar in mei gemaaid en gehooïd worden. In de toekomst moet blijken of het tijdstip en doeltype (ruigtekruiden) voldoen, of aangepast moet worden. Ook de poel (7) was aangelegd, maar in de vorm van een grote siervijver met vrij steile oevers. De gemeente betreunde het dat er vis (goudkarpers) was uitgezet, omdat dat niet strookt met de doelstelling betreffende een populatie alpenwatersalamanders. De gemeente gaf aan dat ze een werkomschrijving zou aanleveren ten behoeve van de aanleg van een kleine poel ten westen van de bestaande vijver. Deze kleine poel is eveneens aangelegd.

Inhoudelijk

De rekenkamer constateert dat het inrichtingsplan is voorzien van een beheerplan waarin onderhoudsmaatregelen worden beschreven tot en met 2018.

De verschillende inrichtingseenheden krijgen door aanplant van inheems plantmateriaal een gebiedseigen karakter en er ontstaan voor diverse soorten geschikte biotopen, zoals de kleine poel die tevens voldoet aan de biotoopeisen van de alpenwatersalamander.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

Bij haar veldbezoek op 17 mei 2013 constateerde de rekenkamer dat alle inrichtingseenheden conform afspraken zijn aangelegd, behalve nummer 1, die pas in 2014 wordt opgeleverd. Ook het wandel-/fietspad (5) is nog niet opengesteld, maar hiertoe is ook nog geen noodzaak, omdat er nog geen aansluitend openbaar pad is aangelegd. De poel (7, zie foto 8) is inmiddels ook gegraven en vrij nieuw, zodat er nog weinig oevervegetatie is. Wel ziet de poel er als amfibieënbiootoop goed uit, hoewel in de toekomst teveel beschaduwning aan de westzijde voorkomen moet worden. De eigenaar heeft naar eigen zeggen twee jaar lang gewacht op de toegezegde werkomschrijving van de gemeente, maar deze is nooit aangeleverd. Van de bestaande vijver zijn de oevers niet verflauwd met stortsteen.

De aangeplante bomen op het perceel (8) zijn goed aangeslagen en er zijn veel grotere exemplaren geplant dan op de tekening van de Bosgroep Zuid staat. Ook zijn er langs de Rennemigerveldweg meer bomen (witte berk) geplant dan op deze tekening staan aangegeven.

De Limburgse heg (struikenbegroeiing/meidoornhaag, 3) is ook van prima kwaliteit, evenals de haag van Hedera (2). De afwateringssloot (4) bevat een redelijke vegetatie van voornamelijk lisdodde en is op zich geschikt als biootoop voor alpenwatersalamander. Ten slotte kan worden opgemerkt dat het grasland (6) een kruidenrijke aanblik geeft en voldoet aan de doelstelling van een soortenrijk natuurlijk grasland.

Foto 8: Poel (inrichtingseenheid 7) voor Eurohandelsonderneming

3.13 Golfbaan, Meerssen

Beschrijving project

De Golfclub Meerssen wil de bestaande golfbaan uitbreiden aan de noordoostzijde met een hole, teneinde een C-status te verkrijgen. De uitbreiding betreft een dogleg waarvan de hole in de helling ten zuiden van het natuurgebied Kruisberg komt te liggen. In dit natuurgebied is een ecoduct gepland dat uiteindelijk verbonden wordt met het middengebied tussen de rijstroken van de A2 en het natuurgebied Kalverbosch. Het ecoduct Kruisberg ligt circa 150 m ten noorden van de uitbreidingslocatie.

De golfbaan is gelegen in de POG, maar de uitbreidingslocatie ligt in de EHS, waarvoor het “nee, tenzij principe” geldt. Dit houdt in dat er alleen (ruimtelijke) ontwikkelingen mogelijk zijn wanneer deze geen essentiële afbreuk doen aan de ecologische kwaliteiten van de omgeving. Verder geldt een compensatieplicht conform de provinciale beleidsregel. Door Arcadis (2009) is een voorstel voor herbegrenzing van de EHS uitgewerkt. Hierbij worden de plannen met betrekking tot de golfbaan geïntegreerd met die voor het ecoduct Kruisberg over de A2 in verband met de nauwe relatie tussen beide plannen. In dit voorstel wordt 1,62 ha uit de EHS verwijderd en 0,45 ha uit de POG, terwijl er weer 3,54 ha EHS terugkomt.

Als tegenprestatie voor uitbreiding van de golfbaan zullen de volgende elementen worden aangelegd:

- Langs de zuidrand van het natuurgebied Kruisberg zal een boszoom worden ontwikkeld ter grootte van 0,32 ha.
- In de lob tussen dit natuurgebied en de A2, met een oppervlakte van 0,47 ha, zal een foerageergebied voor de das worden ontwikkeld en worden er in deze hoek bossages aangelegd.
- Het gehele golfterrein, circa 7 ha, zal een ecologische inrichting krijgen met dienovereenkomstig beheer.

De oppervlakte van de categorie nieuwe natuur binnen de EHS die verloren gaat, zal worden verlegd naar een zodanige plek, dat deze een bijdrage kan leveren aan het functioneren van de EHS in de regio. Tussen de gemeente Meerssen, de provincie Limburg en de eigenaar van het perceel is overeenstemming bereikt over het herbestemmen van een perceel gelegen aan de westzijde van de golfbaan. Het betreft hier een oude kloostertuin die onderdeel uitmaakt van het kloostercomplex.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De compensatieovereenkomst is ondertekend door de initiatiefnemer op 25-02-2010, door de gemeente Meerssen op 01-03-2010 en door de provincie op 01-04-2010.

De overeenkomst is voorzien van een drietal bijlagen: overzichtskaarten met de plaats van de ingreep en wijzigingen in de EHS, het rapport van Arcadis en een inrichtings- en beheerplan voor de golfbaan. De gemeente verplicht zich om bij de eerstvolgende wijziging van het bestemmingsplan buitengebied de compensatiegronden te bestemmen tot natuur. De rekenkamer constateert dat, conform de regels, het perceel dat toegevoegd wordt aan de EHS tegen de bestaande EHS aan ligt en de compensatie tegelijkertijd met de wijziging van de golfbaan is gerealiseerd. De provincie heeft op 10-10-2012 een veldcontrole uitgevoerd en akkoord gegeven ten aanzien van de invulling van de aanplant (ligging/locatie, oppervlakte, aantallen en gezondheid). Alleen ten aanzien van de soorten is een 'niet akkoord' aantekening gemaakt, aangezien er acacia's, witte abelen en sneeuwbesen in de bosrand zijn geplant. Deze soorten zijn uitheems en niet geschikt voor het creëren van een geleidelijke bosrand.

De rekenkamer constateert dat er in procedureel opzicht sprake is van een correcte werkwijze, zie ook hierna onder *Inhoudelijk*.

Inhoudelijk

In het rapport van Arcadis vindt een uitgebreide toetsing plaats van het voornemen aan het provinciale beleid betreffende ruimtelijke ingrepen in de EHS. Aangetoond wordt dat aan alle voorwaarden voor het herbegrenzen van de EHS om andere dan ecologische redenen wordt voldaan. Hieronder worden die voorwaarden opgesomd en wordt tevens aangegeven in hoeverre eraan wordt voldaan:

1. Er vindt door de voorgestelde ruimtelijke ingreep slechts een beperkte aantasting plaats van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS en van de samenhang van de EHS. De EHS wordt ter plaatse slechts voor een klein deel

- (< 1 ha) aangetast door de aanleg van de green, hole en rough zone. Door de herinrichting van de golfbaan, waarbij meer kleinschalige landschapselementen aangelegd worden, sluit deze beter aan bij de gewenste functionaliteit van de twee ecoducten die aangelegd worden over de A2.
2. Het initiatief moet uiteindelijk leiden tot een kwalitatieve en/of kwantitatieve versterking van de EHS in het betreffende gebied. Door de aanwijzing van de kloostertuin als EHS wordt een meer aaneengesloten ecologisch netwerk tot stand gebracht. De afstand tussen andere EHS- en POG-gebieden wordt kleiner.
 3. Bij een 'versterking van de EHS' (Nota Ruimte) is sprake van winst en moet meer gebeuren dan is verwoord in de provinciale beleidsregel. De EHS zone wordt hier functioneel verbreed, waarmee tevens voorzien wordt in een breder ecologisch netwerk tussen andere EHS-gebieden.
 4. Er vindt een zorgvuldige onderbouwing van de ruimtelijke ingreep op de gegeven locatie plaats, waarbij een afweging van alternatieven plaatsvindt. Andere alternatieven voor de uitbreiding van de golfbaan ter plekke leiden onherroepelijk tot een inbreuk op de bestaande natuurwaarden en de ecologische structuur.
 5. Ter plekke worden zodanige maatregelen genomen dat er sprake is van een goede landschappelijke en natuurlijke inpassing. Om de functionaliteit van de golfbaan te verbeteren ten gunste van de fauna is gekozen voor een herinrichting/aanvulling van de huidige beplanting van de golfbaan met meer hagen, meer mantelvegetatie langs de bosranden en door de inrichting van een natte zone met een waterloop en een poel en graftbeplanting tussen de hole-zone en de oostelijke bosrand.
 6. De initiatiefnemer committeert zich aan het uitvoeren van de kwalitatieve en/of kwantitatieve versterking van de EHS en er worden afspraken gemaakt over de wijze en momenten waarop de initiatiefnemer de provincie zal informeren over de voortgang van de uitvoering. Er is voor de herbegrenzing van de EHS een natuurcompensatieovereenkomst gesloten (zie boven).
 7. De kwaliteitswinst wordt niet gefinancierd uit reguliere EHS-middelen. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor de aanleg, het behoud en beheer van de nieuwe beplantingen; er worden dus geen EHS-middelen ingezet.
 8. Herbegrenzing is enkel toepasbaar bij kleinschalige ontwikkelingen en blijft beperkt tot het oplossen van knelpunten en het bieden van maatwerk. Zie hiervoor ook punt 1.
 9. Bij toepassing van het instrument Herbegrenzen EHS om andere dan ecologische redenen geldt dat het tijdstip van het besluit over de ingreep ook het tijdstip is waarop besloten wordt over de aard, wijze en het tijdstip van de realisatie van de kwaliteits- en/of kwantiteitswinst. In principe wordt deze kwaliteits- en/of kwantiteitswinst zo snel mogelijk en bij voorkeur tegelijkertijd gerealiseerd met de aanleg van de nieuwe rode functies. De werkzaamheden ten behoeve van de golfbaan en de groene elementen op deze baan werden in de periode 2009-2010 tegelijkertijd uitgevoerd.

De rekenkamer constateert dat het inrichtingsplan is voorzien van een door de Golfclub Meerssen opgesteld beheer- en onderhoudsplan (d.d. 14-01-2010) waarin duidelijke maatregelen worden beschreven per onderdeel van de golfbaan tot en met 2018. De verschillende inrichtingseenheden krijgen door aanplant van inheems plantmateriaal een gebiedseigen karakter en er ontstaan voor diverse soorten geschikte biotopen, zoals de poel die voldoet aan de biotoopeisen van de alpenwatersalamander.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

Bij het veldbezoek van de rekenkamer op 17 mei 2013 is door de greenkeeper een rondleiding gegeven en zijn alle nieuw gerealiseerde elementen in het kader van de ecologische opwaardering langsgelopen. Naast de aangeplante mantelvegetatie (zie foto 9) betreft het diverse heggen, hagen en met struiken ingeplante 'overhoeken' tussen de holes. Verder zijn enkele poelen aangelegd, die gevoed worden door water dat via een greppel vanuit een bron buiten de golfbaan wordt aangevoerd. Het plantmateriaal heeft inmiddels twee groeiseizoenen doorlopen en is goed aangeslagen en van goede kwaliteit. In de bosrand zijn enkele acacia's (zoals ook bij de inspectie door de provincie) aangetroffen, maar de bosmantel bevat overwegend inheemse soorten (zie foto 9). In de periferie van het terrein staan paaltjes die duidelijk de grens markeren tussen de golfbaan en de bosrand. Ook staan op regelmatige afstanden van elkaar bordjes met de tekst 'niet betreden'. Dit gedeelte wordt door de golfclub niet beheerd. Langs de bosrand zijn wissels van de das waargenomen. Volgens de greenkeeper zijn in het aangrenzende bos twee reeënroedels aanwezig, die buiten de openingstijd ook op het golfterrein te zien zijn. De rekenkamer constateert dat al met al van een geslaagde natuurcompensatie gesproken kan worden.

Foto 9: Golfbaan Meerssen, aanplant langs bosrand

3.14 Fresh Park Venlo, Venlo

Beschrijving project

Fresh Park Venlo is een businesspark met een grote clustering van versbedrijven, versproducten en verskennis. Op een terrein van circa 100 ha ten noorden van Venlo zijn ruim 130 versbedrijven gevestigd. In het in 2002 opgestelde Masterplan voor Fresh Park Venlo is onder andere een fysieke uitbreiding opgenomen in noordelijke richting. Deze uitbreiding is door middel van een uitwerkingsplicht ook vastgesteld in het door de toenmalige gemeente Grubbenvorst vastgesteld bestemmingsplan 'Veiling Z.O.N.'. Voor het bestaande gedeelte en het uitbreidingsgebied is een nieuw, integraal bestemmingsplan opgesteld: 'Bestemmingsplan Fresh Park Venlo'. Als gevolg van het plan is een toename van bebouwing in bosgebied onvermijdelijk. BRO (2009) heeft hiervoor een natuurcompensatieplan opgesteld. De totale oppervlakte aan natuurwaarden die verloren gaat bedraagt 13,85 ha.²⁷ Dit bos ligt niet in de EHS of de POG, maar is wel beschermd via de Boswet en daarmee ook de provinciale beleidsregel. Daarom geldt boven de één op één compensatie van de Boswet nog een kwaliteitstoeslag. In het onderhavige geval is deze 33% (de helft van 66% die minimaal is voor bos), aangezien het bos buiten de EHS gelegen is. De totale compensatieopgave is derhalve 18,42 ha, waarvan 13,85 ha bos moet worden ingevinge de Boswet.

De natuurwaarden worden planologisch beschermd door de bestemming 'natuur' in bovengenoemd bestemmingsplan.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De compensatieovereenkomst²⁸ is ondertekend door Fresh Park Venlo en de provincie op 25-02-2010 en voorzien van een tweetal bijlagen: het Natuurcompensatieplan Fresh Park Venlo en een berekening van de hoogte van de bankgarantie. De rekenkamer constateert dat niet duidelijk is waarom de aanvankelijk berekende compensatieopgave van 18,42 ha in de overeenkomst is teruggebracht tot 16,0 ha. In artikel 6 van de overeenkomst wordt gesteld dat in het inrichtingsplan een beheerder/eigenaar van het terrein na inrichting benoemd moet worden, maar een aanduiding daarvan ontbreekt in het inrichtingsplan, zodat niet duidelijk is wie het bos na aanplant gaat beheren.

²⁷ In het Natuurcompensatieplan Fresh Park Venlo van BRO (2009) wordt enerzijds gerept van 12,92 ha bos in het uitbreidingsgebied dat gecompenseerd moet worden. Zonder nadere toelichting wordt in tabel 1 'Compensatieopgave voor Fresh Park fase 2b' niet 12,92 maar 13,85 ha als te compenseren bos vermeld. In de natuurcompensatieovereenkomst blijkt de te compenseren oppervlakte te zijn 'afgerond' tot 12,00 ha naaldbos en wordt als compensatieopgave 16,0 ha natuur genoemd.

²⁸ Er zijn twee overeenkomsten getekend: een voor een compensatieoppervlakte van 13,37 ha en een voor 2,63 ha ingevinge een Projectbesluit vooruitlopend op de vaststelling van Bestemmingsplan Freshpark Venlo.

De provincie heeft een veldcontrole uitgevoerd op 9-12-2011. In het rapport wordt opgemerkt dat de bomen tijdens de Boomfeestdag van maart 2011 zijn aangeplant en dat alle beplantingen zijn aangebracht conform het beplantingsplan, op een vijftal jeneverbessen na. Verder merkte de provincie op dat een kruidenmengsel is ingezaaid, dat niet geheel inheems is qua samenstelling. De provincie is echter van oordeel dat de niet-inheemse kruiden na verloop van enkele jaren geheel verdreven zullen worden door het bosplantsoen, struweel en mantel- en zoomvegetatie. De aangeplante bremstruiken waren vrij gemaaid van kruiden. De provincie constateerde wel veel uitval onder de bomen en struiken. Navraag bij Fresh Park wees uit dat men opdracht had gegeven tot inboet. De rekenkamer constateert dat de provincie zomer 2012 een volgende controledatum had ingepland, na de inboet. In juni 2012 heeft de provincie contact gehad met Fresh Park om te vragen of de geplande inboet had plaatsgevonden. Dit bleek nog niet het geval te zijn. De inboet was verplaatst naar najaar 2012, omdat al twee jaar sprake was geweest van een erg droog voorjaar. De veldcontrole is vervolgens verplaatst naar zomer 2013.

Inhoudelijk

Volgens de provinciale beleidsregel dient compensatie bij voorkeur plaats te vinden in de POG. De rekenkamer constateert dat de compensatiegronden zich in het onderhavige geval vrijwel volledig binnen de POG bevinden en grenzen aan het Fresh Park, waardoor tevens een bijdrage geleverd kan worden aan de landschappelijke inpassing van het bedrijventerrein. Het compensatieplan voorziet niet slechts in de aanplant van bomen, maar er wordt tevens een mantel bestaande uit struiken geplant. Hierdoor krijgt, zo merkt de rekenkamer op, het aan te planten bos een ecologische meerwaarde. Bosplantsoen en bomen zijn maart 2011 aangeplant. Er is geen aparte paragraaf over het beheer opgenomen in het compensatieplan, maar in het hoofdstuk over de 'bouwstenen' zijn wel richtlijnen voor het beheer opgenomen.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

Op 31 mei 2013 heeft de rekenkamer via een veldbezoek de bosaanplant langs de Brandakkerweg te Grubbenvorst, welke aansluit op het Fresh Park terrein, beoordeeld. Er is gelet op de aangeplante soorten en of de begroeiing goed is aangeslagen. De rekenkamer constateert dat er overwegend inheemse soorten zijn geplant, waaronder zomereik, wintereik, ruwe berk, beuk en inlandse vogelkers. Er is ook brem aangeplant, zoals op foto 10 is te zien. De rekenkamer constateert dat vrijwel alle bomen en struiken goed zijn aangeslagen, op een enkele grotere boom na die dood is. Qua soorten is alleen een opmerking te maken bij de lindes, die eigenlijk niet in dit biotoop thuishoren. Geconcludeerd kan worden dat de voorgenomen inboet inderdaad heeft plaatsgevonden.

Foto 10: Compensatie voor Fresh Park Venlo, bosaanplant Brandakkerweg met bloeiende bremstruiken op de achtergrond

3.15 Zorgacademie Henri Dunantstraat, Heerlen

Beschrijving project

Arcus Zuid Projektontwikkeling BV is voornemens een Zorgacademie te bouwen aan de Tichelbeekstraat-Henri Dunantstraat in Heerlen. De gemeente Heerlen wil deze rode ontwikkeling planologisch mogelijk maken binnen strikte stedenbouwkundige en landschappelijke randvoorwaarden. De voorgenomen ontwikkeling heeft betrekking op een gebied met een oppervlakte van 0,94 ha²⁹ deels verhard, deels in grasland met bomen en opgaande beplanting. Het plangebied is voor een deel (63%) gelegen in het Geleenbeekdal met POG-status. Ingevolge de provinciale beleidsregel dient natuurcompensatie plaats te vinden.

De compensatie behelst enerzijds het door middel van het bestemmingsplan Zorgacademie toekennen van de bestemming 'natuur' aan (gedeelten) van de kadastrale percelen Heerlen sectie H nummers 3111 en 3451 (waarop de rode ontwikkeling plaatsvindt) en anderzijds betreft het een compensatie zoals is vastgelegd in het door partijen goedgekeurde inrichtingsplan 'Natuurcompensatie

²⁹ In de compensatieovereenkomst wordt een oppervlakte van 5.200 m² vermeld, terwijl in het natuurcompensatieplan van de gemeente Heerlen (2010) wordt uitgegaan van een gebied met een oppervlakte van 0,28 ha. Na digitalisatie van de bij laatstgenoemd plan behorende plankaart bleek de oppervlakte van het plangebied 0,94 ha te bedragen, waarvan 0,59 ha gelegen is in de POG.

Zorgacademie Geleenbeekdal' (gemeente Heerlen 2010) op de kadastrale percelen Heerlen sectie H nummers 1976, 2015, 3202, 3371, 3373 en 3445, die eigendom zijn van de gemeente Heerlen. Een deel van de compensatie is voorzien op gronden van derden. Betrokken eigenaren hebben, voor zover nodig, hun volledige medewerking toegezegd.

Laatstgenoemd plan is uitgewerkt in overleg met de IVN afdeling Heerlen en betreft een compensatie in de vorm van een kwaliteitsverbetering met het oog op een directe meerwaarde voor natuur en biodiversiteit in het Geleenbeekdal en wel op de volgende wijzen:

- De landschappelijke inpassing van de Zorgacademie zal een toevoeging zijn op het reeds eerder uitgevoerde herstelplan voor het Geleenbeekdal. Basiselementen hierbij zijn: een wijds glooiend landschap van kruidenrijke weilanden met accenten van hoogstamfruitbomen, graften (met houtige gewassen begroeide steile randen) en lijnvormige structuren en puntvormige elementen in de vorm van solitaire boomgroepen.
- Er wordt een ecologische verbinding gerealiseerd tussen het gebied Kunderberg en het Geleenbeekdal. De huidige J.F. Kennedylaan vormt een barrière voor uitwisseling van flora en fauna. Als mitigerende maatregel is de aanleg van een faunapassage een essentieel onderdeel van deze verbindingzone. Een 50 m brede zone langs de Tichelbeekstraat dient vrijgesteld te worden van bebouwing. Met een natuurlijke inrichting en aangepast beheer zal hier een verbindingscorridor gecreëerd worden.

Als concrete uitvoeringsmaatregelen zijn geformuleerd:

- Maken van een faunapassage aan de J.F. Kennedylaan met een begeleidend wilddraster.
- Het aanbrengen van een graft (170 m²) voorzien van een potentieel natuurlijke vegetatie (PNV).
- Het aanbrengen van Limburgse hagen als lijnvormig element in het landschap (115 m).
- Uitvoeren van een landschappelijk inrichtingsplan met een open karakter, waarin een kruidenrijke weide met hoogstamfruitbomen, Limburgse hagen en landschappelijke bomen aangebracht zullen worden.
- Aanbrengen van zoneringen met het oog op de recreatiedruk in verband met toegankelijkheid en ontsluiting.
- Toepassen van natuurlijk beheer in plaats van stedelijk groenbeheer (extensivering).
- Het bepalen van de rooilijn langs de Tichelbeekstraat in functie van de verbindingzone en het opnemen van natuurbestemming in het bestemmingsplan.
- Het realiseren van een ecoverbinding ter plaatse van het bestaande viaduct over de autoweg A76 in Welten.
- Herinrichten van het kleinschalig landschap in het groengebied Welten-Kommert door het aanbrengen van punt- lijnvormige landschapselementen.
- Het creëren van een verbindingzone met het Imstenraderbos.

De laatste vier maatregelen maken deel uit van het plan voor de gebiedsontwikkeling Imstenrade/Benzenrade, die voor de langere termijn gepland is (2011-2015). De overige maatregelen zijn op korte termijn (2010-2011) voorzien.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De compensatieovereenkomst is ondertekend door de gemeente Heerlen en de provincie op respectievelijk 15-02-2011 en 01-02-2011 en voorzien van een drietal bijlagen: een inrichtingsplan, kadastrale kaart en het ontwerp-bestemmingsplan Zorgacademie. Laatstgenoemd bestemmingsplan is vastgesteld op 01-03-2011. De rekenkamer constateert dat er onduidelijkheid is over de oppervlakte die compensatieplichtig is. Zoals blijkt uit de overeenkomst vindt de rode ontwikkeling plaats op een perceel grond ter hoogte van circa 5.200 m². Er wordt echter niet vermeld welk deel tot de POG behoort. In het natuurcompensatieplan wordt uitgegaan van een oppervlakte van “0,28 ha deels verhard, deels in grasland met bomen en opgaande beplanting”. Aangezien verharding logischerwijze niet tot de POG kan behoren, zou het deel POG kleiner zijn dan 0,28 ha. In werkelijkheid behoort, volgens de plangrens, in totaal 0,59 van de 0,94 ha tot de POG. Er worden verder diverse maatregelen in het vooruitzicht gesteld, maar een aantal daarvan zal pas op langere termijn (in het kader van de gebiedsontwikkeling Imstenrade/Benzenrade) worden uitgevoerd. De rekenkamer merkt op dat hierdoor al met al niet kan worden beoordeeld of in kwantitatieve zin wordt voldaan aan de provinciale regels voor compensatie.

Inhoudelijk

Volgens de provinciale beleidsregel dient compensatie bij voorkeur plaats te vinden in de POG. In het onderhavige geval bevinden de compensatiegronden zich voor slechts een klein deel binnen de POG. De rekenkamer merkt hierbij op dat in nauwe samenspraak met het IVN een compensatieplan is uitgewerkt, hetgeen niettemin vertrouwen geeft in de kwaliteit. Ook de maatregelen die in het kader van de gebiedsontwikkeling Imstenrade/Benzenrade zullen worden uitgevoerd, zullen zeker leiden tot een kwaliteitsimpuls voor de EHS en POG in deze regio. De rekenkamer merkt verder op dat de kaarten en tekeningen in het dossier, die bij de overeenkomst behoren, onduidelijk zijn voor wat betreft de locaties van de aan te planten haag en graft langs de Tichelbeekstraat.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

De rekenkamer heeft zich tijdens haar veldbezoek op 16 mei 2013 gericht op de uitvoeringsmaatregelen voor wat betreft de korte termijn (2010-2011). De rekenkamer stelt vast dat de faunapassage met begeleidend wildraster ter plaatse van de J.F. Kennedylaan is gerealiseerd en op correcte wijze is uitgevoerd. Het grasland met fruitbomen aan de voorkant van de Zorgacademie was kort gemaaid (zie foto 11), hetgeen strijdig is met de doelstelling van een kruidenrijke weide. De fruitbomen staan er prima bij, met uitzondering van één dode boom. Langs de

Tichelbeekstraat ontbreken de op tekening aangegeven graften en hagen, al kan de exacte locatie niet goed van de tekening afgelezen worden, zoals eerder opgemerkt.

Foto 11: Kort gemaaid grasland aan de voorkant van de Zorgacademie

3.16 Uitbreiding parkeerplaats De Schans, Venlo

Beschrijving project

De voormalige gemeente Arcen en Velden (thans gemeente Venlo) heeft voor een te realiseren multifunctionele accommodatie een uitbreiding met 70 parkeerplaatsen voorzien van een al bestaande parkeerplaats aan De Schans. Het parkeerterrein ligt aan de zuidzijde van De Schans, binnen de EHS. Door de voorgenomen ontwikkeling gaat 1.885 m² stroomdalgrasland verloren, met daarin voorkomend het beschermde rapunzelklokje. Het betreft kadastraal perceel Arcen en Velden 6001.

De tegenprestatie zal worden gerealiseerd door Stichting het Limburgs Landschap en bestaat uit het realiseren van 5.655 m² natuur in de POG binnen de gemeente Venlo in aansluiting op bestaande EHS. Het gaat om een tweetal kadastrale percelen, te weten D1290 (3.231 m²) en het oostelijk deel van perceel L133 (2.424 m²).

Eerstgenoemd perceel is een bestaand grasland en zal worden ontwikkeld en beheerd als stroomdalgrasland, terwijl laatstgenoemd perceel omgevormd zal worden van akker in (vochtig) bos. Het eigendom en beheer komt in handen van Stichting het Limburgs Landschap. Perceel D1290 grenst aan het bestaande natuurterrein Eikenweerd van de Stichting en kan eenvoudig bij de bestaande

begrazingseenheid getrokken worden. Perceel L133 ligt in de directe omgeving van natuurgebied Zwartwater, dat eveneens eigendom is van de Stichting.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De compensatieovereenkomst is ondertekend door de gemeente Arcen en Velden³⁰ op 23-12-2010 en voorzien van een tweetal bijlagen: een motivatie voor herbegrenzing EHS inclusief compensatievoorstel en een inrichtings- en beheerovereenkomst. Laatstgenoemde bijlage is ondertekend door de gemeente Venlo en Stichting Het Limburgs Landschap op respectievelijk 23-12-2010 en 03-12-2010.

Aangezien het initiatief slechts een beperkte aantasting tot gevolg heeft van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS en geen nadelige invloed heeft op de samenhang van de EHS is besloten om het instrument herbegrenzing van de EHS toe te passen. De uitbreiding ter plaatse van De Schans betreft een oppervlakte van 1.885 m², die tot doel heeft het oplossen van een knelpunt (verkeersveiligheid). De rekenkamer stelt vast dat de gemeente heeft voldaan aan alle voorwaarden voor herbegrenzing van de EHS zoals deze zijn vastgelegd in de POL-herziening op onderdelen EHS. Er heeft een zorgvuldige onderbouwing van de ruimtelijke ingreep op de gegeven locatie plaatsgevonden en er is aangetoond dat er geen alternatieve locaties of oplossingen voorhanden zijn. De tegenprestatie is voor wat betreft beide percelen planologisch vastgelegd in respectievelijk het bestemmingsplan Arcen Dorp en bestemmingsplan buitengebied Arcen en Velden. Ten aanzien van de kwantiteitsverplichting merkt de rekenkamer het volgende op. De provincie hanteert bij herbegrenzing van de EHS om andere dan ecologische redenen de regel dat een tegenprestatie met factor 2 à 3 noodzakelijk is. In onderhavig geval is uitgegaan van een toeslag met factor 2.³¹

De overeenkomst is voorzien van een uitvoerig inrichtings- en beheerplan, opgesteld door Stichting het Limburgs Landschap. Verder heeft de provincie op 12-7-2012 een veldcontrole afgelegd, waarvan een verslag in het dossier is opgenomen. De provincie heeft daarbij geconcludeerd dat de compensatie correct is uitgevoerd.

³⁰ Er is geen door de provincie Limburg ondertekend exemplaar in het dossier aanwezig.

³¹ Voor deze factor wordt door de provincie de volgende onderbouwing gebruikt. In de Spelregels EHS en in de POL-aanvulling Robuuste verbinding Schinveld-Mook staat dat een 'versterking van de EHS' of 'kwaliteitsslag voor de EHS' bereikt moet worden bij toepassing van EHS-saldobenadering en herbegrenzing van de EHS. In de POL-aanvulling is dit als volgt verwoord: "Bij een 'versterking van de EHS' (Nota Ruimte) is sprake van winst en moet meer gebeuren dan is verwoord in de regels voor behoud van kwaliteit bij de toepassing van het compensatiebeginsel van de Beleidsregel mitigatie en compensatie natuurwaarden". Een 'kwaliteitsslag' is pas bereikt als de kwaliteit, waaronder het functioneren van de EHS, per saldo verbetert. Reguliere EHS-compensatie volgens de regels uit de Nota Ruimte en de (provinciale) uitwerkingen is niet voldoende voor een kwaliteitsslag". De conclusie op grond van bovenstaand beleid is dat bij toepassing van het instrument EHS-saldobenadering en herbegrenzing van de EHS meer compensatie dient plaats te vinden dan de provinciale beleidsregel voorschrijft.

Gelet op de boven beschreven gang van zaken concludeert de rekenkamer dat procedureel gezien een correcte natuurcompensatie heeft plaatsgevonden.

Inhoudelijk

Volgens de provinciale beleidsregel dient compensatie bij voorkeur plaats te vinden in de POG. In het onderhavige geval ligt compensatieperceel L133 geheel binnen de POG en aangrenzend aan de EHS. Perceel D1290 ligt niet in de POG, maar grenst direct aan de EHS. De rekenkamer constateert dat de door de gemeente geleverde tegenprestatie derhalve leidt tot een kwalitatieve/kwantitatieve versterking van de EHS in de gemeente. Verder merkt ze op dat het beheer zal plaatsvinden door Stichting het Limburgs Landschap, zodat een kwalitatief goed beheer verwacht mag worden.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

De rekenkamer heeft bij haar veldbezoek op 7 juni 2013 beide compensatiepercelen bezocht. De rekenkamer merkt op dat de conclusie van de provincie dat de compensatie correct is uitgevoerd, daarbij werd bevestigd. In het stroomdalgrasland langs de Maas zijn soorten aangetroffen die duiden op verschraling, zoals rode klaver, scherpe boterbloem, wilde peen en wolfspoot (zie foto 12). Tevens verschijnen typische stroomdalgraslandsoorten als dauwbraam, jacobskruiskruid en zilverschoon. Het perceel wordt begraasd met koeien. Het compensatieperceel nabij het natuurgebied Zwart Water sluit mooi aan op bestaand bos en is conform het beplantingsplan ingeplant met inheemse bomen en struiken, welke goed zijn aangeslagen. Er is zowel een boskern aangelegd (beuk, zomereik, zomerlinde en winteraik), als een mantel (meidoorn en sleedoorn).

Foto 12: Compensatieperceel aan de Maas voor De Schans te Arcen

3.17 Sportpark Swolgen, Horst a/d Maas

Beschrijving project

Het bestaande sportpark aan de Molenstraat te Swolgen grenst aan een stukje EHS, dat door de beoogde herstructurering wordt aangetast. De gemeente stelt voor om de hier gelegen EHS te herbegrenzen en hiermee hebben GS ingestemd.

De aantasting van EHS en POG is opgebouwd uit een zestal componenten (A t/m F)³²:

- A. Een te rooien bosstrook ten westen van de huidige tennisvelden van 0,238 ha. Hiervoor geldt een minimale toeslag van 66%, omdat het om bos gaat dat tot de EHS behoort. De gemeente zal deze strook in drievoud compenseren om aantoonbaar bij te dragen aan versterking van de EHS. Dit komt neer op 0,715 ha, waarvan conform de Boswet 0,238 ha als bos zal worden aangeplant.
- B. Omvorming van 0,780 ha landbouwgrond in de POG tot kantine, tennisbaan en parkeerterrein. Hiervoor is conform de provinciale beleidsregel geen toeslag vereist. De compensatieopgave is derhalve 0,780 ha.
- C. Een sportveld van natuurgras op 0,359 ha landbouwgrond in de POG. Bij de omzetting van landbouwgrond naar sportgrasland zal de natuurwaarde afnemen door het intensievere gebruik. Daarom zal compensatie plaatsvinden door 50% van de oppervlakte terug te brengen als bos of natuur, zijnde 0,180 ha.
- D. Om in de toekomst een vierde sportveld mogelijk te maken dient nog eens een bosstrook in de EHS van 0,122 ha gerooid te worden ten zuiden van de huidige tennisvelden. Ook hiervoor wordt een drievoudige compensatie geteld, wat neer komt op 0,365 ha, waarvan 0,122 ha als bos moet worden aangeplant conform de Boswet.
- E. Het vierde sportveld (natuurgras) ligt voor 0,629 ha op bestaande landbouwgrond in de POG en ook hier vindt alleen kwaliteitsverlies plaats, zodat 50% van de oppervlakte wordt terug gebracht als bos of natuur, zijnde 0,315 ha.
- F. De bestaande tennisvelden en kantine zijn begrensd binnen de EHS. De gemeente Meerlo-Wanssum kan niet meer achterhalen of destijds bij de ontwikkeling van de tennisvelden is voldaan aan de compensatieplicht. De gemeente stelt voor om deze oppervlakte (0,356 ha) 1 op 1 terug te brengen als bos of natuur.

De totale compensatieopgave voor A t/m F bedraagt 2,71 ha³³, waarvan 0,36 ha als bos moet worden teruggebracht ingevolge de Boswet.

³² De hierna volgende getallen zijn ontleend aan de notitie 'Advies: Voorstel natuurcompensatie Sportpark Swolgen' d.d. 29-09-2009, opgesteld door BRO namens de gemeente Meerlo-Wanssum en ambtelijk ter goedkeuring voorgelegd aan de rayonecoloog van de provincie Limburg.

³³ In het natuurcompensatieplan van 28-10-2009, opgesteld door BRO dat van iets latere datum is dan genoemd Advies, is de opgave iets naar boven bijgesteld, namelijk 2,732 ha.

De compensatieopgave wordt verdeeld over drie locaties en als volgt ingevuld:

1. Binnenplans is aan de zuid- en westzijde van het sportpark ruimte voor de ontwikkeling van houtopstanden en houtsingels, welke zullen worden bestemd als bos of natuur en aansluiten op de bestaande EHS / POG. De totale oppervlakte hiervan bedraagt 0,563 ha³⁴. Er wordt daarmee tevens ruimschoots voldaan aan de opgave vanuit de Boswet.
2. Ten zuiden van de kern Swolgen ligt een gemeentelijk gronddepot, dat aan twee zijden aan de EHS grenst. Het perceel (kadastraal Meerlo B4548) heeft een oppervlakte van 0,915 ha en zal worden ontwikkeld tot bos (doeltype Zomereiken-Berkenbos).
3. De gemeente heeft een perceel in eigendom aan de Parallelweg ten zuidoosten van de kern Swolgen (kadastraal Meerlo K307 en K333), gelegen in de POG en direct grenzend aan de Swolgender heide. Het is beplant met naaldbout zonder noemenswaardige ondergroei. De gemeente is voornemens het perceel te ontwikkelen tot een droge tot vochtige heide. Op dit perceel is 1,020 ha compensatie mogelijk.

Op locaties 1 tot en met 3 kan in totaal 2,498 ha natuurcompensatie plaatsvinden, zodat nog 0,234 ha (2,732 - 2,498) aan compensatieopgave resteert. In overleg met de provincie Limburg en Staatsbosbeheer is besloten om deze resterende opgave alternatief in te vullen door verhoging van natuurwaarden in een bestaand natuurperceel, aansluitend aan locatie 3, dat momenteel bestaat uit een aanplant van grove en Corsicaanse den.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De compensatieovereenkomst is ondertekend door de initiatiefnemer, de gemeente Horst aan de Maas, op 08-02-2010. Een door de provincie ondertekend exemplaar is niet in het dossier aanwezig. Wel blijkt uit een interne nota dat GS hebben ingestemd met het compensatievoorstel.

Bij de overeenkomst zijn twee bijlagen gevoegd: Natuurcompensatieplan Sportpark Swolgen van BRO (28-10-2009) en bestemmingsplan Herontwikkeling en uitbreiding Sportpark Zuid Swolgen.

De rekenkamer constateert dat het natuurcompensatieplan is voorzien van een duidelijke kaart met daarop de plaats van de ingreep, een kaart met de mitigatie en/of compensatielocatie en een berekening van hoeveelheid en aard van de compensatie. Verder constateert de rekenkamer dat gelet op de ruime compensatie voor het verlies van de EHS (300%), ruimschoots wordt voldaan aan de voorwaarden ten aanzien van de kwantiteit in de provinciale beleidsregel.

³⁴ In het natuurcompensatieplan wordt dezelfde oppervlakte genoemd (pagina 25 en 26), maar op pagina 26 wordt de binnenplanse compensatie zonder nadere toelichting naar beneden bijgesteld, namelijk 0,552 ha.

Inhoudelijk

De rekenkamer merkt op dat het natuurcompensatieplan een helder en goed leesbaar rapport betreft, waarin de wijze van compensatie duidelijk beschreven wordt op een enkele tegenstrijdigheid in de kwantificering in de te realiseren compensatiehectares na. Er wordt tevens aandacht besteed aan het te voeren beheer. De nagestreefde natuurdoelen sluiten aan op de systematiek van de provincie in het Handboek Streefbeeld voor natuur en water in Limburg. Ten aanzien van de te planten houtsingels wordt aangegeven welke soorten met welke hoeveelheden moeten worden aangeplant.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

De rekenkamer heeft bij haar veldbezoek op 7 juni 2013 alle drie de compensatielocaties onderzocht. De rekenkamer constateert dat de compensatie volledig is gerealiseerd.

De beplanting op locatie 1 is goed aangeslagen. De volgende soorten staan op de plantlijst in het natuurcompensatieplan: zomereik, zachte berk, hazelaar, lijsterbes, hondsroos, zoete kers en haagbeuk. Hierbij is op te merken dat zachte berk niet in dit relatief droge bostype thuishoort, dit moet ruwe berk zijn. Er zijn ook veel ruwe berken aangeplant, meer dan zomereiken, hoewel de plantlijst juist meer zomereiken voorschrijft. Haagbeuk ontbreekt in het veld. Daarentegen zijn veel Cotoneasters geplant, maar deze soort hoort hier niet thuis, het betreft een tuinplant. Er is wel sprake van een boskern met boomvormers en struikvormers in het buitenste deel van de strook.

Op locatie 2 (gronddepot) zijn eveneens bomen aangeplant. De plantlijst in het natuurcompensatieplan schrijft de volgende soorten voor: zomereik, zachte berk, grove den, sporkehout en lijsterbes. Ook hier moet voor zachte berk, ruwe berk worden gelezen. Deze zijn ook aangeplant, maar duidelijk veel minder dan voorgeschreven. Ook de overige soorten zijn aanwezig. De beplanting is overwegend goed aangeslagen.

Op locatie 3 is sprake van begrazing door paarden. Het bosperceel K333 is gekapt. Ook zijn op het zuidelijke deel van perceel K307 de Corsicaanse dennen gekapt, de aanwezige eiken zijn gespaard. De oever van de aangrenzende Boabelse Loop is verflauwd en er is een golvend talud aangelegd (zie foto 13). In de waterloop is een voorde aanwezig, zodat grazers de waterloop kunnen oversteken. Al deze constatering is in overeenstemming met het voornemen zoals verwoord in het natuurcompensatieplan. Opgemerkt zij dat de begrazing vrij extensief is en dat de kapvlakte zonder aanvullende beheermaatregelen weer snel dicht zal groeien. De gemeente dient struik- en boomopslag te verwijderen, zoals ook in het natuurcompensatieplan is voorgeschreven. De rekenkamer merkt op dat de natuurcompensatie al met al positief kan worden beoordeeld, op een enkele opmerking over de soortkeuze bij aanplant na.

Foto 13: Compensatieperceel voor Sportpark Swolgen langs Boabelseloop (locatie 3)

3.18 Sleufsilos, Beek

Beschrijving project

De eigenaar van de agrarische bouwkel Dorpsstraat 69/71 te Spaubeek, wenst een uitbreiding van zijn bouwkel te realiseren. Het plangebied is gelegen aan de westkant van de N583, op een matig steile helling van een komvormig dal, ten zuiden van de kern Spaubeek.

De uitbreiding betreft de ontwikkeling van een drietal sleufsilos buiten de rode contour. Het uit te breiden bouwkel heeft een oppervlakte van 0,35 ha, dat gelegen is in de EHS, categorie beheersgebied.

Ten noordwesten en ten noordoosten van de in 2011 gerealiseerde stal zijn, in samenspraak met de gemeente, een tweetal sleufsilos en een bedrijfsweg buiten de contouren van de bouwkel gerealiseerd. Op termijn is nog een derde sleufsilos te realiseren. De bedrijfsweg, de aanwezige sleufsilos en de geplande derde sleufsilos zijn in het landschap in te passen.

Om de bouwkel te verruimen is een tegenprestatie vereist. De tegenprestatie bestaat uit twee componenten, namelijk enerzijds verplichtingen van de initiatiefnemer in relatie tot de kwaliteitsverbetering (a) en verplichtingen in relatie tot de natuurcompensatie (b).

De kwaliteitsverbetering (component a) omvat de volgende maatregelen:

- het versterken van de ecologische betekenis van de aanwezige graft langs de westzijde van het kadastrale perceel waarvan het bouwblok deel uitmaakt; deze graft zal een omvang krijgen van 150 bij 2,5 m (totale oppervlakte 375 m²);
- de aan te planten graft/struweel wordt uitgerasterd (zodat deze kan uitgroeien tot een goed ontwikkelde graft met uitzondering van de aangegeven plek waar het vee doorheen moet en niet wordt aangevreten door het vee);
- na ontwikkeling dient de graft niet vaker dan eenmaal in de drie jaar voor 50% te worden afgezet (met uitzondering van eventueel aanwezige overstaanders);
- de bestaande fruitbomen worden aangevuld met de plaatsing van vijf jonge fruitbomen, zodat op lange termijn steeds oude bomen aanwezig blijven;
- de fruitbomen dienen periodiek te worden gesnoeid, dode bomen worden vervangen en beschadiging van de bomen door het vee wordt voorkomen;
- het aanplanten van enkele knotbomen (8 stuks) langs de Fakkelderweg.

In het door de initiatiefnemer aangereikte plan is hulst opgenomen in de plantlijst voor het struweel (graft). In de overeenkomst is echter bepaald (artikel 4) dat de hulst voor ongeveer 50-100% wordt vervangen door eenstijlige meidoorn.

De natuurcompensatie (component b) wordt als volgt ingevuld:

- het herstel van een bestaande hoogstamfruitboomgaard ten zuidwesten van het agrarische bouwblok op kadastraal perceel BEE02N15 met een oppervlakte van 0,6 ha; daartoe worden minimaal 40 fruitbomen aangeplant, zodat ook hier op lange termijn steeds oude bomen aanwezig blijven;
- het beheer van de fruitbomen is als genoemd bij component a;
- de initiatiefnemer stemt in met de herbegrenzing van de EHS, waarbij het beheersgebied binnen het bedrijf wordt verplaatst van het bouwblok naar een strook evenwijdig langs de holle weg (Putteweg), ter grootte van 0,95 ha.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De compensatieovereenkomst is ondertekend door de initiatiefnemer/eigenaar, de gemeente Beek en de provincie Limburg op respectievelijk 26-06-2011, 29-06-2011 en 08-09-2011 en voorzien van een viertal bijlagen: een kaart met herbegrenzing beheersgebied, een kaart en planmateriaal ontwikkeling, het rapport Landschappelijke inpassing en tegenprestatie bouwkaavel en een kaart locatie natuurcompensatie. Conform artikel 4.2 van de overeenkomst dient de kwaliteitsverbetering uiterlijk binnen 2 jaar na de start van de beoogde ontwikkeling te zijn gerealiseerd.

Aangezien het initiatief slechts een beperkte aantasting tot gevolg heeft van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS en geen nadelige invloed heeft op de samenhang van de EHS is besloten om het instrument herbegrenzing van de EHS toe te passen.

De provincie heeft bij de goedkeuring van het initiatief besloten dat het gedeelte van de bestaande bouwkaavel dat in de EHS ligt (0,19 ha), opgevat moet worden als

een kaartfout. Er wordt voor dit deel dan ook geen compensatie vereist. Voor de uitbreiding met 0,35 ha wordt in totaal 0,95 ha EHS toegevoegd. De rekenkamer constateert dat kwantitatief gezien hiermee ruimschoots wordt voldaan aan de provinciale beleidsregel.

Inhoudelijk

De rekenkamer constateert dat het verlies aan natuurwaarden minimaal is en ruimschoots wordt goed gemaakt door herstel van de graft en de hoogstamboomgaard. Bij een correcte uitvoering van de voorgestelde maatregelen wordt voor de EHS en de natuurwaarden een flinke winst geboekt.

De rekenkamer merkt verder op dat de tekeningen in het dossier voor wat betreft de landschappelijke inpassing onduidelijk c.q. onvolledig zijn.

In de plantlijst wordt gewag gemaakt van een zestal elementen, te weten S1, S2 en S3 (Struweel), B1 en B2 (bomen) en H1 (Haag).

Op de bijbehorende inrichtingstekening en de toelichting worden alleen de elementen B2 (knotbomen Fakkelderweg; op de tekening per abuis aangeduid als B3) en S3 (graft) aangegeven en toegelicht, zodat men over de locatie van de vier andere elementen in het duister tast. Wel is duidelijk uit de plantlijst dat B1 slaat op het aanvullen van de bestaande fruitboomgaard met 5 jonge fruitbomen.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

Op 16 mei 2013 heeft de rekenkamer een veldbezoek uitgevoerd. Wat betreft de inrichtingselementen in het kader van de kwaliteitsverbetering (component a) zijn de bevindingen als volgt:

- hoogstamboomgaard (B1): er zijn vijf jonge fruitbomen aangeplant, die in goede staat verkeren en zijn beschermd tegen vraat door de koeien op het perceel;
- graft (S3): deze is nog niet ingeplant;
- knotbomen (B2): van de acht te planten knotbomen zijn er vijf aanwezig, de drie knotbomen aan het begin van de Fakkelderweg ontbreken. Volgens de plantlijst dienen de knotbomen essen te zijn, maar van de vijf aangeplante bomen is er één esdoorn. Eén knotboom is doodgegaan.

De rekenkamer merkt op dat de knotbomen niet zijn beschermd tegen vraat van de koeien (zie foto 14).

Ten aanzien van de elementen S1, S2 en H1 kan geen beoordeling plaatsvinden, omdat de locatie hiervan niet bekend is.

Wat betreft de natuurcompensatie (component b), het boven genoemde kadastrale perceel is ingeplant met ruim voldoende fruitbomen (>40), die van goede kwaliteit zijn. De rekenkamer constateert dat de natuurcompensatie (component b) correct is uitgevoerd, maar de kwaliteitsverbetering (component a) nog te wensen overlaat.

Foto 14: Knotbomen langs Fakkelinderweg

3.19 Dagstrand Oost-Maarland, Eijsden-Margraten

Beschrijving project

Het project Dagstrand Oost-Maarland is een recreatiepark gelegen aan de plas Waterrecreatiecentrum Eijsden. Het project heeft een oppervlakte van 18 ha. Recreatiepark Dagstrand Oost-Maarland B.V. beoogt een aantal rode ontwikkelingen te realiseren in het als POG aangewezen gedeelte binnen het park (12 ha), waaronder een bedrijfswoning en een gedeelte van de nieuw te bouwen centrale bebouwing ter plaatse van het dagstrand. Door deze ontwikkelingen wordt het functioneren van het als POG aangewezen gedeelte van het dagstrand als ecologische verbindingszone in enige mate beperkt. Als tegenprestatie is het volgende overeengekomen:

- Een 30 m brede strook langs de oostgrens van de kadastrale percelen Maastricht sectie P nummer 6227 en Eijsden sectie A nummer 2016 wordt tot schraalgrasland omgevormd, exclusief de locaties van de terreinopritten en de locatie van het infocentrum/kantoor.
- In de grasstrook zullen verspreid 50 hoogstamfruitbomen worden geplant.
- Genoemde strook zal in het bestemmingsplan worden opgenomen in een 'op-maat'-bestemming, waarin de dubbelfunctie van parkeren en natuur zal worden vastgelegd.
- De strook, welke als ecologische verbindingszone zal functioneren, zal alleen op piekdagen worden gebruikt als parkeerplaats.

- Het functioneren van de ecologische verbindingszone moet worden gewaarborgd door middel van een passend beheer, dat voor de komende 10 jaar moet worden vastgelegd in een beheerovereenkomst.
- Bijzondere flora aanwezig op het terrein van het Dagstrand vallend buiten de genoemde 30 m brede strook zal in deze strook worden herplant.
- De dichtheid van de aanwezige bomen na eventuele omplanting op het zuidelijke deel van het parkeerterrein zal gelijk blijven aan de huidige situatie.³⁵
- De erfafscheiding van het Dagstrand Oost-Maarland zal worden voorzien van een robuuste haag.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De compensatieovereenkomst is op 26-11-2007 ondertekend door de initiatiefnemer, Recreatiepark Dagstrand Oost-Maarland B.V. en de provincie Limburg en voorzien van een vijftal bijlagen: Masterplan Recreatiepark Dagstrand Oost-Maarland: inrichtingsplan, een kadastrale kaart, het beheerplan, de bankgarantie en een luchtfoto. Uiterlijk binnen een periode van 2 jaar na verklaring van geen bezwaar in de artikel 19-procedure moet de tegenprestatie zijn uitgevoerd. Uit de stukken in het dossier is echter niet op te maken wanneer deze verklaring is afgegeven. Ook ontbreekt een kwantificering van de compensatieopgave. Er wordt over een lengte van ruim 600 m een strook van 30 m compensatie gerealiseerd, zijnde circa 2,0 ha, maar het wordt niet duidelijk gemaakt of dit in verhouding staat tot de oppervlakte die aan de POG wordt onttrokken, c.q. wordt geëxclaveerd vanwege toename van verharding. De rekenkamer merkt op dat daardoor niet kan worden beoordeeld of de provinciale beleidsregel correct is toegepast.

Inhoudelijk

De natuurcompensatieovereenkomst is voorzien van een beheerplan voor de 30 m brede grasstrook met fruitbomen, die als ecologische verbindingszone moet functioneren. De daarin voorgestelde maatregelen zijn afgestemd op de natuurdoelstellingen. Er wordt bepaald dat de zone alleen wordt gebruikt als overloopgebied voor parkeren tijdens topdagen. De rekenkamer constateert dat de compensatie inhoudelijk gezien goed is uitgewerkt, ondanks de onduidelijkheid over de kwantiteit.

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

De rekenkamer heeft bij haar veldbezoek op 17 mei 2013 een rondgang gemaakt over het terrein van het dagstrand, inclusief de ecologische verbindingszone langs de Oosterweg. De fruitbomen en hagen bleken zojuist te zijn aangeplant, met de voorgeschreven soorten fruitbomen en struiken (meidoorn, roos en sleedoorn) (zie voor een voorbeeld foto 15). Gelet op het regenachtige weer na de aanplant, die

³⁵ Hiervoor wordt verwezen naar een luchtfoto, die als bijlage 5 bij de overeenkomst hoort, maar niet in het dossier aanwezig is.

eigenlijk te laat in het seizoen is uitgevoerd, zullen de meeste bomen en struiken zich naar verwachting wel weten te handhaven, tenzij er een (lange) droge periode volgt in de zomer en er geen water wordt gegeven. In tegenstelling tot de doelstelling van extensief graslandbeheer was er al een maaibeurt geweest. Volgens het beheerplan moet de eerste maaibeurt worden afgestemd op de zaadvorming van de voorjaarsbloeiërs en had dus niet eerder dan begin juni mogen plaatsvinden. De rekenkamer constateert dat de inrichting correct is uitgevoerd, maar dat het beheer beter moet worden afgestemd op de ecologische functie. Aan de waterkant van het dagstrand zijn nog vraatsporen van de bever aangetroffen. Dit geeft een indicatie van de ecologische functie die het gebied heeft, in casu het leefgebied van bijzondere soorten als de bever.

Foto 15: Aangeplante haag in ecologische zone langs dagstrand Oost-Maarland

3.20 Heythuysenweg/Hornerheide (Proteion Hornerheide), Leudal

Beschrijving project

Hornerheide Development Company BV en Blauwsteen Projectontwikkeling BV zijn voornemens om het zorgcentrum Proteion Hornerheide aan de Heythuysenweg te Horn te herontwikkelen, waarbij het zorgcentrum qua opzet structureel wordt gewijzigd en uitgebreid. Voor deze herontwikkeling wordt een nieuw bestemmingsplan Hornerheide opgesteld. De meest grootschalige nieuwbouw wordt gerealiseerd in het weiland en bosgebied ten zuidwesten van het bestaande zorgcentrum. In dit bosperceel staat een aantal oudere gebouwen, welke zullen

worden gesloopt. Aan de voorkant zal enige nieuwbouw plaatsvinden en tenslotte zal de verkeerssituatie in het gebied worden gewijzigd.

Het plangebied ligt deels binnen de POG, zodat de provinciale beleidsregel van kracht is, bij aantasting of vernietiging van natuurwaarden. Door BRO is een compensatieplan opgesteld 'Bepaling compensatieopgave Hornerheide' (2009). Onderstaande informatie is aan dit rapport ontleend.

Het gebied dat binnen de POG valt en zal worden ontwikkeld heeft een oppervlakte van 7,08 ha en ligt in het noordwesten van het plangebied. In dit gebied zal het bos verdwijnen ten behoeve van het 'Health care plaza' en een open heidelandschap. In het bosgebied is reeds bestaande bebouwing en verharding aanwezig. Deze oppervlakte is niet meegenomen als te compenseren oppervlakte, omdat op deze oppervlakte geen sprake is van aantasting van natuurwaarden. Het betreft 1,46 ha. Netto dient 5,61 ha te worden gecompenseerd. De kwaliteitstoeslag is bepaald op 33% (in de POG is deze de helft van die in de EHS), zodat de totale compensatieopgave uitkomt op 7,45 ha. Conform de Boswet dient hiervan 5,61 ha als bos te worden herplant. Het overige deel kan in de vorm van andere natuurtypen gecompenseerd worden. Binnen het terrein van Hornerheide is nog ruimte om 0,8 ha bos te planten, aansluitend aan het bestaande bos aan de noordzijde. Hier worden op vier verspreid gelegen locaties plukken bos aangeplant. Eén terrein ligt binnen het bestaande bos (een open plek van 0,25 ha) en de andere liggen in bestaand weiland. De toeslag boven de één op één compensatie wordt eveneens binnen het plangebied gecompenseerd, namelijk als heideterrein. Het gaat hierbij om 1,85 ha. Al met al kan dus 2,65 ha van de totale opgave binnen het terrein van Hornerheide worden ingevuld. Dit gebied krijgt de bestemming natuur in het bestemmingsplan Hornerheide. Ontwikkeling van het bos zal plaatsvinden door een gemengde aanplant van zomereik en ruwe berk als boomvormers en sporkehout en lijsterbes als struikvormers. Verder zal een mantel-zoomvegetatie worden aangelegd met struikvormers (lijsterbes, sleedoorn, eenstijlige meidoorn, vlier en brem). Ter compensatie voor het verdwijnen van één bestaande poel zullen in het gebied nieuwe wateren worden aangelegd. In het heidebiotoop zal een ven worden aangelegd (28 x 48 m) en wordt de bestaande watergang Hornerheide verbreed met flauwe oevers (1:3 à 1:5). Aan de zuidzijde van de vennen zullen smalle watergangen gegraven worden, die aangesloten worden op de hemelwaterafvoer van de nieuwe bebouwing. Op deze manier worden de vennen voorzien van schoon, voedselarm water. De heide aan de noordwestzijde van het plangebied zal ontwikkeld worden door kap van bestaande houtopstanden. In het compensatieplan zijn ook eisen opgenomen ten aanzien van het beheer van de verschillende te ontwikkelen biotopen.

De resterende compensatieopgave betreft bos met een oppervlakte van $5,61 - 0,8 = 4,81$ ha³⁶, waarvoor een locatie buiten het plangebied gezocht moet worden. Hiervoor is een bankgarantie afgegeven van € 428.000. Het bos dient bij voorkeur op

³⁶ In de overeenkomst zijn de getallen iets bijgesteld en wordt 4,77 ha aangehouden voor de buiten het plangebied te realiseren compensatie.

een locatie in de POG gerealiseerd te worden. Omdat ten tijde van het afsluiten van de overeenkomst nog geen exacte locatie van deze compensatie bekend was, is in artikel 5 bepaald dat de definitieve locatie te zijner tijd in een aanvulling op de overeenkomst zal worden beschreven. Voor het vinden van een locatie zou een onderzoek worden gestart, waarvan de resultaten naar verwachting begin 2010 beschikbaar zouden zijn.

Beoordeling op basis van dossieronderzoek 2013

Procedureel

De compensatieovereenkomst is op 01-01-2010 en 19-01-2010 ondertekend door de initiatiefnemer (Hornerheide Development Company BV i.o.) en de gemeente Leudal. Een door de provincie Limburg ondertekend exemplaar is niet in het dossier aanwezig. Op 01-02-2010 is een addendum op de overeenkomst getekend door de initiatiefnemer en de gemeente Leudal met een gewijzigd voorstel ten aanzien van de hoeveelheid binnenplanse compensatie (zie onder). Ook hiervan ontbreekt een door de provincie Limburg getekend exemplaar. Bovendien wordt niet duidelijk waar deze compensatie dan gerealiseerd wordt. Bijlagen bij de overeenkomst zijn: een kaart en planmateriaal met daarop de plaats van de ingreep, het ontwerpbestemmingsplan Hornerheide, rapport BRO (5 december 2007), onderzoek Faunaconsult (september 2008), berekening van hoeveelheid en aard van de compensatie (Bepaling compensatieopgave Hornerheide, BRO 2009) en berekening van de hoogte van de bankgarantie. De bijlagen zijn in het dossier aanwezig. De rekenkamer constateert dat uit de stukken niet is op te maken of er al een onderzoek is uitgevoerd naar de buitenplanse compensatielocatie.

Inhoudelijk

Het BRO-rapport over de compensatieopgave ziet er verzorgd uit en schetst een duidelijk beeld van de wijze waarop de compensatie binnen het plangebied wordt ingevuld. Qua natuurdoeltypen wordt aangesloten op de systematiek van de provincie (Handboek Streefbeeld) en er worden duidelijke beheermaatregelen geformuleerd. Als dit correct wordt uitgevoerd en beheerd, zal dit leiden tot een ecologische meerwaarde van de POG ter plaatse. Wel is een enkele kritische opmerking te plaatsen bij de binnenplanse compensatie. In de eerste plaats wordt heide ontwikkeld in bestaand bos, dat tevens deel uitmaakt van de POG. Het gaat om een terrein van 1,85 ha dat volledig wordt opgevoerd als compensatie, terwijl het al bestaand bos is. In de tweede plaats wordt binnen het bestaande bos een open ruimte (zie foto 16) opgevuld met houtaanplant, welke in ecologisch opzicht eigenlijk beter open kan blijven. Hier kan een betere kwaliteitsslag worden gemaakt door te volstaan met aanplant van een mantel en zoom tegen de bestaande bosrand van 10 à 20 m breed. Ook hierbij gaat het om een terrein dat al in de POG gelegen is, zodat niet duidelijk is waarom dit meegeteld wordt bij de binnenplanse compensatie.

Foto 16: Compensatielocatie voor bosaanplant: open plek in het bestaande bos nabij Proteion

Beoordeling op basis van veldonderzoek 2013

Op basis van haar veldbezoek op 3 juni 2013 constateert de rekenkamer dat er nog geen ruimtelijke ontwikkeling binnen de POG heeft plaatsgevonden, anders dan de sloop van bestaande gebouwen aan de noordwestzijde. Er is op het terrein wel nieuwbouw gerealiseerd, namelijk een tweetal gebouwen aan de noordzijde, maar deze zijn slechts voor een heel klein deel in de POG gelegen (circa 0,3 ha). De geplande ruimtelijke ontwikkeling is dus nog slechts zeer ten dele uitgevoerd. Van de compensatie is nog niets gerealiseerd. Deze dient uiterlijk binnen een periode van twee jaar na inwerkingtreding van het bestemmingsplan Hornerheide te zijn gerealiseerd. Op de website www.ruimtelijkeplannen.nl is te zien dat het bestemmingsplan onherroepelijk is per 17-06-2010. Gelet op laatstgenoemde datum zouden partijen conform artikel 4 (Termijn) voor aanpassing van de compensatieovereenkomst in overleg moeten zijn getreden. De rekenkamer constateert dat de natuurcompensatie niet tijdig is gerealiseerd.

3.21 Samenvattend overzicht

In de tabel op de volgende pagina worden samenvattend per onderzocht natuurcompensatieproject enkele algemene gegevens gepresenteerd:

- de datum van de natuurcompensatieovereenkomst;
- de compensatieomvang;
- of er al dan niet sprake is van een inrichtingsplan;

- of er al dan niet sprake is van een beheerplan;
- datum/data veldcontrole door de provincie.

Project	Datum overeenkomst	Omvang	Inrichtingsplan	Beheerplan	Veldcontrole	
					datum 1e	datum 2e
Sportpark Oirsbeek	29-3-2005	4,9 ha	ja	nee	jan-07 ¹	mrt-10*
Fietspad Horst-Lottum	7-7-2005	5.160 m ²	nee	nee	jun-09 ²	nov-09
Bedrijventerrein Windmolenbos	27-7-2005	1,4 ha	nee	nee	dec-11*	
Woningbouw De Kreppel	14-7-2005	2.400 m ² ³	ja	nee	okt-10	dec-11*
Rotonde Well	23-5-2006	4.414 m ²	ja	nee	feb-11	
KOBS-locatie Nieuw-Bergen	4-10-2005	2,38 ha	nee	nee	n.v.t. ⁴	
Retentiebekken	14-5-2007	0,5 ha	nee	nee	2011**	
Bergsche Bos	1-8-2007	2,51 ha	ja	nee	feb-11	
Reeuwoude Rothenbach	26-8-2005	9,6 ha	nee	nee	*	
Glastuinbouw Siberië	11-2-2009	12,15 ha	ja	nee	dec-11	sep-12*
Eurohandelsonderneming	30-1-2009	n.t.b. ⁵	ja	ja	okt-10	nov-11**
Golfbaan Meerssen	25-2-2010	3,54 ha	ja	ja	okt-12*	
Fresh Park Venlo	25-2-2010	18,42 ha	ja	ja	dec-11*	
Zorgacademie	1-2-2011	n.t.b. ⁵	ja	nee	***	
Parkeerplaats De Schans	23-12-2010	5.655 m ²	ja	ja	jul-12	
Sportpark Swolgen	8-2-2010	2,71 ha	ja	ja	***	
Sleufsilo's	26-6-2011	0,95 ha	ja	ja	***	
Dagstrand Oost-Maarland	26-11-2007	2,0 ha ⁶	ja	ja	***	
Proteion Hornerheide	1-1-2010	7,45 ha	ja	ja	n.v.t. ⁷	

¹ Er is geen verslag van de veldcontrole gemaakt.

² De provincie was niet op de hoogte van de juiste compensatielocatie, zodat de tweede veldcontrole feitelijk de eerste is.

³ Dit betreft de omvang van twee van de drie percelen. De omvang van het derde perceel is onbekend, maar zou volgens de berekening van de rekenkamer 3.600 m² moeten zijn.

⁴ Niet van toepassing, want de compensatie is nog niet gerealiseerd. Controle staat gepland voor 2014.

⁵ Niet te bepalen, aangezien er in het dossier geen duidelijkheid wordt gegeven over de omvang.

⁶ In het dossier ontbreekt een verantwoording van de berekening van deze compensatieverplichting.

⁷ Niet van toepassing, want de compensatie is nog niet gerealiseerd.

* Hercontrole staat gepland voor 2013 (bron: monitorrapportage 2003-2012).

** Gegeven niet uit dossier, maar uit monitorrapportage 2003-2012.

*** Eerste veldcontrole staat gepland voor 2013 (bron: monitorrapportage 2003-2012).

In de tabel op de volgende pagina wordt per project ingegaan op de kwaliteit van de kwaliteit van de natuurcompensatie op papier en in de praktijk. Hier komen de volgende aspecten aan de orde:

1. Naam van het natuurcompensatieproject.
2. De volledigheid van de compensatieovereenkomst (Ovk):
zijn bijvoorbeeld alle relevante stukken in het dossier aanwezig. Een + betekent voldoende, een - onvoldoende.
3. De kwaliteit van de compensatieovereenkomst:
is de overeenkomst transparant, is de onderbouwing van de compensatieverplichting duidelijk, etcetera.
4. De kwaliteit van het inrichtingsplan:
worden bij uitvoering van de overeenkomst naar verwachting de natuurdoelen gehaald en/of is er in ecologisch opzicht sprake van een goede compensatie.
5. De kwaliteit van het gevoerde beheer:
tot nu toe. Omdat in de meeste gevallen de aanleg van de natuurcompensatie van vrij recente datum is, kan de kwaliteit van het beheer nog niet goed worden beoordeeld. Indien er nog geen compensatie is gerealiseerd, is 'niet te beoordelen' ingevuld. Indien het beheer is overgedragen aan een terreinbeherende organisatie, wordt ++ ingevuld.
6. Veldcontrole tijdig:
is de (eerste) veldcontrole tijdig afgelegd, dat wil zeggen zo spoedig mogelijk na realisatie doch uiterlijk binnen twee jaar. Er is 'niet van toepassing' (n.v.t.) ingevuld, indien de compensatie nog niet of slechts gedeeltelijk gerealiseerd is. Er is 'niet te beoordelen' (n.t.b.) ingevuld, indien nog geen veldcontrole heeft plaatsgevonden of niet uit het dossier is op te maken wanneer de controle heeft plaatsgevonden. Een 'ja' betekent tijdig, 'nee' niet tijdig.
7. Aanspreken gemeenten/initiatiefnemer:
wordt de gemeente c.q. initiatiefnemer (in voldoende mate en tijdig) aangesproken op geconstateerde gebreken. Indien de compensatie gerealiseerd is en er bij het controlebezoek geen gebreken zijn vastgesteld, is hier 'niet van toepassing' ingevuld. Indien de compensatie gerealiseerd is, maar het controlebezoek heeft nog niet plaatsgevonden, omdat dit procedureel ook nog niet nodig was, is 'niet te beoordelen' ingevuld.
8. Netto resultaat:
worden de afspraken door de gemeente c.q. initiatiefnemer nagekomen en wat is de totaalbeoordeling ten aanzien van de kwaliteit van de natuurcompensatie.

Voor het 2e, 3e, 4e, 5e, 7e en 8e aspect is de tabel met één of meerdere plussen en/of minnen ingevuld. Twee plussen betekent 'ruim voldoende', één plus 'voldoende', plus - min 'matig', één min 'onvoldoende' en twee minnen 'ruim onvoldoende'.

Project	Ovk volledig	Ovk kwaliteit	Kwaliteit inrichtingsplan	Kwaliteit gevoerd beheer	Veldcontrole tijdig	Aanspreken gemeenten; initiatiefnemer.	Netto resultaat
Sportpark Oirsbeek	-	+	++	+	ja/nee ¹	-	+/-
Fietspad Horst-Lottum	-	+	+	++	ja	n.v.t.	+
Bedrijventerrein Windmolenbos	-	+ ⁶	++	+ ⁸	nee	-	+
Woningbouw De Kreppel	+	+ ⁷	++	+	nee	+	+/-
Rotonde Well	-	-	++	++	ja	n.v.t.	+
KOBS-locatie Nieuw-Bergen	+	+	n.t.b.	n.t.b.	n.v.t.	n.v.t.	n.t.b.
Retentiebekken	+ ⁵	+	+	n.t.b.	n.t.b.	+/-	n.t.b.
Bergsche Bos	-	+	++	++	ja	+	+
Reeuwoude Rothenbach	+ ⁵	-	n.t.b.	n.t.b.	n.v.t.	--	--
Glastuinbouw Siberië	+	+ ⁶	++	+	ja	+/- ²	+
Eurohandelsonderneming	+	+ ⁷	+	+	ja	+/- ³	++
Golfbaan Meerssen	+	+ ⁶	++	++	ja	+/- ⁴	++
Fresh Park Venlo	+	++	+	++	ja	+	++
Zorgacademie	+	-	+	+/-	n.t.b.	+/-	+
Parkeerplaats De Schans	+ ⁵	++	++	++	ja	n.v.t.	++
Sportpark Swolgen	+ ⁵	++	++	++	n.t.b.	n.v.t.	++
Sleufsilos	+	+/-	+	+	n.t.b.	n.t.b.	+
Dagstrand Oost-Maarland	+	+ ⁷	+	+/-	n.t.b.	n.v.t.	+
Proteion Hornerheide	+ ⁵	+ ⁷	+	n.t.b.	n.v.t.	-	n.t.b.

¹ De eerste veldcontrole (waar geen verslag van is gemaakt) is tijdig afgelegd, de tweede niet.

² De provincie stelt bij de veldcontrole een tekortkoming vast, maar er is uit het dossier niet op te maken dat hierover contact is geweest met de initiatiefnemer. Overigens gaat het hier naar het oordeel van de rekenkamer over een geringe tekortkoming, die - gelet op de overige kwalitatief goede en robuuste compensatie (er wordt overgecompenseerd) - niet relevant is voor de bepaling van de kwaliteit van de natuurcompensatie.

³ De gemeente blijft in gebreke voor wat betreft het aanleveren van een inrichtingsplan voor een poel; de provincie spreekt de gemeente hier niet op aan.

⁴ De provincie constateert dat enkele uitheemse soorten zijn aangeplant, maar onderneemt daarop geen actie richting de initiatiefnemer. Het gaat hier naar het oordeel van de rekenkamer echter om een klein incident in een verder goed uitgevoerde compensatie.

⁵ Een door de provincie getekend exemplaar van de overeenkomst is niet in het dossier aanwezig.

⁶ Kaartmateriaal is onduidelijk, voor het overig kwalitatief met ++ te beoordelen.

⁷ Onderbouwing oppervlaktes is onduidelijk, voor het overig kwalitatief met ++ te beoordelen.

⁸ De bedoeling is het beheer over te dragen aan het Limburgs Landschap, maar getwijfeld wordt of dit daadwerkelijk is gebeurd, gelet op het 'achterstallig' onderhoud.

Bijlage 1 Geraadpleegde documenten

Documenten provincie Limburg

Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden, Provinciaal Blad van Limburg 2005/59, provincie Limburg, september 2005

Monitorrapportage ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten Provincie Limburg 2008, provincie Limburg, november 2008

Monitor- en evaluatierapportage ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten Provincie Limburg 2009, provincie Limburg, november 2009

Monitor- en evaluatierapportage ruimtelijke kwaliteitsinstrumenten Provincie Limburg 2010, provincie Limburg, oktober 2010

Monitor Limburgs kwaliteitsinstrumentarium 2003-2011, provincie Limburg, april 2012

Monitor Limburgs kwaliteitsinstrumentarium 2003-2012, provincie Limburg, april 2013

Wijziging Programmabegroting 2008, provincie Limburg, 2007

Programmabegroting 2009, provincie Limburg, 2008

Programmabegroting 2010, provincie Limburg, 2009

Programmabegroting 2011, provincie Limburg, 2010

Programmabegroting 2012, provincie Limburg, 2011

Programmabegroting 2013, provincie Limburg, 2012

Jaarverslag 2008, Deel I Programmaverantwoording, provincie Limburg, 2009

Jaarverslag 2009, Deel I Programmaverantwoording, provincie Limburg, 2010

Jaarverslag 2010, Deel I Programmaverantwoording, provincie Limburg, 2011

Jaarverslag 2011, Deel I Programmaverantwoording, provincie Limburg, 2012

Jaarstukken 2012, provincie Limburg, 2013

Limburgs kwaliteitsmenu 2012, Actualisering van het Limburgs Kwaliteitsmenu, provincie Limburg, juni 2012

Vastgesteld verslag van de vergadering van de Statencommissie voor het Fysieke Domein Ruimte & Bestuur op 15 januari 2010, provincie Limburg

Plan van aanpak monitoring, handhaving en uitvoering kwaliteitsafspraken zoals door GS aan de Statencommissie voor het Fysieke Domein Ruimte & Bestuur toegestuurd ten behoeve van de vergadering op 5 maart 2010, februari 2010

Presentatie Kwaliteitsafspraken, Monitoring, handhaving en uitvoering zoals gegeven in de vergadering van de Statencommissie voor het Fysieke Domein Ruimte & Bestuur op 5 maart 2010, provincie Limburg, maart 2010

Vastgesteld verslag van de vergadering van de Statencommissie voor het Fysieke Domein Ruimte & Bestuur op 5 maart 2010, provincie Limburg

Notulen Statenvergadering van 26 maart 2010, Provinciaal Blad 2010/14, provincie Limburg

Besluitenlijst Provinciale Staten 26 maart 2010, provincie Limburg

(Verworpen) Amendement NATUURCOMPENSATIE/Bankgaranties, PS 26 maart 2010

Besluit Provinciale Staten van Limburg, Bijlage 1 van P-10-004-1, 26 maart 2010

Dienstverleningsovereenkomst met betrekking tot ruimtelijke plannen tussen de afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling en de afdeling Landelijk Gebied voor de onderdelen Natuur & Landschap, provincie Limburg, april 2011

Natuurbeleid: natuurlijk eenvoudig, Programma Natuur- en landschapsbeleid 2013-2020, provincie Limburg, april 2013

Niet provinciale documenten

Kwaliteit Natuurcompensatie provincie Limburg, Deel II Rapport van bevindingen, Zuidelijke Rekenkamer, december 2009

Kwaliteit Natuurcompensatie provincie Limburg, Deel I Bestuurlijk rapport, Zuidelijke Rekenkamer, december 2009

De Index gewogen. Over taal en taalbeheersing. Advies van de commissie Audit Index Natuur, Landschap en Recreatie, 15 oktober 2008

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, maart 2012

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (uitbreiding), Staatsblad 2012 388, 2012

Bijlage 2 Lijst geïnterviewde personen

- De heer J.H.P. Cortenraad
(Waarnemend) Afdelingshoofd
Afdeling Landelijk Gebied
- De heer R.V.M.H. Jaspars
Beleidsmedewerker
Afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling
- De heer W. Hazenberg
Beleidsmedewerker
Afdeling Landelijk Gebied

Bijlage 3 Normenkader

Onderstaande normen zijn ontleend aan:

- de Nota Ruimte/het Structuurschema Groene Ruimte (ministeries van VROM, LNV, Verkeer en Waterstaat en Economische Zaken, 2005);
- Spelregels EHS, het beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS-saldobenadering en herbegrenzen EHS (Rijk en provincies, 29 mei 2007);
- Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, maart 2012);
- Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (uitbreiding) (Rijk, augustus 2012);
- Beleidsregel Natuurcompensatie Provincie Limburg (12 november 2002);
- Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden (provincie Limburg, 6 september 2005).

2 Voorwaarden compensatieplan

Voorwaarden compensatieplan:

- de noodzakelijke compensatiemaatregelen en het beheer van het compensatiegebied worden door de initiatiefnemer vastgelegd in een compensatieplan;
- in het compensatieplan worden in ieder geval weergegeven, de begrenzing, de natuurdoelen, maatregelen, het ontwikkelingsbeheer, het reguliere beheer, termijnen, een tijdpad voor realisatie, en een evaluatiemoment ten aanzien van de kwaliteit van de gerealiseerde compensatienatuur;
- het compensatieplan moet worden getoetst aan de Flora- en faunawet en indien nodig zal een ontheffing voor de activiteiten moeten worden gevraagd.

3 Voorwaarden compensatie

3.1 *Nota Ruimte (tot maart 2012; voorheen SGR)*

Voorwaarden gesteld aan compensatie in de Nota Ruimte (voorheen SGR):

- geen nettoverlies aan waarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang;
- compensatie aansluitend op het gebied, onder de voorwaarde dat een duurzame situatie ontstaat;
- indien fysieke compensatie aansluitend of nabij het gebied onmogelijk is, dan compensatie door de realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden, dan wel fysieke compensatie verder weg van het aangetaste gebied;
- indien zowel fysieke compensatie als compensatie door kwalitatief gelijkwaardige waarden redelijkerwijs onmogelijk is, dan wordt financiële compensatie geboden (gestort in door Rijk en provincies beheerde Nationaal Groenfonds, gelabeld aan betrokken ingreep);

- het tijdstip van het besluit over de ingreep is ook het tijdstip waarop besloten wordt over de aard, wijze en het tijdstip van mitigatie en compensatie;
- voor gebieden in en buiten de EHS die zijn aangemeld/aangewezen als gebieden in de zin van de Vogel- en Habitatrichtlijn gelden enkele strengere eisen conform de bepalingen uit de richtlijnen.

Strengere eisen conform Vogel- en Habitatrichtlijn (Natuurbeschermingswet):

- compenserende maatregelen moeten tijdig en vooraf worden genomen op zodanige wijze dat de samenhang van Natura 2000 niet in gevaar komt;
- financiële compensatie is niet mogelijk.

Definitie kwaliteit (Nota Ruimte, deel 4, 2006, paragraaf 3.3.5.1):

‘De te beschermen en te behouden wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde.’

Provincies dienen de relevante (EHS) natuurdoelen en -kwaliteit te hebben beschreven in provinciale natuurdoelenkaarten en/of natuurgebiedsplannen.

Natuurdoelen bevatten één of meerdere natuurdoeltypen. Een natuurdoeltype is een in het natuurbeleid nagestreefd type ecosysteem dat een bepaalde biodiversiteit en een bepaalde mate van natuurlijkheid als kwaliteitskenmerken heeft.

In de natuurdoeltypen is de mate van voorkomen van doelsoorten de belangrijkste indicator voor de natuurkwaliteit. Per natuurdoeltype worden de doelsoorten genoemd die daarvan voor hun voortbestaan afhankelijk zijn.

3.2 *Spelregels EHS*

Voorwaarden gesteld aan compensatie in Spelregels EHS:

- géén netto verlies aan wezenlijke kenmerken en waarden van het betreffende gebied in termen van areaal, kwaliteit en samenhang;
- fysieke compensatie dient plaats te vinden aansluitend of nabij het aangetaste gebied;
- compensatie kan niet worden aangewend om regulier beleid/vastgestelde beleidsdoelen (bijvoorbeeld natuurontwikkeling EHS) al dan niet versneld te realiseren;
- in het vervangend areaal dient een basisinrichting te worden gerealiseerd, waarbij de verloren gegane waarden weer kunnen worden ontwikkeld/zich kunnen ontwikkelen; voor bos betekent dit met name de aanplant van jonge bomen;

- om de samenhang in de EHS te waarborgen en dezelfde ecologische kwaliteit te realiseren kan het nodig zijn het areaal dat verloren gaat te compenseren met een groter areaal;
- voor het kwaliteitsverlies van bestaande natuurwaarden gedurende de ontwikkelingsperiode van het vervangende gebied wordt een toeslag op de fysieke compensatie berekend, zowel in oppervlak als in extra budget, om de extra kosten tijdens de beginjaren van omvormingsbeheer te ondervangen. Hiertoe worden vier categorieën onderscheiden, natuur met een ontwikkeltijd:
 - o van 5 jaar of minder: geen toeslag in oppervlak;
 - o tussen 5 en 25 jaar: toeslag van 1/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer;
 - o tussen 25 en 100 jaar: toeslag van 2/3 in oppervlak, plus de gekapitaliseerde kosten van het ontwikkelingsbeheer.
- in bijzondere gevallen kan gemotiveerd worden afgeweken van bovenstaande richtlijn;
- indien de verloren gegane kwaliteiten niet weer kunnen worden ontwikkeld (bijvoorbeeld door zeer lange ontwikkelingsduur, of door het ontbreken van geschikte omstandigheden buiten de EHS), dienen kwalitatief gelijkwaardige waarden te worden gerealiseerd;
- indien volledige fysieke compensatie binnen de gestelde termijn onmogelijk is, wordt onderzocht of een deel van de benodigde fysieke compensatie wél gerealiseerd kan worden. Voor het overblijvende deel wordt financiële compensatie geboden;
- voor watergebieden zal, indien fysieke compensatie (vervangend areaal) niet mogelijk is, compensatie bij voorkeur gezocht worden in het opwaarderen van de natuurkwaliteit of de ecologische samenhang van de rest van het watergebied;
- indien mitigerende maatregelen mogelijk zijn (bijvoorbeeld het plaatsen van geluidsschermen bij snelwegen) maar ernstig botsen met ander beleid (bijvoorbeeld ten aanzien van landschap of cultuurhistorie), kan worden overwogen of compensatie de voorkeur verdient boven mitigatie.

Voorwaarden 'compensatie kwaliteitsverlies':

- gedurende de ontwikkelingsperiode van het vervangende gebied is er sprake van verlies aan natuurkwaliteit. Om dit zo snel mogelijk te herstellen is gericht ontwikkelingsbeheer in het vervangende gebied nodig. De extra beheerskosten tijdens de periode van het ontwikkelingsbeheer worden (gekapitaliseerd) door de initiatiefnemer vergoed;
- een vergoeding voor de extra kosten voor ontwikkelingsbeheer is maatwerk en wordt vastgesteld in overleg met de beoogde terreinbeheerder. De gekapitaliseerde beheerskosten worden als budget vastgelegd, bijvoorbeeld als gelabeld budget in het Groenfonds;
- als algemene vuistregel kan worden uitgegaan van extra beheerskosten van minimaal 1 à 2 keer de normkosten voor het betreffende natuurdoeltype gedurende de eerste vijf jaar na inrichting van de grond. Voor het ontwikkelen van typen bos lopen deze kosten over een langere tijd en kan beter worden

- uitgegaan van extra beheerskosten van minimaal 1 keer de normkosten voor de eerste tien jaar na inrichting van de grond;
- de initiatiefnemer zorgt er tevens voor dat vergoeding van de reguliere beheerskosten voor een periode van 25 jaar gewaarborgd is, bijvoorbeeld door er voor te zorgen dat het compensatiegebied in aanmerking komt voor beheerssubsidie.

3.3 *Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (sinds maart 2012) en Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (sinds oktober 2012)*

In de Structuurvisie (SVIR) is het volgende opgenomen:

De natuur in de EHS blijft goed beschermd met een ‘nee, tenzij’-regime. Binnen de EHS zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen met een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en reële alternatieven ontbreken. De flexibiliteit in begrenzing en de mogelijkheden om ontwikkelingen toe te staan, die in het beleidskader Spelregels EHS zijn uitgewerkt, blijven daarbij overeind.

In het Besluit (Barro) is het volgende opgenomen:

Als activiteiten per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gebieden, of van de samenhang tussen die gebieden, dan zijn deze activiteiten alleen mogelijk indien er sprake is van a) een groot openbaar belang, b) er geen reële alternatieven zijn en c) de negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakte en samenhang worden beperkt en de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd. Bij nieuwe bebouwing of terreinverharding binnen omheinde militaire terreinen geldt alleen de laatste voorwaarde (c).

In de toelichting wordt daarbij onder andere vermeld: Indien zowel fysieke compensatie als compensatie door kwalitatief gelijkwaardige waarden redelijkerwijs onmogelijk is, kan er gekozen worden voor financiële compensatie. Deze wordt in het Nationaal Groenfonds gestort, maar blijft gelabeld aan de betrokken ingreep. Voor Natura 2000-gebieden is financiële compensatie niet mogelijk.

Het Barro bevat geen inhoudelijke of procedurele eisen voor compensatie, uitgezonderd dat de overblijvende effecten gelijkwaardig worden gecompenseerd.

Definitie kwaliteit: Wezenlijke kenmerken en waarden zijn *aanwezige* natuurwaarden en, voor gebieden met een bestemming natuur, tevens potentiële natuurwaarden en de daarvoor vereiste bodem- en watercondities, voor zover deze natuurwaarden en condities in het licht van de internationale biodiversiteitsdoelstellingen relevant zijn.

Provincies dienen bij provinciale verordening de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS aan te wijzen.

In de toelichting op het Barro staat dat het beleidskader Spelregels EHS in overleg tussen Rijk en provincies zal worden aangepast in overeenstemming met de afspraken in het bestuursakkoord Natuur, de SVIR en het Barro.

3.4 *Beleidsregel Natuurcompensatie Provincie Limburg (tot september 2005)*

Voorwaarden gesteld aan compensatie in Beleidsregel Natuurcompensatie:

Paragraaf 3: Verlening van een vergunning, verklaring van geen bezwaar of goedkeuring (bijvoorbeeld van een bestemmingsplan) en dergelijke door het provinciaal bestuur zal - in geval van verlies van natuur-, bos- en/of landschapswaarden als gevolg van de goed te keuren of te vergunnen enzovoort activiteit of ingreep - slechts geschieden indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- het voorziene verlies aan waarden wordt gecompenseerd volgens een compensatieplan;
- de verantwoordelijkheden ten aanzien van de uitvoering van het compensatieplan zijn vastgelegd in een compensatieovereenkomst of in de vergunning;
- het compensatieplan en de compensatieovereenkomst, respectievelijk de vergunningsvoorwaarden voldoen aan de in de beleidsregel vermelde criteria en richtlijnen.

Paragraaf 4: De compensatieovereenkomst en het compensatieplan zullen door Gedeputeerde Staten (GS) getoetst worden op adequate invulling van de volgende onderdelen:

- kwaliteit en kwantiteit van de compensatie dient te voldoen aan het gestelde in paragraaf 5 van de beleidsregel;
- het tijdstip van de realisatie van de compensatie voldoet aan het gestelde in paragraaf 6 van de beleidsregel;
- de plaats van de compensatiewerken en gebieden voldoet aan de eisen in paragraaf 7 van de beleidsregel;
- de garanties voor de tijdige uitvoering voldoen aan het gestelde in paragraaf 8 van de beleidsregel;
- juiste afstemming op andere overheidsregelingen en -plannen ten aanzien van natuur, bos en landschap conform paragraaf 9 van de beleidsregel.

Paragraaf 5: Berekening aard en omvang/kwantiteit en kwaliteit van de compensatieverplichting:

- de aangetaste en/of vernietigde natuur-, bos- en landschapswaarden worden ingedeeld in de vier categorieën beschreven in bijlage 1 bij de beleidsregel. Voor alle soorten natuur-, bos- en landschapswaarden in bijlage 1 geldt dat door middel van de compensatiewerken overeenkomstige (of hoger gewaardeerde) waarden opnieuw ontwikkeld moeten worden;
- voor natuur-, bos- en landschapswaarden ingedeeld in categorie 0 geldt - daar deze waarden in maximaal 2 jaar opnieuw ontwikkeld kunnen - géén kwaliteitstoetslag bovenop de in elk geval vereiste één op één compensatie;

- voor natuur-, bos- en landschapswaarden ingedeeld in categorie 1 geldt - ten behoeve van het compenseren van het verlies aan kwaliteit doordat natuur-, bos- en landschapswaarden die een zekere ontwikkelingstijd hebben doorlopen, vervangen worden door natuur-, bos- en landschapswaarden die zich nog geheel en al moeten ontwikkelen - een oppervlaktetoeslag van 33% bovenop de één op één compensatie;
- voor natuur-, bos- en landschapswaarden in categorie 2 geldt gezien de nog langere ontwikkelingstijd een oppervlaktetoeslag van 66% bovenop de één op één compensatie;
- voor natuur-, bos- en landschapswaarden in categorie 3 dient een van geval tot geval te berekenen oppervlaktetoeslag van meer dan 66% gerealiseerd te worden waarmee bereikt dient te worden dat er geen nettoverlies van natuurwaarden optreedt op het moment van voltooiing van de aantastende ingreep;
- voor leefgebieden van bedreigde soorten niet zijnde een der categorieën genoemd in bijlage 1 geldt: er dient óf een gelijke oppervlakte nieuw leefgebied aangelegd te worden óf een zodanige kwaliteitsverhoging gerealiseerd te worden in een ander leefgebied van dezelfde soort dat (naast de bestaande populatie) een nieuwe populatie van dezelfde omvang als in het aan te tasten gebied zich daar kan handhaven;
- indien de ingreep leidt tot versnippering of verstoring van niet fysiek te verwijderen of te verstoren natuurgebieden of leefgebieden van beschermde soorten in de omgeving van de ingreep, dient ook het kwaliteitsverlies ten gevolge van versnippering of verstoring gecompenseerd te worden;
- voor die situaties waar voorgaande regels geen of onvoldoende duidelijkheid verschaffen, dienen de rekenregels in de Limburgse Handleiding Berekening Natuurcompensatie aangehouden te worden.

3.5 *Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden provincie Limburg*

Voorwaarden gesteld aan compensatie in Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden:

Artikel 3: Aanpak en implementatie mitigatie en compensatie

Verklaring van geen bezwaar of goedkeuring bijvoorbeeld van een bestemmingsplan, verlening van een vergunning en dergelijke door het provinciaal bestuur zal slechts geschieden indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- het voorziene verlies aan natuurwaarden wordt volgens een plan gemitigeerd en/of gecompenseerd;
- de verantwoordelijkheden, inclusief middelen, voor de uitvoering van het plan zijn vastgelegd in een overeenkomst of in een vergunning;
- door de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiewerken ontstaat een duurzame situatie;
- het plan en de overeenkomst respectievelijk de vergunningsvoorwaarden voldoen aan de in de beleidsregel vermelde criteria en richtlijnen;

- het plan en de overeenkomst zijn gekoppeld aan het bestemmingplan waarin de compensatie wordt geregeld en dient gelijktijdig met het ter goedkeuring indienen van het bestemmingsplan aan GS te worden voorgelegd.

Artikel 4: Criteria voor toetsing van het plan en de overeenkomst

Het uitgangspunt is geen nettoverlies aan natuurwaarden, voor wat betreft areaal, kwaliteit en samenhang. De overeenkomst en het plan zullen door GS getoetst worden op adequate invulling van de volgende onderdelen:

- kwaliteit en kwantiteit van de mitigatie en/of compensatie voldoen aan het gestelde in artikel 5 van de beleidsregel;
- het tijdstip van realisatie van de mitigatie en/of compensatie voldoet aan het gestelde in artikel 6 van de beleidsregel;
- de locatie van de mitigatie en/of compensatie voldoen aan de eisen in artikel 7 van de beleidsregel;
- de waarborging en tijdige uitvoering voldoen aan de eisen in artikel 8 van de beleidsregel;
- juiste afstemming op andere overheidsregelingen en -plannen ten aanzien van natuur, bos en landschap conform artikel 9 van de beleidsregel;
- het plan geeft inzicht in de inrichting en het te voeren (aanloop)beheer;
- een topografische kaart met daarop de locatie van de mitigatie en/of compensatie, de kadastrale percelen en de ligging van aangrenzende en omliggende natuur- en bosgebieden met een schaal van 1:10.000.

Artikel 5: Bepalen van aard, kwantiteit en kwaliteit

De te compenseren natuurwaarden zijn vertaald in natuurdoeltypen en ingedeeld in de vier categorieën:

- snel vervangbaar, ontwikkelingstijd < 2 jaar;
- gemakkelijk vervangbaar, ontwikkelingstijd < 25 jaar;
- matig vervangbaar; ontwikkelingstijd 25-100 jaar;
- moeilijk of niet vervangbaar; ontwikkelingstijd > 100 jaar.

In bijlage 1 van de beleidsregel staan de verschillende natuurdoeltypen ingedeeld per categorie waarbij gebruik is gemaakt van de natuurdoeltypen conform het Handboek Streefbeelden voor Natuur en Water in Limburg (Provincie Limburg 2002). Voor natuurdoeltypen ingedeeld in categorie 1 geldt gezien de korte ontwikkelingstijd géén kwantiteitstoeslag bovenop de vereiste één op één compensatie.

Voor natuurdoeltypen ingedeeld in categorie 2 geldt, gezien de lange ontwikkelingstijd een oppervlaktetoeslag van 33% bovenop de één op één compensatie.

Voor natuurdoeltypen in categorie 3 geldt gezien de nog langere ontwikkelingstijd een oppervlaktetoeslag van 66% bovenop de één op één compensatie.

Voor natuurdoeltypen in categorie 4 dient een oppervlaktetoeslag berekend te worden van meer dan 66% tot maximaal 100%. Hiermee wordt het nettoverlies aan natuurwaarden die moeilijk of slechts na zeer lange ontwikkelingstijd te realiseren zijn gecompenseerd door extra oppervlakte.

De kwantiteitstoeslag zoals hierboven beschreven is alleen geldig voor gebieden gelegen in de EHS.

Voor gebieden in de POG geldt de helft van de kwantiteitstoeslag per categorie, dus respectievelijk 17 en 33%.

Voor alle natuurdoeltypen van de hierboven genoemde categorieën geldt dat maximaal 50% van de totale oppervlakte te compenseren natuur, inclusief de kwantiteitstoeslag, ingevuld kan worden met andere natuurdoeltypen van vergelijkbare waarde uit dezelfde of een hogere categorie.

4 Voorwaarden toezicht, controle en naleving

4.1 Nota Ruimte (tot maart 2012) / Spelregels EHS

Doorwerking in ruimtelijk beleid en natuurbeleid:

- het bevoegd gezag dat verantwoordelijk is voor het opleggen van compensatieverplichtingen staat er voor in dat de initiatiefnemer daadwerkelijk compenseert en dat compensatie correct in de ruimtelijke plannen wordt opgenomen;
- een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling (ingreep) in de EHS wordt vastgelegd in een bestemmingsplan dat door de gemeenteraad wordt vastgesteld en goedkeuring behoeft van GS (situatie vóór van kracht worden nWro). Niet alleen de ingreep maar ook de locatie voor de compensatie (vaak vereist dit een bestemmingswijziging) dient gelijktijdig met het besluit over de ingreep planologisch verankerd te worden in hetzelfde bestemmingsplan of, indien van toepassing, in een ander bestemmingsplan;
- het compensatieplan vormt een integraal onderdeel van de toelichting op het bestemmingsplan, is doorvertaald op de bestemmingsplankaart, en verankerd in de daarbij behorende voorschriften;
- de provincie, Rijk en andere belanghebbenden geven in het vooroverleg over het bestemmingsplan ex. artikel 10 Wro (situatie vóór van kracht worden nWro) aan of zij kunnen instemmen met het compensatieplan (is als toelichting onderdeel van de bestemmingsplanprocedure). Hierbij worden ook afspraken gemaakt over de wijze en momenten waarop de gemeente GS zal informeren over de voortgang;
- voor de goedkeuring door GS geeft de Provinciale Planologische Commissie (PPC) een advies (situatie vóór van kracht worden nWRO). Het Rijk is in de PPC vertegenwoordigd en geeft daarmee ook haar visie op het bestemmingsplan. Het Rijk kan in het kader van het vooroverleg (artikel 10 Wro) een reactie geven. Daarnaast heeft het Rijk de mogelijkheid een zienswijze te geven op het ontwerpbestemmingsplan, bedenkingen te geven op het vastgestelde plan en eventueel na goedkeuring in beroep te gaan;
- de omvang van het gebied waarop het bestemmingsplan betrekking heeft wordt per geval bepaald op basis van zowel de ruimtelijke problematiek en de ingreep als de beoogde ecologische doelen. Daarbij is relevant dat het gebied ecologisch één samenhangend geheel vormt. Er wordt met name gekeken naar de eisen die de aanwezige en potentiële natuurwaarden stellen aan hun omgeving;

- de nieuwe begrenzing van de EHS dient, conform de Nota Ruimte, door de provincie op streekplanniveau door Provinciale Staten te worden vastgelegd (situatie vóór van kracht worden nWro). Indien nodig vindt tevens wijziging van het natuurgebiedsplan plaats. Deze herziening wordt conform het opstellen van een natuurgebiedsplan door GS vastgelegd en dient op grond van de Subsidieregelingen Agrarisch Natuurbeheer (SAN) en Natuurbeheer (SN), de procedure volgens afdeling 3.5 van de Algemene Wet Bestuursrecht (uitgebreide voorbereidingsprocedure voor een ambtshalve besluit) te doorlopen. Omdat een herziening van het natuurgebiedsplan een vrij uitgebreide procedure is, is het logisch dat de provincie de voorgestelde wijzigingen verzamelt om periodiek, bijvoorbeeld jaarlijks, tot één herziening te komen.

Privaatrechtelijke overeenkomst tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag:

- afspraken tussen initiatiefnemer en bevoegd gezag over de uitvoering van het compensatieplan dienen te worden vastgelegd in een (juridisch bindende) privaatrechtelijke overeenkomst;
- hierin worden de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen vastgelegd, evenals een financiële onderbouwing (in de vorm van bankgaranties) waaruit blijkt dat de realisatie van de compensatiemaatregelen, inclusief de financiering van het ontwikkelingsbeheer, is geborgd;
- de compensatie wordt zo snel mogelijk door de initiatiefnemer gerealiseerd. De uiterste termijn voor realisatie wordt vastgelegd in de overeenkomst, met een boeteclausule die van toepassing is bij het niet tijdig uitvoeren van de compensatie;
- bij 'eenvoudige projecten' moet compensatie gerealiseerd zijn binnen twee jaar na ondertekening van de privaatrechtelijke overeenkomst. Bij majeure projecten geldt een termijn van vijf jaar met maximale uitloop tot tien jaar. Van de termijnen twee en vijf jaar kan in de compensatieovereenkomst gemotiveerd worden afgeweken;
- pas nadat de periode die is vastgelegd in de compensatieovereenkomst is verlopen, wordt de afgegeven bankgarantie voor de nog resterende fysieke compensatie met het boetebedrag in het Groenfonds gestort;
- in de overeenkomst wordt aangegeven dat het bevoegd gezag zorg draagt voor de monitoring van de uitvoering conform de afspraken.

Monitoring en rapportage uitvoering compensatie door bevoegd gezag:

- om een helder zicht te hebben op de compensatieverplichtingen en de voortgang van deze verplichtingen is rapportage verplicht. Jaarlijks rapporteren betreffende gemeentes aan de provincie, als verantwoordelijke voor de uitvoering van het EHS-beleid, over de voortgang van compensatieverplichtingen;
- de provincie controleert deze rapportage (bijvoorbeeld door te vergelijken met een eigen registratielijst) en verzamelt de geverifieerde rapportages. Deze kunnen worden aangevuld met informatie over de compensatieprojecten waarvoor de provincie bevoegd gezag is. De rapportage dient transparant te zijn en helderheid te geven over de toepassing van het EHS-compensatiebeginsel uit

dit spelregeldocument en eventuele regionale maatwerkoplossingen die daarbij toegepast zijn (zie paragraaf 4.5);

- de rapportage kan bijvoorbeeld als bijlage worden gevoegd bij de reguliere provinciale verslaglegging zodat het Rijk inzicht verkrijgt in de stand van zaken van de compensatie;
- voor een ideale borging zijn in opeenvolgende fasen de volgende gegevens nodig:
 - o *bestuurlijk*: in de voorbereidende fase (de vaststelling van) het bestemmingsplan, het compensatieplan en andere formele documenten zoals de privaatrechtelijke overeenkomst. Hiervoor is het bevoegd gezag verantwoordelijk;
 - o *administratief*: in de uitvoeringsfase de hectares compensatiegrond die zijn begrensd, aangekocht, ingericht, overgedragen aan beheerder en in adequaat beheer zijn genomen. Hiervoor zijn initiatiefnemer en beheerder verantwoordelijk;
 - o *fysiek*: in de evaluatiefase de omvang, samenhang en abiotische/ecologische kwaliteit van de compensatiegronden en van het beschermde gebied waar de ingreep en de compensatie plaatsvindt;
- het bevoegd gezag controleert in het veld of de compensatie daadwerkelijk is gerealiseerd.

4.2 *Beleidsregel Natuurcompensatie Provincie Limburg (tot september 2005)*

Paragraaf 8: Waarborging uitvoering

- toetsingscriterium is dat een initiatiefnemer, overheden hier niet onder begrepen, een bankgarantie heeft gestort die voldoende groot is om de volledige kosten van de uitvoering van de compensatiemaatregelen (inclusief de kwaliteitstoeslag conform paragraaf 5 van de beleidsregel) door een derde te vergoeden. Daarenboven dient de initiatiefnemer een extra waarborgsom te storten van 50% van de hiervoor genoemde kosten;
- onder de volledige kosten van de uitvoering van de compensatiemaatregelen worden in ieder geval begrepen de kosten van grondverwerving, inrichting, beheer gedurende de eerste vijf jaar na voltooiing van de inrichting en alle daarmee samenhangende overheadkosten;
- de bij de bepaling van de hoogte van de bankgarantie te hanteren standaardbedragen en normkosten worden door de initiatiefnemer jaarlijks bijgesteld (geïndexeerd) aan de hand van de werkelijke prijspeilontwikkeling van de afzonderlijke onderdelen van de financiële zekerheidsstelling. Hierbij zal met betrekking tot de grondverwervingskosten gebruik worden gemaakt van de CBS-statistiek 'Kooprijzen landbouwgronden' (tabel 61a);
- indien de compensatie niet of niet in zijn geheel tijdig gerealiseerd is maar wel binnen twee jaar na de voorgeschreven termijn ontvangt de initiatiefnemer de bankgarantie terug plus dat deel van de extra waarborgsom dat overeenkomt met het deel van de twee jaar dat verstreken is na de ingreep;
- indien de compensatie niet binnen 24 maanden na de voorgeschreven termijn is gerealiseerd vervalt de bankgarantie plus de extra waarborgsom in zijn geheel

aan de provincie respectievelijk de gemeente die daarmee zo spoedig mogelijk (het ontbrekende deel van) de compensatie laat uitvoeren;

- indien de gemeente zich schriftelijk garant stelt voor de uitvoering van de compensatieverplichting, zal de aanwezigheid van een bankgarantie inclusief extra waarborgsom geen voorwaarde zijn.

4.3 *Beleidsregel Mitigatie en Compensatie Natuurwaarden provincie Limburg*

Artikel 8: Waarborging zorgvuldige en tijdige uitvoering

- toetsingscriterium is dat een initiatiefnemer, overheden hier niet onder begrepen, een bankgarantie plaatst die voldoende groot is om de volledige uitvoeringskosten van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen (inclusief de kwantiteitstoeslag conform artikel 5) te kunnen dekken. Onder de volledige kosten van de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen worden in ieder geval begrepen de kosten van grondverwerving, inrichting, beheer gedurende de eerste zes jaar na voltooiing van de inrichting en alle daarmee samenhangende overheadkosten. Daarnaast dient de initiatiefnemer een extra waarborgsom te storten van 50% van de hiervoor genoemde kosten;
- de bij de bepaling van de hoogte van de bankgarantie te hanteren standaardbedragen en normkosten worden jaarlijks geïndexeerd aan de hand van de werkelijke prijspeilontwikkeling van de afzonderlijke onderdelen. Hierbij zal voor de grondverwervingskosten gebruik worden gemaakt van de CBS-statistiek 'Kooprijzen landbouwgronden' (tabel 61a);
- op het moment dat de mitigerende en/of compenserende maatregelen overeenkomstig het inrichtingsplan zijn uitgevoerd vervalt de bankgarantie voor één derde. Het resterende deel van de bankgarantie vervalt zes jaar na realisatie van de mitigerende en/of compenserende maatregelen als na veldcontrole blijkt dat het beheer overeenkomstig het inrichtings- en beheerplan is uitgevoerd;
- indien mitigatie en/of compensatie niet uiterlijk gelijktijdig is gerealiseerd met de aanvang van de ingreep dan wel op een op grond van artikel 6, onder a door GS goedgekeurd tijdstip nadien, vervalt de bankgarantie plus de extra waarborgsom in zijn geheel aan de provincie respectievelijk de gemeente die daarmee zo spoedig mogelijk, binnen een termijn van twee jaar (het ontbrekende deel van) de compensatie laat uitvoeren;
- indien overheden zich schriftelijk garant stellen voor de uitvoering van de mitigatie- en/of compensatiemaatregelen, zal de aanwezigheid van een bankgarantie inclusief extra waarborgsom geen voorwaarde zijn;
- de gemeente dient de bos-, natuur- en landschapswaarden die ontstaan door uitvoering van de mitigerende en compenserende maatregelen planologisch te beschermen;
- de provincie zal gerealiseerde natuurgebieden als gevolg van compensatie door ingrepen in de EHS toevoegen aan de EHS. GS kunnen in een later stadium overwegen of gerealiseerde compensatie in de POG, die logisch aan de EHS grenst toegevoegd wordt aan de EHS.